

גיליון א'
ערב ראש-השנה
ה'תשע"ט

בעקבות המנהיגות

**ראש השנה
בלובאוויטש**

יריעה מיוחדת על הימים הנוראים
בחצרות קדשנו

תקע בשופר גדול

תיאור מקיף ומרתק של
מעמד התקיעות אצל הרבי

**יערב לך
ידידותך**

עדות אישית על יחס
יוצא-דופן מהרבי

ברוכים הבאים בשם השם לתלמידי התמימים שנקהלו ובאו לחצרות בית השם, לחגוג את החודש השביעי, המשובע והמשובע אצל נשיא דורנו כ"ק אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע.

בימים כתיקונם, הרי כשם שבא להיראות כך בא לראות - יחד ובוד בבוד עם ההשפעות העצמיות שמרעיף נשיא הדור על עם ישראל, על העולם כולו ועל המסתופפים בדל"ת אמותיו, זכינו לגילויים נפלאים, עינינו לא שבעו מלראות ולהתבונן בפניו הקדושות של אבינו רוענו, אוזנינו היו כרויות לשמוע דברי אלקים חיים ו"שכינה מדברת מתוך גרונו", וגופנו כולו ביטל עצמו במציאות כאשר חדרה בו ההכרה שאלקות בפשיטות ומציאות בהתחדשות. בבשרנו הגשמי ראינו, הרגשנו וחוינו את ימי החגים וגילוייהם.

גם היום, כל אחד ואחד מאתנו נכנס לאהל הקדוש, וחש בגלוי אשר "דאָ איז ער", הוא עומד לפני המלך והמלך מקבלו בסבר פנים יפות ומראה לו פנים שוחקות, מגלה את הקשר העצמי שבין הראש ואברי הגוף, והיחידה שבנפש שלו חשה בגלוי כי נשיא דורנו משפיע, פועל ומעניק חיות. אבל נמצאים במצב של "כתית", והגילויים חסרים, ומתגברים הגעגועים, ואנחנו לא נושענו.

בכדי לסייע לכך שאור וחום ההתקשרות יילך ויגבר, ושיצור' חודש תשרי המואר יעמוד לנגד עינינו במוחשיות, יוצא לאור גליון זה, המתאר את ימי החודש השביעי המאירים בשנים בהן ראינו באור פני מלך חיים.

גליון זה תיאור חי ומקיף של מאורעות חלקו הראשון של חודש תשרי במחיצת הרבי, למן "תשרי ביים רבי'ן", המכיל תיאור מדוייק ומפורט של מאורעות חודש תשרי במחיצת נשיא הדור; תיאור חי של ההתוועדות המיוחדת שקיים הרבי בג' דסליחות תשכ"ט בקשר עם בואם של חסידים שיצאו זה עתה 'מאחורי מסך הברזל'; סיפורה המופלא ויוצא הדופן של מסכת קירובו של הרב עמנואל שוחט לרבי; כתבה ייחודית, מרגשת, מפורטת ומדוייקת, פרי מחקר מקיף, אודות מעמד ה'תקיעות' השמימי של הרבי; סקירה על מעמדי ה'תשליך' עם הרבי והתהלוכה המיוחדת שהרבי הנהיג; כמו גם דברי התעוררות וחזוק לחיות ולהחיות בענייני משיח את עצמנו וסביבתנו; ולקט התייחסויות ופנינים של רבינו אודות 'מבצע שופר'. חלק מהכתבות הינן בבחינת "קנקן חדש מלא ישן" באשר פורסמו בשנים האחרונות בקבצי ה'ועד', וכעת מתפרסמות בהגשה מחודשת.

בעמדנו באהל הק' ובסביבותיו, בבית חיינו, בחדרו הק' של הרבי נזכור כל העת ש"הוא בחיים", הרבי נוכח עמנו, חש אותנו, מאזין לנו ומברכנו עד בלי די, נעמיד לנגד עינינו את ציור תואר פני קדשו, ואת ציור עבודת קדשו בימי חודש החגים, ונתקשר אליו בקשר אמיץ ובחבלי עבותות.

וכשקשורים למעלה - מקשרים אנו עמנו עוד ועוד יהודים, מכינים את העולם כולו לביאת משיח צדקנו, אזי נזכה זעהן זיך מיט'ן רבי'ן דאָ למטה אין אַ גוף ולמטה מעשרה טפחים, והוא יגאלנו.

ועד תלמידי התמימים העולמי

מגזין 'בצילא דמהינותא' כולל תמונות ייחודיות ומסמכים בפרסום ראשון, המתפרסמים באדיבות ארכיון The Living Archive, של חברת Jewish Educational Media תמונות, The Living Archive הינו כרויקט לשימור ותייעוד התמונות, האודיו והוידאו של הרבי. תמונות אלו הינן תחת זכויות היוצרים הבלעדיות של JEM

תודה מיוחדת למשפחת הרה"ח הרה"ת ר' דוד רסקין ז"ל, יו"ר צעירי אגודת חב"ד המרכזית למעלה מיובל שנים

בעריכת מגזין זה הסתייענו רבות במערכת החיים ותודתנו נתונה להם על כך.

Jem / 21723 תשרי תשל"ח

6

בחצרות קדש'ך

יריעה מרתקת על ימי הסליחות
וראש השנה בחצרות קדשנו

30

דודי לי

עדות אישית
על יחס יצא-דופן מהרבי

52

לשמוע קול שופר

תיאור מקיף ומרתק של מעמד
התקיעות אצל הרבי

דבר מלכות

יש לנו רבי גדול!

4

פארברענגען מיטן רבי'ן

משכני אחר'ך

46

נלכה באורחותיו

מבצע שופר

68

תשליך במצולות ים

סיפורם של מעמדי ה'תשליך'
נוראי ההוד במחיצת רבינו

72

משיח וגאולה

ציווי על רגש הלב

80

דבר מלכות

צריכים לדבר גלויות:

יש לנו רבי גדול!

כל אחד מאיתנו רוצה לראות את הרבי,
כדי שיפתור לו את שאלותיו. מהי העצה לזה?

נשמות בגופים, שבוה מקיים רצונו של הרבי, ועי"ז יזכה
שהרבי יפתור את שאלותיו באופן של נשמה בגוף.

בנוגע להליכה לבתי-כנסיות - הי' הסדר בזמנים
הקודמים שכאשר היו שואלים בבית-הכנסת מניין אתם,
היו משיבים: מדאקשיץ וכדומה, כי, היו פוחדים לומר
שבאים מליובאוויטש שמא יגרשו אותם...

אבל כיום, נמצאים בזמן שלא צריכים להתפעל, אלא
צריכים לדבר גלויות:

הי' לנו ויש לנו רבי גדול, כ"ק מו"ח אדמו"ר,
ובשליחותו אנו באים!

אי אפשר להתחבא

האמת היא שאי - אפשר להסתיר את עובדת היותו
"ליובאוויטשער".

(גם אם יתלבש כמנהג המדינה בכל ההידורים, להקפיד
שצבע הגרביים יהי' זהה לצבע העניבה, ליטול סיגר
בפיו, ולדבר אנגלית רהוטה, וכיו"ב) - יכירוהו ויזהוהו
כ"ליובאוויטשער"... ובמילא, מוטב לומר מלכתחילה
את האמת.

אדמו"ר מהר"ש אמר פעם לא' המשכילים שהקניטו
("ער האָט זיך צו אים געטשעפעט") עד שאדמו"ר
מהר"ש אמר לו "א שאַרפּן וואָרט", והמשכיל שאלו:
מניין לך, והשיב לו אדמו"ר מהר"ש: כאשר מכניסים
ילד יהודי בבריתו של אברהם אבינו ומסירים ממנו
הערלה, ישנם כאלה שמדביקים להם את הערלה על
החוטם ("דעם שטיקל לייגט מען זיי אויפן נאָז"), וכך
הכרתי - סיים אדמו"ר מהר"ש - על החוטם שלך!...

מאחר שתלמידי הישיבות יתרונם בשני דברים:
(א) יש להם מה לתת, כיון שנמצאים בד' אמות של
תורה.

(ב) יש להם סגולת המרץ, שכן הוא טבע בני הנעורים,
ולכן נקראים בשם "עלם" מלשון כח - כדאי ונכון שילכו
בראש השנה לבתי-כנסיות כדי לעורר את בני".

וכיון שראש השנה הוא שני ימים, ולכל אחד מהם
מעלתו המיוחדת: ביום הראשון של ראש השנה
"דינא קשיא", וביום השני "דינא רפיא", יום הראשון
מדאורייתא, ויום השני מדרבנן, ומאחר שחמורים דברי
סופרים, יש לכל יום יתרון על משנהו, ומשלימים זה את
זה, עד שנעשים "יומא אריכתא" - צריכים לילך להבתי-
כנסיות בשני הימים.

עלול מישהו לטעון: כיון שיש לי חשבון מסובך של
כל השנה, איני יודע מה נובע מן היצר הטוב ומה
מן היצר הרע, ועתה ניתנו לי ארבעים ימי רצון כדי
שאוכל לחשב את חשבוני - כיצד אוכל להקדיש זמני זה
לאחרים? והמענה לזה: "איש לרעהו ומתנות לאביונים"
- שגם "מתנות לאביונים" הם "איש לרעהו", ועי"ז שילך
לעורר את חבריו - יתוסף לו גם הוא.

כל אחד רוצה לראות את הרבי

כל אחד מאתנו רוצה לראות את הרבי, כ"ק מו"ח
אדמו"ר, כדי שיפתור את שאלותיו, שהרי לכל אחד
ואחד ישנם שאלות (גם מי שאינו יודע שיש לו שאלות),
וכדי לפתור אותם צריך לראות את הרבי. והעצה לזה
- ההליכה בראש השנה לבתי-כנסיות לעורר את בני",

259067 / מוצאי שמח"ת תשמ"ט / jem

בטענות על כך שמדפיסים באותיות כתב (עגולות), ולא באותיות מרובעות, שנקל יותר (ובפרט באמריקא) לקרוא אותם. כיון שהטענות הגיעו אלי - בהיותי המביא לדפוס - נכנסתי לכ"ק מו"ח אדמו"ר וספרתי שישנם הטוענים על כך שמלבד היגיעה על תוכן הענינים יצטרכו להתייגע על קריאת הכתב, והשיב כ"ק מו"ח אדמו"ר במשל: מספיק לסחוב את ה"שוקת" אל הסוסים, הגיע הזמן לסחוב את הסוסים אל ה"שוקת"!

החילוק בין ב' האופנים, הוא, שכאשר סוחבים את הסוס אל השוקת, ה"ז בניגוד לרצונו של הסוס, שחושב שרוצים לעשותו "אויס פערד", או עכ"פ לעשותו קצת פחות "פערד" מכמו שהי' לפנ"ז, ולכן צועק שרצונו להשאר "פערד" בכל התוקף, ולכן העצה היא לסחוב את השוקת אל הסוס, שאז, בשעת מעשה אינו מרגיש שהכוונה היא לעשותו "אויס פערד", ואח"כ, כבר לא הי' איכפת לו להיות "אויס פערד"...

ואעפ"כ, הגיע כבר הזמן - כדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר - שלא להתפעל מהסוס, אלא לסחוב אותו אל השוקת ולעשותו "אויס פערד".

(משיחת כ"ז אלול תש"י
תורת מנחם התועדויות ח"א עמ' 213)

ו"מדה טובה מרובה" - שככל שיתחבא, יכירו ויזהו שהוא "ליובאוויטשער".

והאמת היא שלא לא מגרשים אותו בגלל היותו "ליובאוויטשער" - שהרי "כל אדם שיש בו יראת שמים דבריו נשמעין" - כי אם, בגלל שהחיצוניות שלו אינה מתאימה עם הפנימיות שהכניסו בו ("די פנימיות וואָס מ'האָט אין אים אריינגעלייגט"), ובהתאם לכך אומרים לו גם טעם שאינו אמיתי ("אַ פּאַלשן טעם"), שמגרשים אותו בגלל היותו "ליובאוויטשער".

צריכים לומר את האמת, שבאים בשליחותו של כ"ק מו"ח אדמו"ר, ולדבר עם "ברייטקייט", ולא להתפעל מאף אחד, וע"ד המשל המובא בחסידות מחכם גדול שאלה שאינם חכמים אינם נחשבים בעיניו כלל... - צריכים אמנם להזהר שלא לפגוע באף אחד ("ניט אָפּרייסן יענעם דעם נאָז"), ו"דברי חכמים בנחת נשמעים", אבל, ביחד עם זה, צריכים ללכת עם "ברייטקייט", ולא להתפעל מאף אחד.

"אויס פערד"

כשהדפיסו את ה"תורת שמואל" היו כאלה שבאו

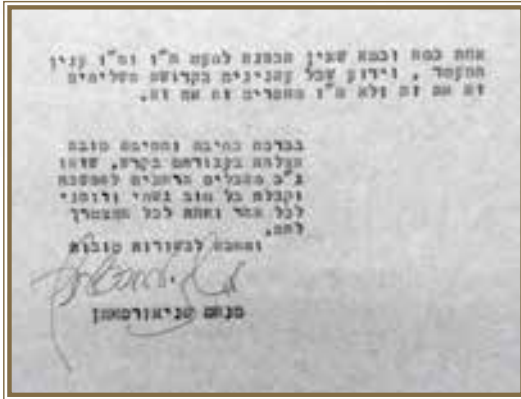
תשרי בייטרביץ

סיקור מפורט על כל המאורעות, המעמדים,
הרגעים והגילויים בחודש החגים בליובאוויטש
לאורך השנים • חלק ראשון: חודש אלול,
ימי הסליחות וראש השנה במחיצתו של נשיא
הדור

ימי אלול

אוירת חודש אלול בליובאוויטש מתחילה לנשב כבר בעיצומו של חודש מנחם-אב.

כבר בימים אלו הרבי מתחיל לעורר בשיחותיו אודות מהותו ועבודתו של חודש אלול. הדבר בא לידי ביטוי אף באיחולי "כתיבה וחתימה טובה" במכתבים לכל רחבי העולם, החל מאמצע חודש מנחם-אב. כמה פעמים הסביר הרבי, שההכנה לכל ענין היא במשך ארבעים יום, כמו "ארבעים יום קודם יצירת הולד", ולכן גם ההכנה לראש השנה מתחילה כבר ארבעים יום לפניו - בכ"ף מנחם אב. עוד הוסיף הרבי, ש"חמשה עשר באב" בגימטריא "כתיבה וחתימה טובה".

צילום נדיר ממכתב בו כותב הרבי "כתיבה וחתימה טובה" בתאריך ה' מנחם אב (המכתב נדפס באג"ק ח"ג עמ' שטב)

ענין נוסף אודותיו מעורר הרבי בימים אלו הינו ההשתתפות במגבית עבור "מעות חייטים" - מגבית כספים עבור הספקת צרכי החגים לאלו הזקוקים לכך. בשנת תשל"ח, כאשר עורר על כך הרבי לראשונה, הוקמה למטרה זו קרן "עזרת שבת ויו"ט", הפועלת עד היום בשכונות היהודיות בעיר ניו-יורק. באותה שנה, במהלך חלוקת ה'לעקאח', העניק הרבי סך של מאה דולר בתור השתתפות בקרן זו.

את תקיעות השופר של חודש אלול שומע הרבי בבית הכנסת לאחר תפילת שחרית, יחד עם הציבור כולו.

בימי חודש אלול הרבי אינו מקבל לייחידות (מלבד האורחים), ממעט במענות למכתבים, ומרבה בנסיעות לאהל הק'. ניכר כי אלו הם ימים רציניים ומשמעותיים

199963 / אלו תשמ"א / jern

התקיימה התוועדות, בה עורר הרבי על ההכנה ל'שנת הק"ן' להסתלקות אדמו"ר הזקן).

בשנת תשל"ד, הודיע הרבי בסיום ההתוועדות כי יחלק לכל אחד ואחד מהמשתתפים דולר לצדקה באמצעות אלו ש"אשרי חלקם, וזכו להיות 'טנקיסטים', לנסוע ולזכות יהודים בחמשת המבצעים בימים האחרונים". היתה זו ההזדמנות הראשונה בה הרבי חילק בציבור דולרים לצדקה.

מיותר לתאר את ההתרגשות העצומה שאחזה בקרב החסידים. במהלך החלוקה התרחשו דחיפות אימות ואף חוטי המיקרופון ניתקו ממקומם. הרבי עצר את החלוקה כמה פעמים והודיע בחריפות שהחלוקה היא ל'טנקיסטים' בלבד, וכן שהעיקר הוא האיכות, ואילו בכמות לכל אחד יגיע דולר אחד. מעמד זה נחקק בזיכרוןם של רבים כמעמד מיוחד במינו, והיו אף אלו שנזכרו בחלוקת המשקה המפורסמת שנערכה בהתוועדות פורים תשכ"ו.

מכתב כללי

מדי שנה, לקראת ראש השנה, שולח הרבי מכתב כללי, "אל בני ובנות ישראל בכל מקום שהם". בדרך כלל, נושא המכתב את התאריך "ח"י אלול" או 'מוצאי שבת סליחות'. מיד עם צאתו, המכתב מופץ במהירות לכל רחבי העולם, ונשלח לעיתונים רבים ברחבי העולם. נוסף על כך, הרבי שולח בעצמו את המכתב הכללי לאנשים פרטיים.

את המכתב כותב הרבי באידיש, אך לאחר מכן הוא מתורגם לשפות אחרות: הרב ניסן מינדל מתרגם את המכתב לאנגלית, הרב טוביה בלוי מתרגם ללשון הקודש, ולאחר מכן מתורגם המכתב לשפות נוספות. יש לציין, שהתרגומים ללשון הקודש ולאנגלית מוגהים על ידי הרבי, כשהוא מוסיף עליהם גם תיקונים שונים. משנת תשל"ב החל הרבי לשלוח לפני ראש השנה שני מכתבים, הראשון נשלח בח"י אלול, והשני בימי הסליחות. בדרך כלל המכתבים קשורים זה לזה בתוכנם העיקרי, כאשר במכתב המאוחר מעמיק ומאיר הרבי יותר את הנקודה שהועלתה במכתב הקודם. בשנת תנש"א הוציא הרבי שלשה מכתבים כלליים בחודש

בשנים הראשונות, כאשר הרבי נהג שלא להתפלל שחרית בציבור, תקע אותן הרבי לעצמו בחדרו הק', בשעות אחר הצהריים. אלו שהאיזו לתקיעות אלו סיפרו שהתקיעות היו תמיד 'חלקות' וללא קושי, בשונה מהתקיעות בראש השנה שעלו בקושי, בחלק מהשנים. בימי חודש אלול הרבי אינו מקבל ל'יחידות' (מלבד האורחים). ממעט במענות למכתבים, ומרבה בנסיעות לאהל הק'. ניכר כי אלו הם ימים רציניים ומשמעותיים.

ראלי

בראשית חודש אלול, נערך ב-770 'ראלי' - כינוס לחיילי צבאות ה', ולילדי מחנות קעמפ 'גן ישראל' המסתיימים בימים אלו, פעמים בתחילת החודש ופעמים באמצעו. מחזה מרהיב עין הוא לראות את ה'זאל הגדול' מתמלא במאות חיילי צבאות ה', והרבי, בסגנון המיוחד השמור לכינוסים אלו, נושא שיחות בפני הילדים, ובהן מורה אודות 'פקודת היום' ("Order of the day") השייכת לימים אלו. פעמים רבות, תוקעים בשופר טרם חתימת הכינוס, בקשר עם חודש אלול.

לבד מזאת, אירע מספר פעמים לאורך השנים שקודם שובם לביתם, הגיעו ילדי הקעמפים ל770, על מנת להתפלל

במחיצת הרבי. בהזדמנויות אלו, על אף שלא נערך כינוס, התפילה הייתה מתקיימת באווירת 'ראלי', עם השירה והמנגינות המאפיינות אותו.

ח"י אלול

את ח"י אלול, יום הולדתם של שני המאורות הגדולים, מציין הרבי (כמעט) מידי שנה בהתוועדות מיוחדת. הנהגה זו נקבעה משנת תשל"א, שכן עד אז היה הרבי מתוועד בח"י אלול רק כשחל ביום השבת (מלבד שנת תשכ"ב, בה חל ח"י אלול ביום שני, ובאופן מיוחד

21688 / כ"ו אלול תשל"ז / jem

אלול, כאשר המכתב השלישי נושא את התאריך "ג' דסליחות".

הכנת המכתב כללי היא עבודת קודש מיוחדת: פעמים רבות הרבי מגיה את אותו המכתב פעמיים, או אפילו שלושה פעמים, תוך שהוא מוסיף ענינים שלמים על נוסח המכתב הראשוני. הגהת המכתבים אורכת שעות ארוכות - לעיתים אף יותר מהגהת 'ליקוט' שלם...

במראי מקומות שבשולי המכתב, מקפיד הרבי להזכיר מתורתם והוראותיהם של כל רבותינו נשיאינו, החל מהבעל-שם טוב.

שנדפסו ספרי "לקוטי לוי יצחק", הוסיף הרבי להזכיר אף את אביו כ"ק הרלו"צ ב"ע.

המשפיע ר' שמואל לויטין, זכה לקבל מכתב כזה מדי שנה, כשהוא כתוב כולו בכת"ק.

יצחק, הוסיף הרבי להזכיר אף את אביו כ"ק הרלו"צ ב"ע.

אחד מהמכתבים שקיבל ר' שמואל לויטין

בשלהי חודש אלול, הולך וגובר זרם האורחים המופיעים ב-770; רובם מופיעים עוד לפני שבת סליחות, וחלקם אפילו עוד לפני ח"י אלול. האורחים שזו להם הפעם הראשונה בה הם זוכים להגיע לחצרות קדשנו ולחזות בפני הקודש, מברכים בהתרגשות את ברכת "שהחיינו", ושמתתם הרבה מוסיפה לאווירה המיוחדת השוררת בבית חיינו...

ימים אחדים לאחר פרסום המכתב, מתקיים שיעור מיוחד בזאל הקטן - הגדוש בקהל התמימים, אנ"ש והאורחים הרבים - מפי ראש הישיבה ב-770, הרב מרדכי מענטליק, בו נלמד המכתב ומראי המקומות שבו בעיון רב. בנוסף למכתב, נוהג הרבי לשלוח מברק ברכה כללי לכל אנ"ש, הכולל ברכה קצרה לקראת השנה החדשה. הנוסח משתנה משנה לשנה, ובדרך כלל כולל בנוסח המברק האיחול "לשנה טובה תכתבו ותחתמו" (בלשון רבים). כשחל ר"ה בימי חמישי וערב ש"ק, מוסיף הרבי "שבתא טובא".

בשנים הראשונות נהג הרבי לשלוח מכתבים פרטיים לחלק מחשובי אנ"ש עם ברכות לקראת השנה החדשה.

הנשיא הוא הכל

את המכתב כללי הראשון כתב הרבי בח"י אלול תש"י, אותו הפנה "אל בני ובנות ישראל די בכל אתר ואתר".

המכתב עורר התרגשות רבה בקרב החסידים, שראו בכך שהרבי פונה לכל בני ישראל - אות לקבלת הנשיאות באופן רשמי.

האורחים וההכנות

לשלוח 'מרגלי חרש' שיבדקו את מידת העיסוק בעבודת התפילה, ואמר שהיות ש"דברי צדיקים קיימים לעד" - מרגלים אלו יבדקו מהו המצב גם היום...

ר' זושא ווילימובסקי ('הפרטזין'), הוא האיש אותו מינה הרבי למשיח ואחראי על מערך השיעורים והסדרים לציבור האורחים. ר' זושא עורך רשימת נוכחות של האורחים בשיעורים השונים, ומדווח לרבי.

הרבי אף ביקש (בשנת תשכ"ג) שכל אחד מן האורחים יבחן על אשר למד בעת שהותו בחצרות קדשנו, והפקיד על כך את ראש הישיבה ב-770, הרב מענטליק. מדי שנה, החל מימי הסליחות ועד לאחר עשרת ימי התשובה, לא ניתן לדבר עם הרב מענטליק על שום דבר - מלבד על הבחינות, והסיבה לחשיבות הדבר בעיניו נשמעת מפיו לא אחת: "הרי זו הוראה של הרבי!"

הרב מענטליק דואג, בהוראת הרבי, שהרבנים המגיעים לחצרות קדשנו יבחנו את האורחים. תוצאות הבחינות מוגשות לרבי, שמגיב עליהם בקורת רוח מרובה.

לקראת ראש השנה תשל"ד הושלמה ההרחבה (השלישית) של הזאל הגדול, בה הגיע למימדיו המוכרים כיום. כדי להקל על הציבור העצום לחצות בפניו הק' מכל קצוות בית המדרש, הועלתה הצעה להקים במה עליה יעמוד הרבי בשעת התפילות.

הרבי הסכים להצעה זו, ואף הורה את מדות הבמה המדויקות.

בשנים האחרונות נבנתה הבמה מוקדם יותר, עוד לפני שבת סליחות; ומחודש תשרי תש"נ, הבמה עומדת על מקומה בקביעות במשך כל ימות השנה.

נשי ובנות חב"ד

באחד מהימים הסמוכים לראש השנה, אומר הרבי שיחה בפני נשי ובנות חב"ד.

נוהג זה החל בשנת תשכ"ב, כאשר קבוצת נשים שעבדו בבית הספר לבנות "בית רבקה" ובישיבת

בשלהי חודש אלול, הולך וגובר זרם האורחים המופיעים ב-770; רובם מופיעים עוד לפני שבת סליחות, וחלקם אפילו עוד לפני ח"י אלול. האורחים שזו להם הפעם הראשונה בה הם זוכים להגיע לחצרות קדשנו ולחצות בפני הקודש, מברכים בהתרגשות את ברכת "שהחיינו", ושמחתם הרבה מוסיפה לאווירה המיוחדת השוררת בבית חיינו...

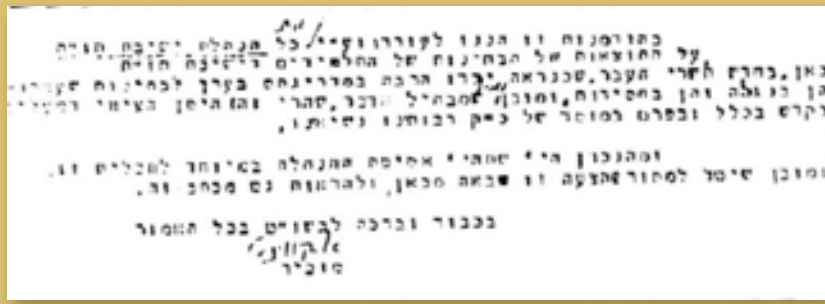
חביבות רבה ויחס מיוחד מעניק הרבי לאורחים. בשיחות רבות עוסק הרבי במעלתם של האורחים, שטלטלו את עצמם על מנת לשהות במחיצתו של נשיא הדור, ופעם אף הוסיף ש"מובן גודל הרחמנות" על אלו שלא נסעו, "אלא נשארנו לשבת ב"חור" שלהם. . וכך "העבירו" את כל משך "זמן שמחנתנו" (ש"פ לך"לך תשמ"ח).

בשנת תשכ"א, ביום הראשון לבואם של האורחים - הורה הרבי לערוך ריקודים מיוחדים לכבודם!

האחראי לספק את צרכיהם הגשמיים של אורחי המלך הוא הרב משה ירוסלבסקי, שנטל על עצמו את התפקיד החל משנת תשל"א, עם הריבוי המבורך בכמות האורחים.

בהזדמנויות רבות הרבי מבטא את הוקרתו ושביעות רצונו ממפעלו של ר' משה. בכל ההתוועדויות של חודש תשרי, קורא הרבי לר' משה בסוף ההתוועדות ומוסר לו את שיירי היין שבגביע, את המים שבקנקן, ואת החלה או המזונות שבצלחת. את ה'רכוש' הרב הזה, מחלק ר' משה בהמשך לכל האורחים.

כחלק מן היחס המיוחד אותו רוחש הרבי כלפי האורחים, תובע מהם הרבי לנצל במלואו את הזמן היקר ללימוד התורה ועבודת התפילה. בהזדמנות אחת (ש"פ וילך תשכ"ב) התבטא הרבי שאין זה הזמן לטייל או לקרוא עיתונים ("כמנהג בעלי בתים"), ואף התבטא שאין עניין לבקר את הבניינים הגדולים בניו יורק... הרבי הביא את דברי אדמו"ר הזקן שבכוונתו

מכתב מיוחד שנשלח ממזכירות הרבי להנהלת אחת הישיבות, ובו דיווח על תוצאות הבחינות של בחורי הישיבה מחודש תשרי

סליחות

במוצאי שבת קודש, ליל א' דסליחות, בשעה אחת בלילה, יוצא הרבי אל ה'זאָל' הגדול, לאמירת ה'סליחות' הראשונות יחד עם הציבור. זמן זה הוא מהזמנים העמוסים ב-770, כאשר קהל רב מאנ"ש ושאר עמך בית ישראל מתאספים לומר את ה'סליחות' הראשונות עם הרבי, ואנשי 'ועד המסדר' עמלים לפנות מה'זאָל' את השולחנות והספסלים, על־מנת שיהיה מקום לקהל הרב. לאורך השנים, שליח הציבור באמירת ה'סליחות' היה הרב יוסף הלוי וינברג.

בליובאוויטש, אומר הפתגם, נהגו לבוא לאמירת ה'סליחות' "ש אַ ק ל ד י ק ע ר ה י י ט" ("מתנדנדים"), לאחר התוועדויות חסידיות בהם אומרים 'לחיים' כדבעי. בשעות שקודמות לאמירת הסליחות, מתקיימים ב-770 ריקודי שמחה עזים, בהשתתפות אלפי החסידים שזוכים לשהות בזמן כה נעלה במחיצתו של נשיא הדור.

כשהרבי נכנס ל'סליחות', ניכרת על פניו הק' רצינות מיוחדת. רצינות זו חודרת היטב בליבו של כל אחד מהנוכחים, ומבשרת את פתיחתם של הימים הנוראים בליובאוויטש...

הרבי ניגש אל מקומו, ושליח הציבור מרעים בקולו: "אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתְךָ, עוֹד-יְהַלְלוּךָ סְלָה..."

מימי ה'סליחות' של שלהי שנת תש"כ, מנגנים לאחר אמירת הסליחות את הניגון "רחמנא דעני" (אותו לימד הרבי בשמחת תורה), והרבי מעודד בעוז את השירה בידו הק', וכך יוצא מבית הכנסת. בשנים עברו (עד שנת תשמ"א), נהג הרבי לעמוד על מקומו בתום ה'סליחות' ולעודד את הניגון דקות ארוכות, ורק לאחר מכן יצא את בית הכנסת.

לאחר צאתו של הרבי, ממשיכים החסידים לרקוד שעה ארוכה בשמחה רבה ועצומה. בשנים הראשונות, לאחר אמירת הסליחות היו מתיישבים התמימים ואנ"ש להתוועדות חסידית עד אור הבוקר; אך בשנים שלאחר מכן, כאשר הרבי הזכיר מספר פעמים את הפתגם הנ"ל (שבליובאוויטש נוהגים לבוא לסליחות

"חומכי תמימים" (שהועסקו בעבודה משרדית ובמטבח), ביקשו להתברך מפי הרבי לעבודתן בקודש בשנה החדשה. במשך השנים הצטרפו לקבוצה גם נשים שלא עבדו במוסדות, ובשנים מאוחרות יותר הפך המעמד לכנס כללי לכל נשי ובנות חב"ד. הכנס מתקיים פעמיים בשנה: בימי האחרונים של חודש אלול, ובימים הסמוכים לחג השבועות. במעמד זה, חותמות הנשים על פ'נ כללי' לרבי.

בשנים הראשונות התקיים הכינוס בחדרו של הרבי, ובמשך השנים - כאשר צר החדר מלהכיל את קהל הנשים הרב - עבר הכינוס ל'זאָל' הגדול.

הצ'רטור הראשון

בבוקרו של יום ב' דסליחות, שלהי אלול תש"כ, הגיע לחצרות קדשנו ציבור גדול של אורחים מארץ הקודש שבאו בטיסת־שכר (צ'רטור) לשהות בחודש החגים אצל הרבי. היתה זו הפעם הראשונה שהגיעו לחצרות קדשנו ציבור כה גדול של אורחים.

הרבי העניק לקבוצה יחס יוצא־דופן. עוד בהכנות לנסיעה, קיבלו האורחים מהמזכירות סיוע בכל הנדרש מבחינה רשמית (כגון הנפקת ויזות לאורחים, וכדומה), ומיד כשהגיעו, הרבי קיבל את כולם ל'יחידות'.

כשנכנס הרב יצחק מנחם־מענדל ליס, הוגה הרעיון ומארגן הצ'רטור, ל'יחידות' - קם הרבי מלוא קומתו ואמר: "הרב ליס, אַ גרויסע יישר כח פאַר אַיך, פאַר דעם נחת רוח וואָס איר האָט געבראַכט" ("הרב ליס, יישר כוח גדול לכם על הנחת־רוח הגדולה שגרמתם!")...

בלילה בו הגיעה הקבוצה, ירד הרבי במיוחד לבית המדרש הגדול, ואמר מאמר דא"ח (ד"ה "לך אמר ליבי") - בקשר עם בואם של האורחים.

הרבי נכנס אל בית המדרש המלא בנשים עד אפס מקום, פונה אל מקומו שעל הבימה, ופותח בשיחה. בדרך כלל, עוסק הרבי בשיחות שבכנסים אלו במעלתן המיוחדת של נשי ישראל, ובתפקידן בבניית הבית היהודי. הרבי גם מקשר את הדברים לזמן בו נמצאים - חודש אלול, בו "המלך בשדה", ולהכנות לראש השנה ולחודש תשרי כלל.

לאחר השיחה, עוברות נציגות הנשים לפני הרבי, לקבלת דולר ולברכה לשנה החדשה.

בשנת תשל"ד, הכריז הרבי במהלך כינוס זה על ייסודו של "מבצע נרות שבת קודש". הרבי הסביר כי היות ובתקופה האחרונה העולם נעשה פחות מואר - יש להאיר את הבית בהדלקת נרות שבת וי"ט,

תוך הדגשה מיוחדת על ילדות קטנות, מגיל חינוך - אשר אף הן תחלנה להדליק נרות בברכה, ועלידי־זה ישופעו כל בני ביתם, וכל העולם כולו.

למחרת בערב, נכנס הרב חזקוב לחדרו הק' של הרבי, וכשיצא, הודיע בפתאומיות על קיומה של התוועדות, כשעה לאחר מכן. במהלך ההתוועדות הסביר הרבי כי שתי מטרות להתוועדות זו: לקבל את פני האורחים בדברי תורה, ולעורר אודות המבצע החדש שנוסד זה־עתה. הרבי הדגיש, שמכיון שנתרו עוד כמה שעות עד לכניסת השבת - יש לפרסם בעולם כולו, באמצעות הטלפון, שכמה שיותר ילדות ידליקו נרות בברכה - כבר בשבת קודש זו, ועל־ידי־זה גם אמותיהן ידליקו, וכך יואר העולם כולו...

מחיצה של ברזל

בשנת תשל"ח, לאחר המאורע הבריאותי שאירע בשמחת-תורה, דאגו אנשי 'ועד המסדר' לשמור על בריאותו של הרבי. כדי לשמור על אוויר צח, הקימו מחיצה (שכונתה בפי החסידים "מחיצה של ברזל בין ישראל לאביהם שבשמים"...) מאחורי מקומו של השליח ציבור, על מנת שלא יהיו דחיפות בקרבנו של הרבי.

כאשר נכנס הרבי לסליחות, הבחין במחיצה, וסימן בידו הק' להסירה, לשמחתם של החסידים... (לאחר מכן נודע שקודם לכן הרבי ביקש לברר אצל רב, האם אין בעיה בכך שהחזן עומד ב'רשות' אחרת).

כשהרבי נכנס לסליחות, ניכרת על פניו הק' רצינות מיוחדת. רצינות זו חודרת היטב בליבו של כל אחד מהנוכחים, ומבשרת את פתיחתם של הימים הנוראים בליובאוויטש...

הגבאים את ה'סליחות' לשעה 8:00 בבוקר. בשנים תש"נ-נ"א, אמרו את הסליחות ב-770 בשעה 8:30. במשך השנים אירע לעיתים שבאחד מימי ה'סליחות' קיבל הרבי (את האורחים) ל'יחידות' לאורך הלילה, עד שעות לפנות-בוקר, אז, יצא הרבי לאמירת 'סליחות' שרם נסיעתו לביתו.

כ"ג אלול

היום הוא יום ה'יארצייט' של הרה"ג הרה"ח רבי מאיר שלמה ינובסקי, אב"ד ניקוליב, ומשום כך, נוהג הרבי לומר את הקדישים בכל שלושת התפילות. גם ביום כ"ה אלול נוהג הרבי לומר את הקדישים.

"שְׁאֶקְלִדִּיקֵעֲרֵהִיט", עברה ההתוועדות לשעות שלפני אמירת הסליחות.

בימים הבאים, שעת אמירת ה'סליחות' היא 7:00 בבוקר. בשנת תשמ"ח, רצו הגבאים לקבוע את זמן הסליחות לשעה 9:00, אך הרבי שלל זאת בחריפות, בכותבו שאין לדחות את אמירת הסליחות עד לשעה זו, קרוב לסוף זמן קריאת שמע... בעקבות כך קבעו

210909 / כ"ג אלול תשד"מ / jem

jem / 125458

את ההתוועדות של ערב ר"ה תשמ"ב פתח הרבי באמירת מאמר חסידות, שלא כרגיל, ולאחריו אמר שקבלת הפנים לאורחים היתה צריכה להיות קשורה עם אכילה ושתייה, אך כאן מכבדים אותם באמירת מאמר, שזהו הכיבוד הנעלה ביותר...

בשנת תשכ"ט ערך הרבי התוועדות מיוחדת ביום זה. במהלך ההתוועדות הראה הרבי יחס מיוחד לחסידים שיצאו זה עתה מאחורי מסך הברזל. הרבי מזג לכל אחד מהם 'לחיים', שיאמרו פעם אחת עבור עצמם, ופעם נוספת עבור אלו שעדיין מצויים מאחורי מסך הברזל (וראה לקמן ע' 46 - סקירה מיוחדת על מאורעות ההתוועדות).

ביום ג' דסליחות תנש"א, נשא הרבי שיחה מיוחדת, בה הורה להתוועד וללמוד ממאמרי כ"ק אדמו"ר הרי"צ שנאמרו ביום זה.

בין הדברים התבטא הרבי: "ובודאי יחליטו גם לערוך (עוד בלילה זה) "א שטורעמדיקן פאַרבריינגען", וההתוועדות תהיה דוקא בשמחה גדולה, ועד למעמד

בשנים הראשונות, כאשר הרבי לא נהג להתפלל שחרית עם הציבור, נהג הרבי לצאת לאמירת הקדיש, ולאחר מכן נשאר עד לסיום התפילה, כולל ה'תקיעות' שלאחריה.

ג' דסליחות

יום ג' דסליחות היה מאז ומתמיד יום מיוחד אצל רבותינו נשיאינו, אשר אמרו ביום זה מאמרי חסידות בפני בניהם ממלאי מקומם - כל נשיא בדורו, אך במשך הדורות נשמר הדבר בסוד ורק יחידים סגולה ידעו אודותיו, עד שאדמו"ר הרי"צ פרסם זאת ברבים.

באחת השנים ביאר הרבי, שהעובדה שבכל הדורות הדבר נשמר בסוד, היא מפני שיום זה הוא נעלה ויקר מאוד ואינו שייך לכל אחד; אך בדורנו, לאחר שאדמו"ר הרי"צ פרסם זאת, על כל אחד מוטלת החובה והזכות להשתמש בכוחות המיוחדים הניתנים ביום זה - בהכנה ראויה לשנה החדשה (ליל ג' דסליחות תשל"ה, לנשי ובנות חב"ד).

בליל ג' דסליחות תש"כ, לכבוד ציבור האורחים הגדול מאה"ק שבאו בטיסת-שכר מיוחדת (צ'ארטר) בבוקרו של יום זה - כפי שנזכר לעיל, נכנס הרבי ל'זאל' הגדול ואמר מאמר דא"ח ד"ה "לך אמר לבי". מאמר זה הוגה ויצא לאור בקונטרס ג' דסליחות תשמ"ט.

והערות" על ספר התניא שנכתב על ידי אדמו"ר הצ"צ, בצירוף דולר לצדקה.

בחלוקה ייחודית זו, הקפיד הרבי לתת את הקונטרס אך ורק לנוכחים במקום, ולא נתן לאלה שביקשו עבור קרוביהם שלא שהו ב-770 והחמיצו את החלוקה, באמרו שהקונטרס המיוחד מהוה "מזכרת נצח" ממאורע זה במחיצתו של הרבי...

שחרית והתרת נדרים

כרוב השנים, אמירת הסליחות בערב ראש השנה היתה בשעה מאוחרת יותר משאר ימי הסליחות: בשנים הראשונות - בשעה 6:30 בבוקר, ובשנים שלאחר מכן - מאוחר יותר (מלבד בשנים תש"נ-תנש"א, בהם אמירת הסליחות היתה בשעה הרגילה).

אחרי אמירת הסליחות, נוהג הרבי לנסוע למקוה, ואח"כ שב ל770 להתפלל שחרית עם המנין, גם בשנים בהן לא התפלל עם הציבור בימי החול. מיד אחרי שחרית - כאשר הרבי עוד עטור בטלית ותפילין - עולים לבימתו מנין מחשובי החסידים ורבני אנ"ש, והרבי עורך 'התרת נדרים'. בסיום מאחל להם הרבי: "ישר כח, כתיבה וחתימה טובה". בשנת תשנ"ב, לאחר 'התרת נדרים', החל הרבי - שלא כרגיל - לומר שיחה בה הביע ברכת ישר כח לעדה של המתיירין, וברכות לשנה החדשה ולגאולה האמתית והשלמה. כשסיים הרבי את השיחה וירד מעל גבי הבימה, פרץ הקהל בניגון, אך

אז פתח הרבי לפתע בשיחה נוספת(!), בה עמד בקצרה על המעלות המיוחדות של השנה החדשה, תשנ"ב. דבר זה היה אירוע יוצא דופן, שלא התרחש קודם בכל שנות הנשיאות, והיווה את פתיחתו של חודש תשרי רווי גילויים, באופן של "נפלאות בכל".

לפני שנת שמיטה, מעורר הרבי - בכתב ובע"פ - על פסק הדין בשו"ע אדמו"ר הזקן בקשר לעשיית פרוזבול.

בשנת תשי"ט, שהיתה שנת שמיטה, אחרי קבלת הפ"נ הכללי בחדרו, אמר הרבי שמאחר שבמשך השנה האחרונה הצטברו חובות חדשים, רוצה הוא

ומצב ד"עד דלא ידע" (על כל פנים אצל אחד מהמתוועדים, והוא יוציא בזה את כל המשתתפים) - אם כי עם ההגבלות כו', שהרי סוף סוף אין זה פורים ("ס'איז דאָך פּאַרט ניט פּורים")...

ערב ראש השנה

משנת תשמ"ז ואילך, מגיה הרבי מאמר שנאמר בראש השנה בשנים הקודמות, והמאמר יוצא לאור ב"קונטרס ראש השנה".

התוועדות

בכל ליל ערב ראש השנה, הוא יום ההולדת של אדמו"ר הצמח צדק, מתוועד הרבי, והתוועדות זו מהוה גם מעין 'קבלת פנים' לאורחים שבאו לחודש השביעי. נוהג זה החל בשנת תשל"ב ואילך, ובשנים שלפני כן לא התקיימה התוועדות ביום זה (מלבד שנת תשכ"ב שהיתה יוצאת מן הכלל, בה התוועד הרבי במיוחד עבור האורחים).

את ההתוועדות של ערב ר"ה תשמ"ב פתח הרבי באמירת מאמר חסידות, שלא כרגיל, ולאחריו אמר שקבלת הפנים לאורחים היתה צריכה להיות קשורה עם אכילה ושתייה, אך כאן מכבדים אותם באמירת מאמר, שזהו הכיבוד הנעלה ביותר...

בסיום ההתוועדות, כמו בכל ההתוועדויות בחודש תשרי, מעניק הרבי את המזונות והיין שנתרו לאחראי על ה"הכנסת אורחים", ר' משה ירוסלבסקי, עבור האורחים שבאו לשהות במחיצת רבינו במשך חגי תשרי.

לאחר השיחה בליל ערב ר"ה תשמ"ט - מאתיים שנה להולדת אדמו"ר הצ"צ - הודיע הרבי במפתיע כי יחלק בידו הקדושה לכל אחד ואחד מהקהל את קונטרס "קיצורים

דין נצח

ביום ג' דסליחות, כ"ח אלול תש"נ הגיעה הבשורה על גמר ה"דין נצח", בקשר לספרי וכתבי רבותינו נשיאנו שבספריית ליובאוויטש, ובו ביום הגיעו הספרים האחרונים והוחזרו להיכלו הק' של אדמו"ר הרי"צ.

כשנכנסו חברי ועד אגו"ח לבשר לרבי על סיום הפרשיה, היתה ניכרת על פני הקודש שמחה גלויה. הרבי התיישר על מקומו ושאל: "דאָס איז דאָס" ("זהו זה")? וכשנענה בחיוב עמד בדממה במשך כדקה. לאחר מכן הפטיר ואמר: "נו, יעצט קען מען זאָגן דברי תורה" (או "יעצט קען מען זאָגן חסידות") - - -

הרבי שאל האם זוכרים את הסדר שבו היו מונחים הספרים על שולחנו של אדמו"ר הרי"צ והאם הניחו אותם על השולחן על פי סדר זה, ואז הורה שיתחזרו את ביתו וחדרו הק' של אדמו"ר הרי"צ, על מנת שהחסידים יוכלו להתפלל בו בימי ראש השנה.

בתחינה שהרבי יאות לקבל את הפ"נים שלהם, והרבי קיבל את הפ"נים, אך הדגיש שהוא עושה זאת אך ורק בתור 'שליח' לקרוא את הפ"נים על הציון, ולא באופן של 'נשיאות'.

בערב ראש השנה תשי"ב, הפעם הראשונה לאחר קבלת הנשיאות, הורה הרבי שכל אחד יחתום את שמו על פ"נ כללי, ולא יגישו פ"נים פרטיים. כששאלו את הרבי, הרי הרבי הריי"צ נהג בערב ראש השנה לקבל פ"נים פרטיים, השיב הרבי: "די וואָס ווילן געבן באַזונדערע צעטלאַך, וועל איך נעמען, אָבער איך וועל עס ניט ליינען אויפן ציון, מצד חוסר הזמן" ["אלו שרוצים

לתת פ"נים פרטיים, אני אקח אותם, אך לא אקרא אותם על הציון מצד חוסר הזמן!"]. היתה זו הפעם הראשונה שהרבי הצהיר באופן רשמי שהוא יקבל פ"נים, גם באם לא יקרא אותם על הציון. עם זאת, בשנים הבאות הרבי לא נהג לקחת עמו אל האוהל את הפ"נים שקיבל בערב ראש השנה.

בשנת תשל"ט, כאחת מהתקנות לשמירה על בריאותו של הרבי, תיקנו 'ועד המסדר' שקבלת הפ"נים תתחיל כבר בשבוע שלפני ר"ה. בהתוועדות ח"י אלול הכריז הרבי שיתחיל לקבל פ"נים מיום ג' דסליחות, כמנהג הרבי הריי"צ. המזכירות הוציאה הודעה לפיה הציבור יעבור במשך השבוע שלפני ר"ה, ובערב ר"ה יעברו רק אלו שלא יכלו לעבור בימים הקודמים. ואכן, בערב ר"ה, עברו רק האורחים שהגיעו באותו יום.

בשנים מאוחרות יותר, החל הרבי בקבלת פ"נים כבר במוצאי שבת סליחות, בסביבות השעה שתיים לפנות בוקר, אחר שסיימו את אמירת הסליחות. בכמה מהשנים, קיבל הרבי את הפ"נים גם לפני שבוע הסליחות.

רבים מתלמידי התמימים מעדיפים למסור את הפ"נים באמצעות המזכירות, כדי שלא להוסיף על המאמץ והזמן בו עומד הרבי לקבלת פ"נים.

בשנים המוקדמות נהג הרבי לשלוח מכתב תשובה לכל אלו ששיגרו אליו פ"נים, ולחתום עליו בעצמו. בדרך כלל היה הנוסח במכתבים אלו קבוע, כשלתלמידי הישיבות היתה בו הוספה בנוסח מיוחד ("בברכה לתלמוד תורה ביראת שמים"). עם השנים, כאשר גדלה כמות הפ"נים, נשלחו מכתבים אלו כשהם חתומים ע"י המזכירות. בשנים המאוחרות יותר נפסק סדר זה, מחמת הריבוי העצום של הפ"נים שהגיעו לרבי.

בערב ר"ה תשל"ח נתן הרבי הוראה מיוחדת, להניח שק עם מטבעות אחרי היציאה, ושכל מי שמסר פ"נ יקח שתי מטבעות של עשר סנט ("דיימס"), אחד כנגד

191863 / כ"ט אלול תשל"ט / jem

מיד אחרי שחרית - כאשר הרבי עוד עטור בטלית ותפילין - עולים לבימתו מנין מחשובי החסידים ורבני אנ"ש, והרבי עורך 'התרת' נדרים'. בסיום מאחל להם הרבי: "ישר כח, כתיבה וחתימה טובה"

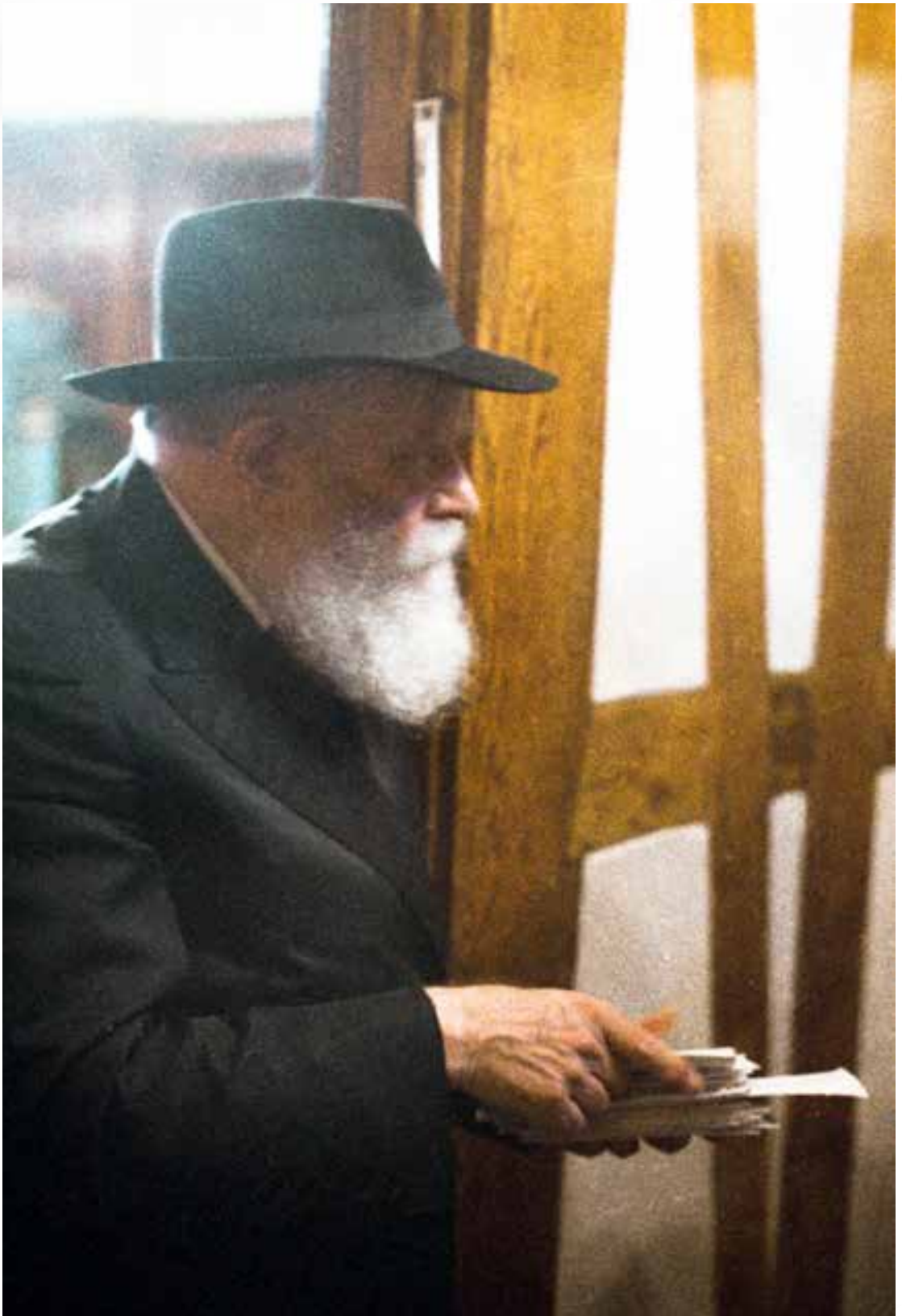
לעשות פרוזבול טוב, והמשיך בעשיית הפרוזבול. עם זאת, ההזדמנות הבאה בה הרבי נהג כך, היתה רק בשנת תשמ"ז, ואז הסביר הרבי שהוא עושה זאת משום שרוצה לצאת גם ידי הדעה שצריך לעשות את הפרוזבול בסוף שנת השמיטה.

קבלת פ"נים

בבוקרו של ערב ראש השנה, עומד הרבי בפתח חדרו משך שעות ארוכות לקבלת פ"נים. הקהל הגדול עומד בתור לפני פתח 'גן עדן העליון', וכל אחד עובר ומגיש לרבי את הפ"נ. הרבי נוטל את הפ"נ בידו הימנית, מעבירו לידו השמאלית, ומברך את כל אחד ואחד מהעוברים בברכת "כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה". כשמצטברת בידיו של הרבי ערימה גדולה של פ"נים, נכנס הרבי לחדרו ומניח אותם שם.

במעמד זה עומד הרבי בדרך כלל בארשת פנים רצינית ומתוחה, וממעט לדבר עם העוברים, ומשכך התור מתקדם במהירות גדולה יחסית.

קבלת הפ"נים על ידי הרבי החלה עוד לפני קבלת הנשיאות באופן רשמי, כשהתמימים ואנ"ש הפצירו

210982 / כיט אלול תשד"מ / jem

פדיון נפש

בערב ראש השנה תשי"א, כאשר נתנו החסידים את הפ"נ, אמר הרבי: בפ"נ יש לכתוב (מלבד את השם) ארבעה דברים: א) כמה דולרים נתנו ל"מעמד", ב) כמה דולרים נתנו ל"מרכז לעניני חינוך", ג) איזה מסכת גמרא קיבלו ב"חלוקת הש"ס" ללמוד עד כ"ד טבת הקרוב (בשנים אלו, נערכה חלוקת הש"ס בכ"ד טבת), ד) האם ישנה קביעות זמן ללמוד את תורת החסידות של הרבי.

לאחר שכולם מוסרים את הפ"נ הפרטי שלהם, ניגשים כמה מזקני החסידים לרבי ומוסרים פ"נ כללי בעד כללות כל קהל החסידים, ובו מבקשים ברכה גם עבור הרבי בעצמו, ושרצונו הקדוש יתמלא בשלימות. הרבי קורא את הפ"נ, וכשמסיים - מברך את הקהל בברכה קצרה.

עשרת הדברות ואחד כנגד עשרה מאמרות, האחד ליתנו לצדקה והשני לעשות בו כטוב בעיניו.

פ"נ כללי

עד שנות הכ"ף הראשונות, היו נכנסים במעמד זה אל חדרו הק' של הרבי. בערב ר"ה תשכ"ד, הורה הרבי שהקהל לא יכנס לתוך חדרו הק'. המזכיר אמר שבשנה הקודמת עמדו החסידים בגן'עדן התחתון, והרבי דיבר אליהם בעמדו על מפתן דלת גן'עדן העליון. לזה הסכים הרבי, וכך אכן נעשה לאורך השנים.

מערב ר"ה שנת תשמ"ג והלאה, הרבי לא קרא את הפ"נ מיד, אלא בירך את הקהל מיד עם קבלתו. בערב ר"ה תשנ"ב ארכה ברכה זו כעשרים דקות (!).

בערב ר"ה תנש"א שילב הרבי בברכתו ברכות לשנה החדשה ע"פ סדר הא"ב.

על הפ"נ הכללי מורשים לחתום רק אברכים ושואים ולא בחורים.

דעת הרבי אינה נוחה מנוכחותם של תלמידי התמימים בעת מסירת הפ"נ הכללי, ובתשי"ט אף הורה בצורה ברורה שרק אברכים נשואים יהיו נוכחים, ולא בחורי ישיבה. הרבי הסביר שהגבלה זו היא לא משום גילם הצעיר, אלא משום שעניינם היחיד של הבחורים הוא

140959 / כ"ט אלול תשל"ה / jem

בשנת תשמ"ט, חזר הרבי מהאהל כשעה לפני זמן הדלקת נרות, והודיע שתערך חלוקת דולרים (!). חיי מהר התאסף קהל, שהמתין לזכות ולעבור לפני הרבי. כל אחד מהעוברים קיבל שני דולרים, כאשר הרבי אומר לכאור"א "לכבוד מאתיים שנה להצמח צדק". החלוקה ארכה כעשרים דקות.

לאחר שהרבי חזר מהאהל, בסמיכות לזמן הדלקת נרות, יוצא הרבי לתפילת מנחה, שנערכת בזאל הקטן. עד שנת תשמ"ח, בדרך כלל לאחר תפילת מנחה היה הרבי נוסע לביתו (או, בשנים המאוחרות יותר, הולך

בכל שאר ימי השנה, חסידים מקפידים שלא להימצא באהל בזמן שהותו של הרבי שם; אך בערב ראש השנה (וכן ביו"ד שבט) - הקהל שוהה באהל יחד עם הרבי, וזוכה לראות בעבודת הקודש בתוך האהל

192092/ כ"ט אלול תשל"ט / jem

אל הספריה - בה שהו הרבי הרבנית בשבתות וימים טובים), וחזר ל770 דקות ספורות קודם שקיעת החמה. בחלק מהשנים נסע הרבי לביתו קודם התפילה.

בכ"ט אלול תשמ"ח, לאחר תפילת מנחה, שאל הרבי מה השעה כעת, ומתי זמן הדלקת נרות. לאחר שהניחו שעון על הסטנדר, פתח הרבי באמירת מאמר כעין שיחה (ד"ה תקעו בחודש שופר), ולאחריו עורר במיוחד שכל אחד יקבע קופת צדקה בקיר ביתו כבר ברגעים האחרונים של שנת תשמ"ח, ומי שאין לו קופה בהישג יד - יוכל לבנות בוריזות קופה מקרטון, ואותה לחבר במסמר אל הקיר...

להתעסק אך ורק בלימוד התורה, וכל הברכות אליהם נמשכות ע"י זה.

בשנת תנש"א חל ערב ראש השנה ביום ראשון, וכמדי שבוע התקיימה חלוקת דולרים לאחריה נסע הרבי לאהל. רוב הציבור נמנע מלעבור בשעה דחוקה זו, ולכן החלוקה ארכה כמחצית השעה בלבד.

נסיעה לאהל

אחר קבלת הפ"נ הכללי, נוסע הרבי אל האהל הק'. בדרכו אל הרכב, מחלק הרבי מטבעות לצדקה לילדים, ושלא כרגיל - הרבי חגור בגארטל בנסיעה זו, ואומר בה תהלים. יחד עם הרבי נוסעים ברכב חלק מחברי המזכירות וזקני החסידים.

בכל שאר ימי השנה, חסידים מקפידים שלא להימצא באהל בזמן שהותו של הרבי שם; אך בערב ראש השנה (וכן ביו"ד שבט) - הקהל שוהה באהל יחד עם הרבי, וזוכה לראות בעבודת הקודש בתוך האהל. הרבי שוהה באהל שעות ארוכות בקריאת הפ"נים, ורק בסמיכות ליו"ט חוזר ל770 כאשר אתו ה'פ"נ כללי' וחלק גדול מהפ"נים הפרטיים.

בערב ר"ה תשמ"ה, חזר הרבי ל770 קרוב לשעה שש. אחרי ששהה זמן קצר בחדרו, יצא הרבי וסידורו בידו, וחילק מטבעות לצדקה לילדים, ולאחר מכן המשיך לחלק גם למבוגרים. לאחר מכן סימן הרבי לאלו שהיו

בהכנות למנחה בזאל הקטן, שיעברו גם הם לקבל מטבעות.

במהירות הסתדרו כולם בשורה, ורבים שהגיעו באותו הזמן ל770 התווספו לתור. במהלך החלוקה ביקש הרבי פעמיים לדעת את השעה, ומתי זמן הדלקת נרות; אי לכך, כשהתקרב זמן הדלקת נרות, סגרו את הדלת הראשית כדי לעצור את שטף הבאים, אך כשהבחין בכך הרבי, סימן בידו הק' לפותחה...

כשהרבי יצא בדרכו לספריה, הוסיף והמשיך לחלק מטבעות, באמרו לתתם לצדקה עוד לפני החג. כעבור דקות אחדות חזר הרבי מהספריה לתפילת מנחה.

ליל ראש השנה

כבר מבעוד יום בית הכנסת מתמלא עד אפס מקום. בשנים בהן יוצא לאור קונטרס לראש השנה - רוב הקהל לומד בשקיקה את המאמר החדש בזמן ההמתנה לתפילת ערבית.

זמן מה אחרי שקיעת החמה, נכנס הרבי לתפילת ערבית כשבידו הק' הסידור ותהלים.

אחרי כניסת הרבי לבית המדרש, אומר הקהל תהלים למשך זמן, עד שהרבי מסמן להתחיל לנגן 'אבינו מלכנו', והקהל העצום שר את הניגון בנעימה הידועה כאיש אחד. בשנים הראשונות ניגנו 'אבינו מלכנו' גם כאשר חל ראש השנה בשבת, עד שבאחת השנים

העיר הרבי שאין מנגנים ניגון זה בש"ק.

בתפילות ראש השנה, הבחינו חדי העין כי הרבי עונד על צווארו הק' מטפחת אדומה. בשנת תשי"א הבחינו שהרבי לובש כיפה ואבנט ישנים. הרבנית חנה, אמו של הרבי גילתה שהם מהרבי הצ"צ, ויתכן שזהו הטעם לכך שבר"ה לא הוריד הרבי את הטלית מראשו בפני הציבור, אף לא לרגע אחד.

אחרי תפילת מעריב של ליל התקדש החג, נוהג הרבי לברך את הקהל כנהוג, "לשנה טובה תכתב ותחתם". בשנים הראשונות, עברו הקהל לפני הרבי, שבירך כל אחד ואחד בפרטיות, אך משנות הלמ"ד המוקדמות, קורא הרבי (ממקומו במזרח 770) בקול רם שלושה פעמים "גוט יום טוב" ו"לשנה טובה תכתב ותחתם" - בלשון יחיד, והקהל עונה כך בחזרה מתוך חיות והתרגשות. בשנים בהן ראש השנה חל בשבת מוסיף הרבי (לפני "גוט יום טוב") - "גוט שבת".

ביציאתו מבית הכנסת, מאחל הרבי שוב "שנה טובה" לאלו שעובר על פניהם.

גם לאחר ההסתלקות בשנת תשי"י, נמשכו הסעודות באותו סדר בדיוק. כסאו של הרבי הריי"צ עמד בראש השולחן, ושתי חלות מכוסות במפית - ושאר כלי האכילה - הוכנו ליד מקומו. הרבי המשיך לשבת באותו המקום, כרגיל מאז.

במהלך סעודות אלו היו הרש"ג וזקני החסידים מעלים

בפני הרבי שאלות שונות, בנגלה, חסידות, הלכה ומנהג. לעיתים תדירות היו אלו עניינים שהתקשו בהם תלמידי התמימים, שהפצירו בסועדים לנצל את ההזדמנות ולשאלם אצל הרבי.

הרבי היה עונה על השאלות, ולעתים אף היה מרחיב בנושאים אלו בהתוועדויות הקרובות (חלק מהביאורים אף הוגהו לאחר מכן והודפסו בלקו"ש). אך מלבד דיבורים קצרים אלו -

בהם השתתפו לפעמים גם שאר המסובים - שרתה במשך הסעודה אווירה שקטה ורצינית. גם בכללות מהלך הסעודות היה ניכר בהנהגת הרבי שהוא נוהג כבשעה שהרבי הקודם נוכח בחדר.

במהלך הסעודות בראש השנה, היה הרבי ממעט בדיבור ונזהר מאמירת 'לחיים' במשך הסעודה. וכפי שהסביר פעם, "במשך ההתוועדות (שחידש הרבי ביום ב'), אפשר לומר לחיים, אך כאן אינני רוצה לשנות ממנהגו של כ"ק מו"ח אדמו"ר שזוהר מכך".

סדר סעודה זו נפסק בחורף שנת תשל"א, ואז החל הרבי לקיים את סעודות יו"ט בביתו שלו.

בשנים האחרונות קודם הסתלקות הרבנית, היו הרבי והרבנית שוהים וסועדים בשבתות ויו"ט בבנין הספריה הסמוך ל-770, בדירה שהוכנה להם שם לצורך זה.

לאחר הסתלקות הרבנית חיה מושקא בכ"ב שבט תשמ"ח, סעד הרבי את כל סעודות שבת ויו"ט בחדרו הק'.

ראש השנה באוהל

בערב ראש השנה תשי"א, עדיין לא היה 'אהל' בנוי על ציון הרבי הקודם, והרבי עמד שעות ארוכות בגשם העז. כשסיים לקרוא את הפ"נים השעה הייתה מאוחרת מאוד, והשער של בית החיים (הסמוך לאהל) כבר היה נעול. הרבי התבטא: "אלץ איז דא, אַ מנין וכו', עס פעלט נאָר אַ שופר!..." [הכל ישנו כאן, מנין וכו', חסר רק שופר!...].

לאחר שהנסיונות להשגת מפתח נכשלו, צעד הרבי רגלית לאורך בית החיים עד לשער הראשי, ושם עלו על האוטובוס ונסעו ל-770.

יום א' דראש השנה

שחרית

בית הכנסת עמוס לעיפה באנשים שהשכימו קום ובאו לתפוס את מקומם ממנו יוכלו לצפות בעבודת

סעודת יום טוב

בחיים חיותו של הרבי הריי"צ, היו הרבי והרבנית סועדים את סעודות החגים על שולחנו הק', בדירתו ב-770 למעלה. גם שאר בני הבית וכמה מזקני החסידים ויחידי סגולה זכו להשתתף בסעודות אלו. הרבי הריי"צ היה יושב בראש השולחן, הרבי לשמאלו והרש"ג לימינו. הרבניות היו סועדות בחדר הסמוך.

ותהלים 'יהל אור' (ובחלק מהשנים, גם מחזור). הרבי מביא איתו גם את השופרות, כשהם עטופים במטפחות. המזכירים, הצועדים אחרי הרבי, מחזיקים בידם כמה שקי פ"נים, שהונחו על שולחן קטן ליד כיסאו של הרבי. את השופרות מכניס הרבי לתוך הסטנדר.

כשהרבי מגיע אל מקומו, מסמן (ככליל ראש השנה) לנגן "אבינו מלכנו", והקהל שר את הניגון בקול אדיר ובהתרגשות עצומה.

בזמן תפילת שחרית, בעיקר בשעה שהחזן מאריך בתפילה, מעיין הרבי בסידור עם דא"ח.

טרם קריאת התורה מבקש הגבאי לשמור על הסדר ולא לעמוד על הספסלים והשולחנות. את בקשתו חותם בהכרזה: "מ'זאָל וויסן וואו מען שטייט, און פאַר וועמען מ'שטייט" ("יש לדעת היכן עומדים ובפני מי עומדים").

במהלך קריאת התורה חל שינוי בבית המדרש. אלו שמצטופפים בקרבתו של הרבי במזרח 770, מתחילים להיחק אל בימת הקריאה, כדי לזכות לחזות בפני הקודש בעת המעמד נורא ההוד של ה'תקיעות'.

בסיום קריאת התורה, מכריז הגבאי בחרדת קודש: "עמוד, אדוננו מורנו ורבינו בן הרב רבי לוי יצחק"...

הקודש של הרבי במהלך התפילה. 'ועד המסדר' קובע זמן שבו יש להיות במקום על מנת לתפסו (בדרך כלל - 7:30 בבוקר), כשלאחר מכן ניתן ללכת ל'מבצע שופר' או לשבת ללמוד במקום אחר. בהתקרב שעת התפילה, חוזרים החסידים ותופסים את מקומם בהתרגשות הגוברת והולכת.

בסמיכות לשעה 10:00 נשמע ב-770 "שש... שש"...

הקהל משתתק וממתין בציפיה לכניסת הרבי.

הרבי נכנס לתפילת שחרית לקול שירת הקהל "כתיבה וחתומה טובה" (בשנים האחרונות), כשבדו 'סידור תורה' אור' שלו, 'סידור האריז"ל', סידור עם דא"ח

אחרי כניסת הרבי לבית המדרש, אומר הקהל תהלים למשך זמן, עד שהרבי מסמן להתחיל לנגן 'אבינו מלכנו', והקהל העצום שר את הניגון בנעימה הידועה כאיש אחד, בהתרגשות קודש של קבלת עול מלכות שמים במחיצתו של צדיק הדור

הגדול כרויות לשמע התקיעות כשהן יוצאות משופרו של הרבי...

ה'מקריא' (החל משנת תשל"ח), ר' יוסף מענדל טננבוים, עומד לשמאלו של הרבי, ומורה באצבעו על מקום התקיעות שבסידור. היו שנים בהן קולות התקיעות יצאו באופן 'חלק', אך היו שנים שנרגש קושי עצום בתקיעות, ולקהל - שחש כי הרבי מתאמץ מאד - היו ניכרים בזה ענינים שמימיים.

קצרה היריעה במסגרת רשימה זו לתאר מעמד נשגב ונורא זה. לקמן בעמוד 52 מובא מאסף נרחב ומפורט שמוקדש כולו לתיאור הרגעים של ה'תקיעות' אצל הרבי.

בזמן התקיעות, עמדו על הבימה רק אנשים בודדים. בכמה וכמה שנים, הזמין הרבי את החסידים שהגיעו באותה התקופה מאחורי מסך הברזל - וכן נציגים מקהילות שונות בעולם - לעלות לבימה.

אחרי שלושים הקולות, אומר הרבי את הפסוקים בנעימה המיוחדת, כשכל הקהל חוזרים אחריה, והמתח העז ששרר בעת התקיעות מתפוגג במעט... אחרי כן מפשיל הרבי את הטלית מעל ראשו, לובש על צווארו את המטפחת האדומה - בה השתמש לכיסוי השופרות - ומחזיר במהירות את הטלית.

לאחר מכן יורד הרבי מהבימה וחוזר למקומו, כשהוא צועד אחרי ספרי התורה החוזרים לארון הקודש. כשמגיע למקומו, הופך הרבי את פניו הק' אל הקהל, בסיבוב שלם על מקומו (על מנת לאפשר לקהל להביט בפניו, כפי שנאמר בקבלה שזוהי סגולה מיוחדת להביט בפני התוקע לאחר התקיעות), כשבזמן קצר זה הריהו סוקר במבטו כל אחד ואחד מהנמצאים בבית המדרש.

מוסף

במהלך ה"תקיעות דמעומד" שבתפילת מוסף ע"י ה'מקריא' הרב טננבוים, מביט הרבי במבט מרוכז בסידור, ומורה באצבעו הק' על סדר התקיעות.

ב"ואנחנו כורעים" שב"עלינו לשבח", כורע הרבי על הבימה, ומקפיד שמצחו הק' יגע ברצפה. לאחר מכן הרבי קם, ומביט על הש"ץ עד שהלה מסיים לכרוע.

לקראת 'ברכת כהנים' בתפילת מוסף, יורד הרבי מבימת התפילה, כדי שכל הכהנים הרבים יוכלו לעלות על הבימה ולברך את הקהל ב'ברכת כהנים'. לצורך כך, מכינים סטנדר נוסף על יד בימת התפילה, עליו מניח הרבי את הסידור והמחזור, ונשאר לעמוד שם עד לסיום התפילה.

הרבי נוהר מאוד שלא להפסיק בדיבור עד סיום כל התקיעות, ולכן אינו מודה לכהנים (כמנהגו) עד אחרי סיום התפילה. יוצאת מן הכלל היתה שנת תשנ"ב, בה

הרבי נוטל עמו את השופרות, עטופים במטפחות; את סידורו ('מחזור' בחלק מהשנים); ואת סידור האריז"ל; וצועד בהליכה מהירה לעבר בימת הקריאה. המזכירים לוקחים עמם את שקי הפ"נים, וצועדים אחרי הרבי. 'שביל' צר נוצר בין הקהל על אף הדוחק האיום, ובו עובר הרבי במהירות.

הרבי עולה לתורה ל'מפטיר', ולאחר הגבהת התורה - פותח באמירת ההפטרה. שקט מוחלט שורר ב-770, כולם מטים את אזנם לשמוע את תפילת חנה מפיו של נשיא הדור.

אמירת ההפטרה ביום הראשון של ראש השנה היא אחת השעות המרטיטות ב-770. הרבי קורא את ההפטרה בהטעמה מיוחדת, וכמעט תמיד נשנק קולו הק' בבכי. לעיתים פורץ הרבי במהלך ההפטרה בבכי עז המקשה על הקריאה, ממהדה בחלל האוויר וחודר עמוק עמוק בלבבות הפועמים...

תקיעות

את המעמד הנשגב של תקיעת שופר אצל הרבי קשה לתאר במילים. כבר זמן רב קודם התקיעות, המתיחות בתוך ה'זאל' אדירה. על פניו הק' של הרבי ניכרים מתח מיוחד ורצינות עזה, אותם חש כל מי שעמד במקום. הרבי כבר נמצא בעולם אחר. בכיותיו של הרבי בזמן מתוח זה מחרידות כל לב, וסידור השופרות והמטפחות באופנים שונים, מגלה לעיני כל שמדובר במערכות שמימיות.

מיד כשמסיים הרבי את הברכות שלאחרי ההפטרה, משתרר ב-770 שקט מוחלט, הכל מכינים את עצמם לתקיעות.

סדר ההכנה לתקיעות אורך זמן. ראשית, מגלה הרבי במקצת את השופרות המכוסים במטפחות, ומסדר אותם באופנים שונים על גבי הבימה - סדר זה ארך לעיתים דקות ארוכות. לאחר מכן, הרבי 'משליך' מלפניו את הטלית באופן שמכסה את פניו, וכן את חבילות הפ"נים המונחות לפניו. הרבי אווז בשני עצי החיים של הספר תורה, ומנגן בנעימה חרישית את ניגון "תנועת ראש השנה" לאדמו"ר הזקן. לאחר משך זמן, מרים הרבי את הטלית מעל פניו הקדושות ובנעימה חרישית חודרת ללבבות מתחיל: "לְמַנְצָה--חַ, לְבַנֵּי קוֹרַח מְזִמּוֹר...".

לאחר הפעם השביעית, שוב משתרר שקט בבית הכנסת. אז מתחיל הרבי לומר את הפסוקים בקול עמוק בנעימה המיוחדת, "מִן הַמַּ--צֵר קָרָאתִי יְ-הוָה, עַנְי-גִי בְמִרְחָב יְ-הוָה..." כשהקהל חוזר אחריו פסוק בפסוק בהתרגשות עילאית.

אחרי שהייה קצרה, בוחר הרבי באחד השופרות, שנותרו מכוסים בזמן אמירת הברכות. אוזני כל הקהל

jem / 1513

הרבנית. משנה זו הורה הרבי לר' חס"ד הלברשטאם לעשות זאת. מעניין לציין את המסופר, שתקיעותיו של הרבי בביתו היו תמיד ללא קושי ובצורה 'חלקה', בשונה מהתקיעות בבית הכנסת, שהיו כרוכות לפעמים במאמץ ובקושי רב...

תשליך

לאמירת התשליך, צעדו החסידים בשנים הראשונות לאגם הממוקם בגן הבוטני, מרחק של כחצי שעה הליכה מ-770. בשנת תש"ב, ראש השנה הראשון לאחר בוא הרבי לחצי כדור התחתון, הנהיג הרבי שאת ההליכה לתשליך יעשו המוני החסידים, בתהלוכה מסודרת תוך כדי שירה, כשבראשה צועד הרבי. תהלוכה זו, שהיתה מרשימה ביותר והתנהלה בסדר מופתי, משכה תשומת לב רבה מצד התושבים היהודיים הרבים שהתגוררו בשדרת איסטערן פארקווי, והביאה לקידוש השם עצום.

זמן מה לפני ראש השנה תשכ"ח, פנתה הרבנית חיה מושקא לר' זלמן גוראריה ושאלה, האם לא ניתן למצוא מים ליד 770 ובכך לחסוך את זמן ההליכה הארוך ואת הטירחה מהרבי? לאחר שר' זלמן קיבל את עידודו של הרבי לכך, נעשו חפירות במעמקי האדמה של החצר האחורית של 770, ואכן נמצא שם מקור מים. לצורך

את המעמד הנשגב של תקיעת שופר אצל הרבי קשה לתאר במילים. כבר זמן רב קודם התקיעות, המתיחות בתוך ה'זאל' אדירה. על פניו הק' של הרבי ניכרים מתח מיוחד ורצינות עזה, אותם חש כל מי שעמד במקום. הרבי כבר נמצא בעולם אחר. בכיותיו של הרבי בזמן מתוח זה מחרידות כל לב, וסידור השופרות והמטפחות באופנים שונים, מגלה לעין כל שמדובר במערכות שמימיות

אמר להם הרבי "יישר כח" מיד אחרי הברכה, כשהוא מביט בכהנים היורדים אחד-אחד מן הבימה.

לאחר סיום התפילה (ולעתים עוד לפני אמירת תהלים) עולה הרבי בחזרה אל הבימה, ולאחרי הכרזת הגבאי על זמן תפילת מנחה - לוקח את הסידור והשופרות, מברך את כולם בברכת "גוט יום טוב", ויוצא מבית הכנסת. כאשר מבחין בדרכו בכהן, מוסיף "יישר כח".

עד שנת תשל"ט היה הרבי תוקע שוב בביתו, באזני

ההתוועדות

רבותינו נשיאינו נהגו לומר מאמר דא"ח ביום ב' דר"ה, אך לא נהגו לקיים התוועדות. בשלהי שנת תשי"א, לקראת ר"ה הראשון מאז קבלת הנשיאות, ביקשו כמה מזקני החסידים מהרבי שיאמר מאמר. הרבי ענה להפתעתם, שהוא יתוועד בראש השנה, ובמהלך ההתוועדות יאמר מאמר דא"ח.

כאשר הרבי נכנס להתוועדות אמר, שלמרות הקושי בהנהגת מנהגים חדשים שלא היו נהוגים אצל רבותינו נשיאינו הקודמים, ברצונו לערוך סעודת חג עם החסידים, ולכן כל הקהל יטול את ידיו יחד עמו. הרבי נטל את ידיו לסעודה, חילק מהחלה לכמה מהנוכחים, ולאחר ברכת המזון אמר מאמר. לאחר ההתוועדות, חילק הרבי 'כוס של ברכה', כבכל מוצאי יו"ט.

מאז אותה שנה, התקיימה התוועדות ביום ב' דר"ה בכל שנה ושנה. בדרך כלל, ההתוועדות מתחילה מעט לפני השקיעה, בסביבות השעה שבע.

בשנים הראשונות היו השיחות בהתוועדות זו קצרות ביותר. משנות ה"מ"ד החלה התוועדות זו להתארך מעט, אך עדיין נותרה קצרה יחסית, וארכה כשעתיים.

באמירת המאמר, מדייק הרבי לצטט אימרה מכל אחד מרבותינו נשיאינו; ומשנת תשד"מ והלאה, מוסיף הרבי להזכיר גם את האריז"ל.

במשך ההתוועדות מורה הרבי לנגן ניגון מכל אחד מרבותינו נשיאינו, ולפני כל ניגון - מכריזים את השם של הרבי שאליו מיוחס הניגון, בהוראת הרבי.

גם בשנים בהן ראש השנה חל בערב שבת קודש, מקיים הרבי התוועדות; ומשנת תשד"מ ואילך - מתוועד הרבי פעם נוספת ביום השבת קודש סמוך לשקיעה, כהמשך לראש השנה; כך שבסך הכל נערכות בקביעות כזו שלוש התוועדות סמוכות של הרבי: ביום ב' דראש השנה, בשבת קודש אחרי התפילה (בשעה 1:30) ובשבת קודש השקיעה.

יוצאת מן הכלל היתה שנת תנש"א, בה חל ראש השנה בערב שבת והרבי לא התוועד בראש השנה כלל, אלא רק ביום השבת, כהשלמה לר"ה. (היו מי שנתנו לכך טעם בדעת תחתון, מפני שהיתה זו הפעם היחידה שקביעות כזו חלה לאחר הסתלקותה של הרבנית, והרבי הדליק נרות שבת בעצמו). הרבי ביקש לפרסם זאת (ע"י המזכירות) מספר פעמים במהלך שני הימים של ראש השנה.

במהלך השנים, בעת ההתוועדות של ראש השנה שחל בערב שבת, הורה הרבי לציבור לפרוס מפה ולקדש (כפי שמובא בשולחן ערוך, שכאשר נמצאים בסעודת מצוה ביום שישי והשבת נכנסת, אין צורך להתפלל ערבית תחילה, אלא ניתן לפרוס מפה' על החלות ולקדש, ואז

לאחר סיום התפילה (לעיתים עוד לפני אמירת תהילים) עולה הרבי בחזרה אל הבימה, ולאחרי הכרזת הגבאי על זמן תפילת מנחה - לוקח את הסידור והשופרות, מברך את כולם בברכת "גוט יום טוב", ויוצא מבית הכנסת. כאשר מבחין בדרכו בכהן, מוסיף "יישר כח"

הקמת בריכת התשליך, התקינו משאבה שיצרה באר מים שנשפכו לתוך בריכה קטנה, ובבריכה זו ערך הרבי לאורך השנים את מעמד התשליך.

בתחילה מוקמה הבריכה בשטח שמאחורי בנין הספריה, וכאשר הורחבה הספריה הוסטה הבריכה הצידה למיקומה הנוכחי, מאחורי 770.

לקמן בעמוד 72 הבאנו כתבה מפורטת הסוקרת את מעמדי ה'תשליך', משולבת בתיאורים חיים מהתרחשויות מיוחדות שאירעו במהלך השנים.

בשנת תש"נ חל יום א' דראש השנה בשבת. רבותינו נשיאינו נהגו שלא לדבר כלל ביום א' דראש השנה, וגם הרבי מעולם לא אמר שיחה או מאמר ביום זה. למרות זאת, מכיון שמאז הסתלקות הרבנית חיה מושקא נ"ע נהג הרבי להתוועד מידי שבת בשבתו, ערך הרבי התוועדות מיוחדת גם בשבת זו. מאורע זה היה נדיר ביותר, ולא התרחש לפני כן לאורך כל שנות הנשיאות.

יום ב' דראש השנה

היום הוא יום ה'אָרצייט' של הרבנית שיינא, גיסתו של הרבי, ובעלה הרה"ח מנחם מענדל הורנשטיין הי"ד, ומשום כך הרבי אומר את הקדישים בכל התפילות.

ביציאתו מבית הכנסת בליל ב' דראש השנה, מאחל הרבי רק "גוט יום טוב", שלוש פעמים (ואינו מוסיף "לשנה טובה תכתב ותחתם").

סדר התפילות והתקיעות הוא בדרך כלל כדאמול, מלבד שני שינויים בולטים: בקריאת התורה, ניגש הרבי אל בימת הקריאה מיד בסיום קריאת הפרשה כדי לומר את החצי קדיש שלאחר הקריאה. כמו כן, הרבי לובש מטפחת חדשה (על צווארו), שכן את ברכת 'שהחיינו' ביום השני של ר"ה יש לברך על פרי או בגד חדש.

את תפילת מנחה מתפלל הרבי בזאל הקטן, היות שאת בית הכנסת למטה עורכים בשעה זו להתוועדות.

jem / 165059

פורס מפה ומקדש

בשנת תשד"מ חל יום ב' דראש השנה בערב שבת, ובעת ההתוועדות כשקרבה שעת השקיעה הורה הרבי להכריז אודות פרטי הדין ד"פורס מפה ומקדש", אך הכרזת הגבאי נאמרה בבלבול. להלן חלק מיומן המתאר את ההתרחשות:

"כ"ק אדמו"ר שליט"א ציוה לרב מענטליק שיאמר לגבאי להכריז בנוגע לדין פורס מפה ומקדש. וכאן היה סיפור שלם, ולפי מה ששמעתי מעשה שהיה כך היה:

"כ"ק אד"ש אמר להודיע שמי שלא יצא מהקידוש שנעשה בהתוועדות, ויקדש לאחר מכן בבית - יאמר רק "יעלה ויבוא" בלי "רצה", ומי שיוצא מהקידוש הנ"ל צריך לומר הן "רצה" והן "יעלה ויבוא".

"לפועל הגבאי הודיע (בטעות) להיפך - שמי שיקדש אח"כ יצטרך לומר גם "רצה" וגם "יעלה ויבוא", וכולם צחקו. הרב מענטליק ניסה לתקן אותו, וצעק אליו מעל הבימה של הרבי, ושוב הנ"ל אמר טעות וכולם צחקו, וגם הרבי שליט"א חייך כל הזמן.

"אח"כ קידש ר' מרדכי טלישעווסקי, והתחיל לומר "בורא פרי הגפן", וצעקו שלא יאמר ולא אמר (כי אמר כבר קודם לכן והענין הוא הקידוש, אבל אין צורך לברך שוב), ושוב צחקו כולם...

"לאחר מכן אמר כ"ק אד"ש: "וגילו ברעדה". ומיד צעק לעברם ה'חוזר' ר' יואל כהן: "וגילו ברעדה!" וכ"ק אד"ש השתיק אותו בתנועת יד..."

להמשיך בסעודה). הרבי היה מורה לגבאי להכריז את פרטי הדינים בקשר לקידוש ולברכת המזון.

הנהגה זו נמשכה עד שנת תשד"מ. באותה שנה, התבלבל הגבאי בעת הכרזתו (ראה מסגרת), ומאז פסק הרבי לנהוג כך. בשנים הבאות (תשמ"ה ותשמ"ח) הכריז הרבי בתחילת ההתוועדות שכל הקהל יזדרז לומר לחיים לפני השקיעה, מכיון שלא ינהגו באופן ד"פורס מפה ומקדש".

בסביבות השעה תשע מסתיימת ההתוועדות. הרבי מברך ברכת המזון ומזמן על הכוס, ולאחר מכן נעמד להתפלל ערבית במקומו על בימת ההתוועדות. לאחר התפילה מבדיל הרבי בעצמו על הכוס, וקולו מתפשט בחלל בית המדרש בנעימה: "הַגְהָ אֵל יְשׁוּעָתִי אֶבְטַח וְלֹא אֶפְחָד..."

כוס של ברכה

אחרי הבדלה, מחלק הרבי 'כוס של ברכה'. הקהל כולו עובר לפני הרבי, איש־איש בתורו מגיש את כוסו, והרבי מוזג לתוכה מתוך היין של ברכת המזון (וההבדלה). כאשר תם היין בגביע, הרבי מגיש אותו אל הרב מענטליק, שממלא אותו ביין. (לאחר פטירת הרב מענטליק בשנת תשמ"ח, שימש בתפקיד זה המשב"ק ר' בערל יוניק). החלוקה אורכת שעות ארוכות, ובדרך כלל יוצא הרבי מבית המדרש רק לאחר חצות הלילה.

"כך צוה ועד המסדר החדש"!

הרבי חייך ומיד הכריז: "עכשיו יהא הסדר כך: קודם ייכנסו לשנה החדשה הבאה עלינו לטובה, אחר כך ילמדו ריבוי תורה, ריבוי נגלה וריבוי חסידות, ומזה יבואו לקיים תורה ומצוות ובהידור, ולפני הכל יתן הקב"ה כתיבה וחתימה טובה ושנה טובה ומתוקה בכל הפרטים, בנים ובני בנים וריבוי ממון, ברכות והצלחות ישועות ונחמות כפי שהנשים אומרות לאחר הבדלה, ותהיה שנה טובה בגשמיות וברוחניות גם יחד. כך צוה ה"ועד המסדר" החדש, און מ'דארף פאָלגען!"...

במהלך ההתוועדות הורה הרבי לקיים התוועדויות חסידיות בכל יום מעשרת ימי תשובה, עד ליום כיפור, ובסיום - הביא מזונות ומיסודה כהשתתפות בהתוועדויות...

ההתוועדות בשנת תשכ"ה היתה רוויה מתח והתרגשות, במיוחד כאשר הרבי דיבר ב'קאך' ובהתרגשות על יהודי רוסיה, והשמיע הבטחה ברורה ליציאתם הקרובה מגלותם, "מן המיצר אל המרחב".

דוחק נורא שרר, ובסיום ההתוועדות היה נראה שלא יוכלו להשתלט על הקהל האדיר. החסיד ר' זלמן דוכמן ניסה בכל כוחו "להשליט סדר" והכריז, בלשונו הנלבבת והמיוחדת: "עתה יהיה הסדר כך: יברכו ברכת המזון, ואח"כ יתפללו מעריב, ואח"כ כ"ק אדמו"ר שליט"א יעשה הבדלה, ואח"כ יחלק הרבי שליט"א כוס של ברכה ומבקשים שלא יידחפו. כך הורה ה"ועד המסדר" החדש, און מ'דארף פאָלגען [ויש לציית]!"...

בהמשך, כשיגן הקהל ניגון שמחה נוסף (המושר גם עם המילים 'זָאָל שוין זיין די גאולה'), הרבי עצר את החלוקה, והחל לרקוד על מקומו בחוזקה תוך שהוא מעודד את השירה בידי הק'. ההרגשה היתה ממש כבשעת ה'הקפות'...

בשנת תשמ"א, הבחין הרבי שהתור הסתיים מהר מאוד. הרבי הכריז: "אם יש שוטים שחושבים שעושים לי טובה שהם לא באים ל'כוס של ברכה', שידעו שהם שוטים! וכל אלו שעדיין לא עברו שלא יתפעלו מהשוטים, ושהשוטים לא יתפעלו מהשטות של עצמם, וכולם יעברו לקבל 'כוס של ברכה'..."

כשהסתיים התור בשנית, אמר הרבי, "אם עדיין נשאר אנשים שמתפעלים מהשוטים, עליהם לעבור מהר ולקבל 'כוס של ברכה'. במדינה זו נהוג שהכל נעשה בהרמת יד, כך שמי שעדיין לא קיבל שירים את ידו". אנשים נוספים החלו לעבור. את כמה מהם שאל הרבי: "גם אתה מאלו? גם אתה נתת לעצמך להשתכנע?...?"

צום גדליה

לפי מנהג חב"ד, אמירת סליחות של צום גדליה היא חלק מסדר התפילה. גם בשנים בהן לא התפלל שחרית בציבור, נכנס הרבי לאמירת סליחות, ונשאר עד לאחר קריאת התורה.

לאחר אמירת הסליחות, מורה הרבי לנגן "אבינו מלכנו",

כשהוא מעודד בעוז את השירה.

בשנת תשמ"ט, אמר הרבי בהפתעה שיחה קצרה אחרי תפילת שחרית, כשהוא עטור בטלית ותפילין. במהלך השיחה הרבי עצר לרגע והביט לימינו משך זמן מה, מפני ש"רופא בית הרב" ד"ר זליגסון התעלף והזמינו "הצלה", ורק לאחר שחזר להכרה המשיך הרבי בשיחה. הרבי נכנס לתפילת מנחה בזאל הגדול, ונקרא לעלות

בעת החלוקה שר הקהל במרץ ניגונים שונים, כשהרבי מעודד מידי פעם את השירה בתנופת ידו הק'. לעתים נדירות מניח הרבי את הכוס מידו ומעודד בעוז, כששירת הקהל גוברת בהתלהבות עצומה. בתום החלוקה, מתיישב הרבי, פותח את סידורו ומברך ברכה אחרונה על יין ההבדלה, ולאחר מכן יוצא את בית הכנסת כשהוא מעודד את שירת הקהל.

חלוקת 'כוס של ברכה' במוצאי ר"ה מתייחדת בכך שהרבי לא מחלק בה בקבוקי משקה ויין לאישי ציבור וכדומה, בשונה ממוצאי החגים האחרים.

בשנים הראשונות, כאשר חל ראש השנה בערב שבת,

ברך הרבי ברכת המזון לפני השקיעה, חילק 'כוס של ברכה' ואז אמר את המאמר. אך משנת תשכ"ד ואילך, נהג הרבי בקביעות כזו לברך ברכת המזון לאחר כניסת השבת, שמר את היין למחרת, וערך את חלוקת ה'כוס של ברכה' בשבת קודש לאחר ההתוועדות. משנת תשד"מ, כאשר החל הרבי להתוועד בשבת סמוך לשקיעה כהמשך לראש השנה, נהג הרבי לחלק כוס של ברכה במוצאי שבת.

בשנת תשל"ט, מתוך כוונה לשמור על בריאותו של הרבי, הכריז אימי שלא כל הקהל הגדול יעבור בחלוקה. הרבי היסה אותו והורה שכולם יעברו, והוסיף שזה רק יוסיף ויחזק את בריאותו. בסוף החלוקה חזר הרבי

והורה שכל אלו שנמנעו עד עתה מלעבור, שיעמדו בתור ויקבלו גם הם מידו הק'.

מעמד 'כוס של ברכה' בשנת תשמ"מ היה שמח ומרומם במיוחד. במהלך החלוקה ניגן הקהל ניגון שמחה, וכשחלף החזן ר' משה טלישעווסקי על פני הרבי, הורה לו הרבי לצרף את המילים מהפסוק "וביום שמחתכם" לניגון זה, ועודד את השירה בחוזקה.

פסוק ל' פסוק

יום ב' דר"ה של שנת תשמ"ה חל בערב שבת קודש. בהתוועדות של יום ב' דר"ה, טרם שניגנו את ניגוני רבותינו נשיאינו, הורה הרבי לבחור דוקא בניגונים ללא מילים. לאחר הניגונים פתח הרבי בשיחה קצרה, ואמר שהטעם לאמירת המאמר בסיומו של יום ר"ה, הוא בכדי להמשיך את ההמשכות של ר"ה בעולם. הרבי הוסיף ואמר, שבימינו אלו יש לנהוג כן גם בנוגע לתורת הנגלה, ולכן יש לומר כמה פסוקים בתורה הקשורים לראש השנה ולפרשת השבוע, ובהדגשה - שאמירה זו תיעשה ע"י תינוקות של בית רבן דוקא!

הרבי סימן לשלושה ילדים שישבו למרגלותיו, והורה להם לקרוא מתוך סידור פסוקים מנוסח הקידוש ומפרשת השבוע. הילדים הכריזו בזה אחר זה, כשאחרי כל תיבה חוזר אחריהם כל הקהל בקול רם... במהלך אמירת הפסוקים, פניו הק' של הרבי היו רציניות מאוד, אך לאחר סיום ההכרזות חיך הרבי חיוך רחב.

למחרת ביום שבת קודש, בהתוועדות השניה (כהמשך לראש השנה), אמר הרבי שעתה ינגנו ניגוני רבותינו נשיאינו עם מילים. כשהגיעו לניגון של הרבי המהר"ש השתתק הקהל... הרבי שאל אם יש מישהו שיכול להתחיל ניגון עם מילים, ומשלא נמצא - הורה הרבי שינגנו בלי מילים (את הניגון "לכתחילה אריבער").

10415 / ב תשרי תש"מ / jem

גדליה בן אחיקם, ההוראות שעלינו ללמוד מכך, וה"ע"ת רצון" המיוחדת שביום הצום.

בשנים שהצום חל בשבת ונדחה ליום ראשון, מתעכב הרבי על העובדה שצום זה נדחה פעמיים (שכן הסתלקותו של גדליה היתה בראש השנה, ודחו את הצום ליום שאחריו), דבר המדגיש במיוחד את פתגם רבותינו נשיאנו (בנוגע לצום נדחה): "הלואי ער זאָל נדחה ווערן באמת"...

בשנים תשמ"א-תשמ"ט חילק הרבי לאחר השיחה חבילות דולרים לצדקה ע"י ה'טנקיסטים', שחילקו אותם לקהל. כמה פעמים אירע שיהודים תמימים ניגשו לקבל דולר על אף שלא היו 'טנקיסטים', והרבי נתן להם דולר בודד...

משנת תש"ג, חילק הרבי את הדולרים לכל הנוכחים במקום, אנשים נשים וטף. בשנים תשנ"א ותשנ"ב, חילק הרבי באופן נדיר שלושה דולרים לכל אחד ואחת.

לתפילת ערבית נכנס הרבי בזמנה, ולאחר התפילה מתקיימת ב-770 סעודה לשבירת הצום, ע"י 'ועד סעודת שלמה', בארגונו של ר' יהודה בלוסופסקי ועוזריו הרבים. ■

בעת החלוקה שר הקהל במרץ ניגונים שונים, כשהרבי מעודד מידי פעם את השירה בתנופת ידו הק'. לעיתים נדירות מניח הרבי את הכוס מידו ומעודד בעוז, כששירת הקהל גוברת בהתלהבות עצומה...

לתורה ולאמירת הפטרה. שקט מוחלט שורר ב-770 בשעה שהרבי קורא את הפטרה בנעימה מיוחדת, והקהל מטה אזנו למילות הנביא היוצאות מפי קדשו של הרבי: "דְרְשׁוּ ה' בְּהִמְצָאוֹ, קְרְאוּהוּ בְּהִיתוֹ קְרוֹב..."

כבכל תענית ציבור, גם ביום זה נושא הרבי שיחת 'דברי כבושין' לאחר תפילת מנחה, על פי המבואר בשולחן-ערוך שבתענית ציבור על הרב לעזרר את קהילתו לשוב בתשובה. בדרך כלל, עוסק הרבי בשיחה זו בביאור האירוע שהתרחש ביום זה - הסתלקותו של

ידיד נפש, אב הרחמן

הגאון החסיד הרב יעקב עמנואל

שוחט ע"ה, זכה לקשר נדיר ומיוחד עם הרבי,

שהעניק לו יחס אבהי, וליווה אותו בכל צעד ושעל בחייו, החל מתחילת התקרבותו לליובאוויטש,

ועד לעבודתו המסועפת ככותב ומרצה דגול •

לא חסיד שגרתו היה הרב שוחט. הרקע ממנו

בא היה שונה, וההסתגלות לליובאוויטש ארכה

לו זמן • לפני מספר שנים, בעיתוי נדיר, ניאות

הרב שוחט לספר על מסכת מיוחדת זו ועל יחסו

המיוחד של הרבי כלפיו, במסגרת התוועדות

כנימית עם חוג אנשים מצומצם • סגנונו של

הרב שוחט ישיר וחף מגינונים, והשתדלנו

לשמור על אופי זה במדת האפשר • ברשימה

שלפנינו גם סיפורים מפתיעים ולא מצויים,

אולם דווקא אלו מלמדים על יחסו ודאגתו של

הרבי לחסידינו, ממש כאב לבן • חלק ראשון

הרב יעקב עמנואל שוחט נולד בשוייץ בשנת תרצ"ה. אביו, הרב דוב-יהודה שוחט, היה ממוצא גרמני ('ייקה') ולמד בישיבת טעלז המפורסמת בליטא, שם נהיה לתלמיד מובהק של ראש ישיבת טעלז הרב יהודה לייב בלוך ('מהרי"ל'), בעמח"ס 'שיעורי דעת'. הרב שוחט האב כיהן במשך שנים כרב בשוייץ ובהולנד. הקשר הראשוני של משפחת שוחט לליובאוויטש היה משפחתי: הרב חיים מרדכי אייזיק חדקוב, מזכירם של הרבי הקודם והרבי, היה נשוי לאחותו של הרב דוב-יהודה. הקשר הישיר עם הרבי נוצר בשנת תשי"ב, כאשר בתו של הרב דוב יהודה חלתה והוא פנה לרבי בבקשת ברכה. בברכת הרבי, ולאחר שורה ארוכה של 'מופתים' שמימים, החלימה הילדה, וקשר המשפחה לליובאוויטש הלך והתהדק.

בעצת הדוד הרב חדקוב, נסעו שני הבנים המבוגרים, דוד (כיום רב קהילת חב"ד בטורנטו) ועמנואל, ללמוד בישיבת תומכי תמימים בניו-יורק. מיום הגעתו זכה עמנואל הצעיר ליחס אישי ומיוחד מהרבי.

לאחר נישואיו התגורר הרב שוחט בטורנטו, משם עבד עבור ה"מרכז לענייני חינוך" וזכה לכתוב ולערוך ספרים ופרסומים רבים במגוון שפות. שליטתו הנרחבת בשפות נוצלה גם לתרגום מכתבים שהגיעו אל הרבי בשפות מגוונות, וניסוח מכתבי התשובה של הרבי עליהם - באותן שפות. לצד גדלותו בתורה הנגלית (כמה מתשובות בשו"ת 'אגרות משה' להגאון הרב משה פיינשטיין נכתבו במענה לשאלותיו), החל הרב שוחט, בהכוונתו של הרבי, לתרגם ולחבר ספרי חסידות באנגלית. במסגרת עבודתו זו, העמיק חקר בתורת קבלה ואף הרבה להתכתב עם הרבי בעניינים נשגבים אלו. במקביל לעיסוקיו התורניים, ובהוראתו של הרבי, השתלם הרב שוחט גם בלימודים אקדמיים, וקיבל דוקטורט בפילוסופיה. הרב שוחט שימש במשך שנים רבות כפרופסור לפילוסופיה וביו-אתיקה באוניברסיטאות שונות.

את השילוב הנדיר של גדלות תורנית ובקיאות במדע ובחכמות כלליות ניצל הרב שוחט לקירוב מאות אלפים ליהדות ולחסידות, ולפרסום עמדת היהדות הנאמנה במגוון נושאים ובמות. הרב שוחט נודע כסופר ונואם נועז וחרף, המבטא את עמדת היהדות והחסידות בכל נושא ללא מורא ומשוא פנים. פרק מיוחד בפעילותו היה המאבק במיסיון הנוצרי. לצורך המאבק הפך הרב שוחט לבקיא בספרותם, ובוויכוחיו הסוערים עימם לא הסתפק בהגנה על האמונה היהודית בלבד, אלא הוכיח את שקריהם וסילופיהם של המיסיונרים מתוך מקורותיהם הם. גם בעניין 'מיהו יהודי' ניהל הרב שוחט וויכוחים פומביים ואף כתב ספר באנגלית על הנושא. וכך בכל ענין עליו עורר הרבי - היה הרב שוחט מלוחמי הקו הראשון. כאשר הרבי החל לעורר על דבר הגאולה הקרבה ובאה, כתב הרב שוחט ספר בענין (הראשון שיצא לאור בנושא על-ידי ליובאוויטש), ספר שתורגם מיד לשפות שונות. בשנים שאחרי ג' תמוז, כאשר גורמים מסויימים העזו את פניהם כנגד תנועת חב"ד ונשיאה, התייצב הרב שוחט בראש המאבק והגן בעוז על שיטת חב"ד.

בשנותיו האחרונות סבל מכאובים וחולי, אבל עבודת חייו נמשכה עד ליומו האחרון: לפרסם בעוז ובגאון את דבר תורתנו הקדושה ולהפיץ את מעיינות החסידות חוצה. לאחר מחלה ממושכת החזיר את נשמתו ליוצרה ביום השבת כ' אב תשע"ג.

לפני מספר שנים, גולל הרב שוחט בקרב חוג מאזינים מצומצם את מסכת הקירובים המופלאה ויוצאת הדופן לה זכה מהרבי. תמללנו ותרגמנו את הדברים בנאמנות למקור ככל האפשר, והם מוגשים כאן בסגנונו הייחודי.

בפעם הראשונה בליובאוויטש

אני ואחי דוד הגענו לליובאוויטש בכ"ו ניסן תשי"ב, כשמטרתנו היתה 'בסך הכל' ללמוד בישיבה בניו יורק. הסיבה שהגענו ללמוד דווקא בליובאוויטש היתה נעוצה בדודי, המזכיר הרב חדקוב, שייעץ לאבי - שאם ברצונו לשלוח את בניו לישיבה באמריקה, צריך שיהיה מי שיפקח עליהם עין כדי שלא יושפעו לרעה מהאווירה השוררת באמריקה. לכן הציע הרב חדקוב שנישלח ללמוד בליובאוויטש, והוא ישגיח עלינו. אבי שמע לעצתו, וכך הגענו שנינו לישיבה.

אני נכנסתי ללמוד בישיבה בבעדפורד-דין שם למדו כיתות התיכון של הישיבה לימודי קודש לצד לימודי חול. בשל גילנו הצעיר, המעבר שלנו לליובאוויטש היה מלא ומיידי. אף את מבטאי ה'ייקי' הייתי מחליף, אבל דוקא בגלל שהדבר עורר גיחוך בסובבים (כמו שגיחכו על מבטאו של הרב חודקוב, שגם הוא שמר על ההגיה ה'ייקית'), החלטתי שאמשיך בכך - 'אויף צו להכעיס'...

הגענו (אני ואחי דוד) לניו יורק ביום שני בבוקר. דודנו הרב חדקוב אסף אותנו מתחנת הרכבת ומיד לקח אותנו ל770 לתפילה. באותם ימים הנוהג לא היה כבשנים האחרונות שאנשים הצטופפו ממש על יד הרבי; כאשר הרבי היה נכנס לחדר - כולם היו בורחים מיד ונעלמים. הם היו אומרים, "וכי הרבי צריך להסתכל על הפנים שלנו?" רק הבחורים המבוגרים נכחו בתפילה עם הרבי בשבת, לפני התפילה היו תופסים מקומות מסביב לבימה בזאל למעלה כדי לשמוע את ההפטרה, ומיד כשהסתיימה

103275 / י"ח אלול תש"ד / jem

שבת, אבל בשביל להגיד "שלום עליכם"? לא הצלחתי לתפוס את זה... נכנסתי למשרדו של דודי, הרב חדקוב, ושאלתי אותו האם ממש חייבים ללכת למקווה. הוא ענה לי שזו אינה חובה, אלא ענין התלוי בהרגש. כיון שכך לא נסעתי אז למקוה.

באותו תקופה לא היה מקוה לגברים בקראון הייטס, ואחי נאלץ לנסוע לשכונת ברונזוויל לטבול, נסיעה שארכה כחצי שעה. היות ואני לא נסעתי למקווה, נכנסתי ליחידות זמן רב לפני אחי, לבדי.

נכנסתי לחדר. עד היום הזה אינני מביין את זה, אבל אני זוכר בבירור שבכניסתי ליחידות החדר כולו היה חשוך. האור היחיד שדלק היו שתי המנורות שהיו דולקות שם תמיד בשבתות. הדבר היחיד שיכולתי לראות באפילה היו פניו של הרבי. התחלתי לרעוד בכל גופי. אינני יודע את הסיבה לכך, כי הרבי דיבר איתי בצורה מאוד נחמדה, ושאל אותי שאלות התעניינות אישיות: "שלום עליכם"; "מה שלומך?"; "איך אתה מסתדר בישיבה?";

ההפטרה הם היו נעלמים - כמו שכתוב בג"ך "ראוני נְעָרִים וְנַחֲבָאִין..."

אני הייתי הבחור היחיד שהתפלל במנין של הרבי בשבת. הרבי היה יושב אז בשולחן שמתחת לחלון שבין הזאל לחדר שני והסטנדר ניצב במזרח על יד הקיר. הראשון שישב בספסל הקרוב היה אדם בשם ד"ר נס, ואני קבעתי לעצמי מקום לצדו.

באותו יום שני, כשהרבי נכנס לזאל' לשמוע את קריאת התורה, כל הבחורים נעלמו מהזאל' והביטו פנימה מבחוץ. הבעליבתיים עמדו בחצי השני של החדר, ובחציו הראשון עד הבימה לא עמד איש מלבד הרב חדקוב (שעמד על יד הדלת). אני, שלא הבנתי מדוע כולם בורחים מפני הרבי, עמדתי על יד השולחן שמאחורי הרב חדקוב.

הרבי נכנס לפני קריאת התורה, חגר את הגארטל, והסתכל עלי במבט מאוד חזק. למרות המופת' שאירע למשפחתנו עוד לפני שהגעתי לרבי - כלל לא היתה לי הבנה מה זה רבי. חשבתי שמדובר בעוד רב, אולי סוג של רב ראשי, אבל לא מעבר לזה. לכן כאשר הרבי הסתכל עלי, לא הורדתי את עיניי, ונוצר קשר עין שהיה נדמה לי אז כזמן ארוך מאוד, אף שלבטח היה זה משך זמן קצר למדי.

היחידות הראשונה

היחידות הראשונה שלי ושל אחי סודרה ליום המחרת - יום שלישי. לפני היחידות ניגש (הרב) דוד ראסקין לאחי, והסביר לו שלפני הכניסה ליחידות צריכים לטבול במקווה.

אחי, בתמימותו הטבעית, אכן שמע לדבריו ונסע למקוה. אני, לעומת זאת, לא הבנתי את הצורך בטבילה במקווה, ולא רציתי לנסוע. ידעתי שישנם כאלו שטובלים במקווה ל כ ב ד

לְךָ הַיּוֹם הַזֶּה אֵינִי מְבִיֵן אֶת צְדָה, אֲבָל אֲנִי
זוֹכֵר בְּבִירוֹר שֶׁבְכִנְיַסְתִּי לַיְחִידוֹת הַחֹדֶר כּוֹלֵו
הָיָה חֹשֶׁךְ. הָאֹרֶךְ הַיְחִידוֹת שֶׁלָּזָנֶךְ הָיוּ שָׁמַי
הַמְנוּרוֹת שֶׁהָיוּ צוֹלְקוֹת שֶׁלֹּא הָיִיתִי בְּשִׁבְתִּי.
הַצְּבִיר הַיְחִידוֹת שִׁיכּוֹנְתִי לְרֵאשִׁית הַיּוֹם פָּנִי
שֶׁל הַרְבֵּי. הַתְּחִלָּה לְרֵאשִׁית הַכַּל אֶפְסִי. אֵינִי יוֹצֵא
אֶת הַסִּיבָה לָכֵן, כִּי הַרְבֵּי צִיבֵר אֵינִי בְּצוּרָה
מְאֹד וְנִחְלָצְתִּי, וְשָׁלֵל אֵינִי שֶׁלֹּא הָיִיתִי
אִישִׁי.

התוועדות ראשונה

כעבור כמה שבועות, בשבת מברכים סיון, השתתפתי בהתוועדות הראשונה שלי. באותן שנים לא הבנתי את מרבית דברי הרבי בהתוועדויות. את האידיש הבנתי בדרך כלל, אבל הרבי הרי לא דיבר באידיש 'נקיה', ובתוך הדברים הרבה להשתמש במבואות וציטוטים רבים בלשון הקודש. לכן לא הצלחתי להבין את רוב ההתוועדות.

למרות אי הבנתי, לא אירעה לי ולו פעם אחת בה ויתרתי על ההשתתפות בהתוועדות. אינני יודע את הסיבה ההגיונית לכך, אבל בשום אופן לא הייתי מסוגל לוותר על התוועדות. היה שם משהו לא ברור לי שריתק אותי. ההתוועדויות של הרבי היו מה שהחזיק אותי בליובאוויטש. למדתי מההתוועדויות יותר מאשר הלימוד בישיבה, והן היו הדבר החשוב ביותר עבורי. באותה התוועדות ראשונה, עמדתי מן הצד וצפיתי

"באיזה כיתה אתה?"; וכך המשיך הרבי לשאול אותי אודות משפחתי ועל שלום אחותי וכו'.

זו הייתה פשוט חוויה מפחידה עבורי. מרוב פחד פשוט חיכיתי שזה יגמר כבר... אמרו לי לפני היחידות שאני צריך לכתוב את שמי על פתק, וכך אמנם עשיתי. כעת הגשתי את הפתק לרבי. הרבי הסתכל בפתק זמן רב מאוד, ואחר כך שאל אותי עוד כמה שאלות. בסך הכל ארכה היחידות כ-5-7 דקות. כשיצאתי, ברגע שסגרתי את הדלת מאחוריי, הרגשתי כאילו מגנט מושך אותי בחזרה. הייתי צריך להתאמץ לשלוט על עצמי כדי לא לפתוח את הדלת ולהיכנס בחזרה.

נכנסתי למשרד של הרב חזקוני והוא שאל אותי: "נו, נו, איך היה?". אמרתי לו מילה בגרמנית שפירושה "מפחיד". הוא הופתע מאוד מדבריי, משום שבדרך כלל כל מי שנכנס לרבי חש מיד בנוח... זו הייתה היחידות הראשונה שלי.

104278 / י"א שבט תשכ"ד / jern

לסרב. זה הגיע עד לשלב בו ניסיתי להתחבא מפני הרבי.

הסדר בהתוועדויות ב-770 היה, שבתחילת ההתוועדות אנשים בקהל היו אומרים לרבי 'לחיים', לאחר מכן היו מתחילים בניגון, ובסיומו היה הרבי אומר את המאמר, שנאמר תמיד קרוב לתחילת ההתוועדות, לפני אמירת השיחות. לקראת סוף הניגון שלפני המאמר היה הרבי עוצם את עיניו עד שסיים את אמירת המאמר.

פעם אחת ניסיתי להתחבא מאחורי אחד העמודים, התוכנית שלי הייתה כזו: בשעה שכולם אומרים 'לחיים' לרבי, אתחבא מאחורי העמוד, עד לקראת זמן המאמר, שהרבי יעצום את עיניו. או אז, כשהרבי יושב בעיניים עצומות, אוכל לצאת מה'מסתור' שמצאתי לי... ואכן, הכל הלך בהתאם לתוכנית. הקהל אמר 'לחיים', והחל לשיר את הניגון שלפני המאמר. רק כשהגיעו לסיומו של הניגון, בשלב שבו הרבי היה עוצם את עיניו, יצאתי מאחורי העמוד. אך מיד כשיצאתי ממקום מחבואי, הרבי הביט היישר לעברי, וסימן לי לומר 'לחיים'. הרבי פשוט חיכה עד שאצא משם!

בהתוועדות אחרת, בשבת חנוכה, חשבתי על תכנית טובה יותר להימנע מאמירת לחיים. תכננתי שלא לצאת ידי חובת קידוש, וכך לא אוכל לומר לחיים... ההתוועדויות באותן שנים ארכו בן שעתיים לשלוש

במתרחש. בסוף ההתוועדות, הרבי הביט לעברי וסימן לי לומר 'לחיים'. סירבתי. אמרתי: "לא, תודה, אני לא אוהב את זה". פשוט כי לא סבלתי משקה... כולם הסתכלו עליי, חוצפה שכזו!

הרב חדקוב ממש צחק, הוא ידע עם מי יש לו עסק. פניו של הרב מענטליק האדימו יותר מזקנו, והמבטים שננעצו בי מעבר הקהל היו משפדים ממש... אבל הרבי רק חייך אליי וצחק מאוד. הרבי חזר ואמר: "זאָג לחיים!" [אמור 'לחיים'], ושוב השבתי: "ניין, אַ דאַנק" [לא, תודה]. הרבי ויתר לי.

אמנם איש לא אמר לי כלום, אבל הרגשתי את המבטים וחשתי מאוד שלא בנוח. בכלל, לא הבנתי מה קורה כאן. הרי הייתי 'מנומס'; לא אמרתי סתם "לא", אלא "לא, תודה"... החלטתי 'לעשות לרבי טובה', לקחתי טיפת משקה ואמרתי 'לחיים'. הרבי הגיב לכך באומרו "ער וועט שוין צוגעווינגען צו דעם" [הוא עוד יתרגל לזה]...

"זאָג לחיים!"...

מאז אותה התוועדות ראשונה, כמעט בכל התוועדות היה הרבי פונה אליי: נו, תאמר לחיים! וכבר לא יכולתי

194289 תשרי תשמ"ו / jem

זכורני שפעם אחת, בשבת מברכים אייר, הרבי סימן לי לומר לחיים על ארבע כוסות, ומיד לאחר מכן הוא סימן לי לשתות עוד 'כוס מלא'. במקום כבר לא נותר עוד יין ונאלצתי לומר לחיים על עוד כוס מלאה במשקה.

היחידות השניה

היחידות השניה שלי התקיימה כעבור חודשיים בלבד לאחר בואי לישיבה, בחודש תמוז. הסיבה ליחידות הייתה מפני שבאותן שנים הייתי 'אגודיסט' מושבע. עוד מילדותי הייתי פעיל ב'אגודה', וכשהגעתי לניו יורק הייתי בקשר עם המשרד הראשי של 'אגודה' שם.

לקראת סוף ההגיון שלי (הרבי פתאום:
 "למנא, וואו איז א'אגודיסט'?" = איפה
 למנא?]. כא'כונא' להמחא לזו. הרבי פנה
 אלי ושלתי: "האט שוין א'אגודיסט' לחיים?"
 [= כבר אמרת 'לחיים'?.] השלתי שלא. הרבי
 פתח ושלח "פארוואס?" [= מ'אגודיסט'?,] וליני
 שטראם געשיט קידוש. אבל הרבי לא ויתר. "אויב אזוי,
 שטעלט זיך אוועק אויפן טיש און מאך קידוש הויך
 אויפן קול" [אם כך, עלה על השולחן ותעשה קידוש
 בקול רם]. כעת, במקום 'לחיים' קטן היה עליי לקדש
 על כוס יין מלא...

לקראת הקיץ הם הציעו לי עבודה, להיות מדריך במחנה קיץ 'אגודה'. באותו תקופה היה זה מחנה הקיץ הדתי היחיד, ואף מליובאוויטש היו שולחים לשם ילדים. כשראש הישיבה הרב מרדכי מענטליק שאל אותי למעשיי בקיץ, אמרתי לו שאהיה מדריך במחנה 'אגודה'. הרב מענטליק הוסיף ושאל למשך כמה זמן איעדר, והשבתי שעבודתי היא למשך כל ימי המחנה קיץ שימשך תשעה שבועות. כתשובה הוא אמר לי שמהישיבה יש לי אישור להיעדר רק לשלושה שבועות, ושאוכל לנסוע רק לאחר י"ב תמוז. ניסיתי להשיג אישור חריג, ואמרתי לו שלקחתי על

שעות, הן היו מתחילות בערך באחת בצהרי שבת קודש ומסתיימות בסביבות השעה שלוש עד שלוש וחצי. במהלך אותה התוועדות התחבאתי בין הבחורים. לקראת סוף ההתוועדות שאל הרבי פתאום: "עמנואל, וואו איז עמנואל?" [איפה עמנואל?]. לא יכולתי להתחבא עוד. הרבי פנה אליי ושאלני: "האט שוין געזאגט לחיים?" [כבר אמרת 'לחיים'?.] השבתי שלא. הרבי המשיך ושאל "פארוואס?" [מדוע?], ועניתי שטרם עשיתי קידוש. אבל הרבי לא ויתר. "אויב אזוי, שטעלט זיך אוועק אויפן טיש און מאך קידוש הויך אויפן קול" [אם כך, עלה על השולחן ותעשה קידוש בקול רם]. כעת, במקום 'לחיים' קטן היה עליי לקדש על כוס יין מלא...

לא הייתה לי ברירה. נעמדתי על השולחן, והגישו לי כוס יין מלאה. כיוון שאפילו שתיית יין קשתה עליי, ולא הייתי רגיל לקדש בעצמי (אלא הייתי יוצא תמיד ידי חובה בשמיעה מאחר) - לא הייתי בקיא בנוסח הקידוש בעל פה. כשניצבתי על השולחן בפני הרבי, ואף אחד לא הגיש לי סידור, עמדתי נבוך ולא ידעתי מה לומר... את הפסוק "על פן פרוך" כן זכרתי בעל פה, ורציתי להסתפק באמירת פסוק זה וברכת "בורא פרי הגפן", אבל זה פשוט 'ברח לי מהראש', ועד כמה שניסיתי - לא יכולתי להיזכר בנוסח.

בינתיים עמדתי על השולחן חסר אונים עם כוס יין ביד. בלית ברירה, רציתי לעשות כמנהגו של אבי, שהיה עושה מקדש כמנהג בני אשכנז שאומרים רק את הפסוק "זכור את יום השבת לקדשו", "ברשות...", "ו'בורא פרי הגפן". אך לאחר שאמרתי "זכור את יום השבת לקדשו" ורציתי להמשיך באמירת "סברי מרנן" - גם מילים אלו פשוט פרחו מזכרוני...

כמה זמן עוד אפשר לעמוד כך? אמרתי רק את המילים "ברשות..." ו"בורא פרי הגפן", ושתיתי את היין. בכל אותו הזמן ישב הרבי והביט בי, כשבת שחוק נסוכה על שפתיו הק'.

כך נמשך הדבר במשך שנים, וגם כשכבר אמרתי 'לחיים' מעצמי, הרבי היה פונה אליי באופן מיוחד ומצווה עליי לומר 'לחיים'. גם בשנים מאוחרות יותר, אחרי שסיימתי ללמוד בישיבה, הייתי בא כל שנה להתוועדויות של שבת מברכים אייר ואלול, ואף אז הרבי היה מסמן לי בכל פעם לשתות ארבע כוסות. בשנים המאוחרות יותר זה לא היה לי כל כך קשה, אבל באותן שנים ראשונות, ממש לא יכולתי לסבול את המשקה.

ברור לי שכל אחד אחר במקומו של הרבי היה אומר לי: יש לך רשות לנסוע לשלושה שבועות וזהו. אלו הם הכללים. אבל הרבי לא דחה אותי מיד. הוא התחיל לדבר איתי ולהסביר לי.

הרבי אמר שמכיוון שרק עתה הגעתי לשיבה, הרי לא הגיוני לנסוע עכשיו ולעזוב את השיבה. אני (של אז) התחלתי להתווכח, והיחידות התארכה לכחצי שעה של דיון הלוך ושוב. הרבי ציטט את המשנה בברכות "למה קדמה פרשת 'שמע' ל'והיה אם שמוע'", כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים תחילה ואחר כך יקבל עול מצות" ואני מצדי המשכתי להתווכח. הפלא הוא שהרבי לא דחה אותי, אלא הסביר לי.

חז"ל אומרים לגבי שלמה המלך שהיה חכם מכל אדם, שהיה חכם אפילו מן השוטים. מה הרבותא בכך שהיה חכם מן השוטים? הרי הוא היה האדם הכי חכם בעולם, ומה החידוש בכך שהיה חכם יותר מהשוטים? ההסבר שניתן על כך הוא, ששלמה המלך ברוב חכמתו היה יכול להביא אפילו טיפס להכרה בכך שהוא טיפש. בדרך כלל הטיפס חושב שהוא האיש הכי חכם בעולם, אבל חכמתו של שלמה המלך הייתה כל כך עמוקה שאפילו הטיפשים הכירו בכך שהוא החכם מכל אדם ושהם אינם אלא טיפשים. ממש כך היה אז עם הרבי. הרבי המשיך להשיב ולהסביר לי כאילו שהוא מדבר עם מישהו שבערכו. לבסוף, כשנוכחתי לראות שבשום אופן אני לא יכול להזיז את הרבי מעמדתי, אמרתי: "נו, פֶּאָרפּאַלען" ["אבוד"]. הרבי החל לצחוק ואמר: "עס איז נישט פֶּאָרפּאַלען, עס איז געפונען" [זאת אינה אבידה, אלא 'מציאה'].

בסופו של דבר הלכתי למחנה הקיץ אחרי י"ב תמוז, ומכיון שהגעתי מאוחר לא היתה לי קבוצת ילדים משלי להדריך ונהייתי למדריך מסתובב בלי מקום קבוע וקבוצה מסודרת. לא אהבתי את העבודה הזאת, וגם כל המנטליות של הילדים האמריקאים היתה זרה לי, ולכן התאכזבתי מאוד מהקעמפ.

מיד לאחר סיומו של הקעמפ, בחודש אב, חל יום ההולדת שלי ושוב נכנסתי ליחידות. מיד כשנכנסתי אמר לי הרבי, "אה, שלום עליכם! נו, היה שווה להתגלגל שם עוד שבוע ועוד שבוע?" אני הרגשתי כביכול הרבי אומר: זה היה כל כך מאכזב, על מה התווכחת כל כך? זה הרי לא היה שווה...

היו אלה שלוש יחידות בארבעת החודשים הראשונים שלי. נדמה לי שלפני היחידות הזו כבר כן הלכתי למקוה, הייתי אז יותר 'בעניינים'.

עצמי עבודה, ואינני יכול להגיע רק לחלק מהזמן, אך הוא אמר לי שהיחיד שיכול לתת לי אישור לכך הוא הרבי. אני שמחתי. חשבתי לעצמי שזאת לא תהיה בעיה, הרי עם הרבי כבר 'יש לי קשרים'. לפי נקודת המבט שלי באותם ימים חשבתי שאני כבר 'ידיד' של הרבי אחרי הסיפורים עם ה'לחיים' וכו'...

ניגשתי לרב חדקוב ואמרתי לו שאני צריך יחידות. הוא שאל אותי האם זה דחוף, וכשהשבתי בחיוב הוא אמר מיד שיש לי יחידות בשבוע הבא, מבלי לשאול אפילו בקשר למה אני צריך יחידות. אז לא ראיתי בכך משהו חריג, משום שלא ידעתי שאנשים אז היו יכולים לחכות שלושה - ארבעה חודשים ליחידות, ואילו אני קיבלתי מיד.

רק כעבור שנים רבות הבנתי שמוכרחים לומר שהיתה לו הוראה 'מלמעלה' להעניק לי יחס מועדף ולתת לי כל מה שאני רוצה. (לדוגמה, תמיד קיבלתי את כל הספרים שיצאו לאור ע"י קה"ת באותה תקופה. אז לא היה הרבה ספרים יהודיים לקריאה, ואפילו באידיש היה מבחר מועט מאוד. ה"ליקוטי דיבורים" החלו לצאת לאור אז,

פֶּלֶט אִישׁ וְיִשְׂרָאֵל אֵל אֱלֹהֵינוּ לְעֵת לְיָמֵינוּ אֵל שָׁמַיִם
וְלִבְנֵי שָׁמַיִם, אֵלֵינוּ הֵיכָל אֵל אֱלֹהֵינוּ הַשָּׁמַיִם הֵיכָל
הַיְיִט אֶתְּנוּ אֵל הַיְיִט... הַיְיִט הַשָּׁמַיִם אֵל הַיְיִט
הֵיכָל הַשָּׁמַיִם שֶׁלְּהַחֲזִיק אֵת הַיְיִט. הַיְיִט
פֶּלֶט הַיְיִט הַיְיִט. אֵלֵינוּ אֵל הַיְיִט הַיְיִט, אֵלֵינוּ
כֵּן הַיְיִט אֵל הַיְיִט. הַיְיִט פֶּלֶט הַיְיִט הַיְיִט
הַיְיִט אֵלֵינוּ וְיִשְׂרָאֵל...

והיו גם את החוברות התקופתיות וכו' ב. אנחנו ייקרנו את מה שהיה, והיינו קוראים הכל מכריכה לכריכה. את כל ספרי הקריאה שרציתי תמיד קיבלתי מיד).

גם לפני היחידות הזו לא הלכתי למקוה. ברגע שנכנסתי לחדר הרבי חייד אליי בחיוך רחב מאוד, וגם אני הרגשתי צורך להחזיר חייד. היתה זו חוויה הפוכה לגמרי מהיחידות הראשונה שלי שבה פחדתי כל כך. הרבי החל להתעניין בשלומי "אה ר' עמנואל! מה נשמע, איך הולך", וכו'. ואז הוא שאל אותי "מה מביא אותך לפה?"

אני חושב על כך וזה פשוט לא יאומן, אבל זה מה שהיה: עניתי שקיבלתי עבודה במחנה "אגודה" למשך תשעה שבועות, ומהישיבה מוכנים לתת לי אישור רק לשלושה שבועות - לכן באתי לקבל את האישור שלך להיעדר לתשעה שבועות. כשאני חושב על כך היום,

יחס אישי

הרי זהו דבר כל כך נדיר שבחור בישיבה יקבל יחס כזה מהרבי. הייתי מקבל גם מכתבים מהרבי, אפילו חתומים בכתב יד קדשו, דבר שאף בחור לא זכה לו. הלוואי והיה לי את השכל לדעת לייקר את זה. ומצד שני, אילו היה לי את השכל הזה הרי לא הייתי מקבל את הקירוב... הקשר הזה עם הרבי היה הדבר שהחזיק אותי בישיבה. בלעדיו פשוט הייתי בורח. אלו לא היו רק היחידות, אלא כל הקשר עם הרבי. הרבי פשוט התעניין בי באופן אישי וישיר.

אף פעם לא שאלתי את הרבי שאלות בלימוד, לא נכנסתי לנושאים האלו. אולם לעיתים במכתבים אליי הרבי היה מזכיר נושאים תורניים. לדוגמא, לקראת יום הולדתי, שהיה בקיץ, כשכבר שהיתי בביתי, הרבי היה שולח אליי מכתב ליום ההולדת והיה מוסיף בסופו דברים בסגנון ה'מוסר'.

באחד מאותם מכתבי יום הולדת כתב לי הרבי שדווקא בזמן שאדם לא נתון למשמעת הישיבתית עליו לעבוד בעצמו. קבלתי אמנם מכתבים תוכניים רבים, אך לא בענייני לימוד באופן ישיר. ההוראות וההדרכות שקיבלתי יושרו אליי באופן אישי, כמו שכתוב "חנוך לנער על פי דרכו", ולכן אינני רוצה לספר עליהם בפרטות.

שובבות נעורים...

בחודש אדר תשי"ד הייתי מעורב במעשה שובבות בישיבה בבעדפורד-דין. כאמור, הישיבה בבעדפורד-דין היתה מיועדת לנערים עד גיל 18 והתנהלה במתכונת דומה ל'ישיבה תיכונית', כשבבוקר התקיימו לימודי קודש ואחר הצהריים נלמדו לימודי חול.

בישיבה היתה ספרייה לספרי חולין, ואנו, חבורה של ארבעה נערים שחמדה לצון, החלטנו להפוך את המקום. בתחילה הסתפקנו בעירבוב הספרים; העברנו את סיפרי הגאוגרפיה למדף המיועד להסטוריה וכן הלאה. אחר כך חשבנו שזה לא מספיק, כי מבחינה חיצונית המקום עדיין היה נראה מסודר, ולכן לקחנו את הרהיטים, הכיסאות והשולחנות, והעמדנו אותם אחד על השני עם הספרים בצורה כזו שאם מוציאים את הספרים הכל יקרוס. היה זה סתם מעשה קונדס, לא מצד איזו קנאות כנגד לימודי החול, ולא נגרם שום נזק לרכוש. שובבות של נערים.

המקרה הזה גרם לרעש גדול בישיבה. ההנהלה רעשה וגעשה על מעשה ה'ונדליזם' כביכול, והרב מענטליק, שהיה ראש הישיבה בבעדפורד-דין, כעס מאוד. אחד מהארבעה שהשתתפו במעשה היה קרוב מאוד לרב מענטליק, וכאשר ראה את עגמת הנפש של הרב מענטליק - הלך והתוודה בפניו, ומסר לו את שמות כל המשתתפים. הישיבה החליטה לסלק את ארבעתנו מלימודי החול של התיכון. כנראה שבשלב הזה כבר

כשנכתתי בסירובו של הרב אלנסינג
להתפטר או אחי, אמרתי לו שאם לא
יחזיר אותי לשישיבה אגב לא
אריב בו אפרט את כל תלונותי נגד
השישיבה, ואצטר את השישיבה לשארי.
הרב אלנסינג לא רגיש לזכרתי. הוא
חשב שזה סגור איום סרק...

לרבי פרטים מוגזמים ולא מדויקים על מה שעשינו בספרייה. כתבתי לרבי בחזרה מכתב נוסף, בו טחתי את כל הפרטים המדויקים על מה שאירע בספרייה.

בתוך כמה ימים קיבלתי עוד מכתב תשובה, ותכנו היה כבר הרבה יותר רך (נדפס באג"ק ח"ח ע' שכא ואילך). במכתב השני חזר הרבי והדגיש את החשיבות שבלימוד בישיבה חסידית דוקא, אך הוסיף שהמקרה שאירע דורש תיקון. הרבי הציע את התיקון הבא: מכיון שאנחנו כבר לא לומדים בתיכון ויש לנו זמן פנוי בצהריים, עלינו לנצל עד הזמן הזה ללמוד את מסכת תענית ואת י"א הפרקים הראשונים של "דרך חיים". כמו כן, הורה לנו הרבי לצום חצי יום בתעניות בה"ב שאחרי פסח. התיקון הזה נועד לא רק עבורי, אלא לכל הארבעה שהיו מעורבים בסיפור.

חירות לזבאזויטשאית

בשנת תשי"ד החלטתי להישאר לחג הפסח בניו יורק ולחוות את החג בצילו של הרבי, לאחר שבשנה הקודמת חזרתי לפסח לביתי בקנדה.

בערב פסח, כשעברתי לפני הרבי לקבל מצות, הרבי חיך אליי ואיחל לי "פסח כשר ושמח", ואז שאלני האם התחלתי כבר ללמוד את הפרקים מ"דרך חיים" אותם ביקש שנלמד. כשעניתי שטרם התחלתי בכך, ושאתחיל בזה אחרי פסח, הרבי הגיב במשיכת כתף וחיוך.

בליל הסדר התארחתי אצל דודי הרב חזקוני. סיימנו שם את הסדר מוקדם יחסית, והלכנו להשתתף ב'סדר' של הרבי. הגענו לאחר שכבר סיימו את הסעודה ואחזו בחלק האחרון של הסדר. הרבי ראה שאני שם. בסיום הסדר (שנערך בביתו של הרבי הרי"צ, בקומה השנייה), כשהרבי ירד במדרגות לחדרו, עמדנו למטה קהל די גדול ושרנו "אלי אתה". הרבי עווד אותנו בידי בעת שירד במדרגות, ונכנס לחדרו.

בדרך כלל המעמד היה מסתיים בזה, אבל הפעם הרבי לא נשאר בחדרו. הרבי רק פתח את הדלת והניח בחדר את הסידור שלו ושוב יצא אלינו והמשיך לעודד

יידעו את הרבי על מה שאירע, אך באותו זמן אני לא ידעתי מזה.

גם אחי הצעיר למד בבעדפורד-דין אז, והם חשדו בו שאף הוא היה קשור ל'ונדליזם', ולכן העיפו גם אותו מהתיכון למרות היעדר כל הוכחה למעורבותו. לאחר שנודע להנהלה בוודאות שארבעתנו היינו האחראים הבלעדיים למעשה, הלכתי לרב מענטליק ואמרתי לו שמאחר ואנחנו מודים על חלקנו במעשה, וידוע שלאחי לא היה כל קשר למה שאירע, הרי שיש לקבל אותו בחזרה לשיבה.

כשנכתתי בסירובו של הרב מענטליק להחזיר את אחי, אמרתי לו שאם לא יחזיר אותו לשיבה אכתוב מכתב לרבי בו אפרט את כל תלונותי נגד השיבה, ואעזוב את השיבה לגמרי. הרב מענטליק לא התייחס לדבריי. הוא חשב שזה סתם איום סרק.

התיישבתי וכתבתי מכתב שהתפרס על פני ארבעה: חמשה עמודים, ובו טחתי בפני הרבי את כל טענותיי כנגד השיבה. התלונתי בעיקר על הישיבה בכללות, שהיא אינה מתאימה לרקע שלי, למהלך המחשבה שלי ולהשקפת עולמי. בהמשך המכתב התייחסתי גם למקרה הספציפי של הספרייה, והשורה התחתונה של המכתב הייתה שבדעתי לעזוב את הישיבה לגמרי. אחר מהמעורבים, שסולק אף הוא מהישיבה, כבר עזב ונרשם ללמוד בישיבת "תורה ודעת".

הכנסתי את מכתבי למשרד המזכירות, ומיד למחרת קבלתי טלפון מהרב חזקוני עם תשובה בשם הרבי. הרב חזקוני מסר שהרבי אמר שהוא ישלח לי מכתב תשובה, ובינתיים, עד שאקבל את תשובתו, שלא אעשה דבר, ושאשפיע אף על אלה שכבר עזבו, שלא יעשו מעשה שיתחרטו עליו כל חייהם, אלא יחזרו מיד לשיבה. מסרתי את הדברים לאותו בחור והוא אכן חזר לשיבה, והיום הוא יהודי חסידי לתפארת שאף זכה להתעסק לימים בהוצאה לאור של ספרי רבותינו במסגרת "קה"ת".

כעבור שבוע בדיוק, באמצע הסדר בישיבה (כאמור, סולקנו רק מה'תיכון'), קיבלתי טלפון מהמזכירות, והודיעו לי שיש מכתב עבורי. ניגשתי לרב מענטליק ואמרתי לו שאני חייב לצאת משום שממתין לי מענה מהרבי. ניגשתי למזכירות, קיבלתי את המכתב, וחזרתי לשיבה כדי לקרואו.

המכתב (נדפס באג"ק ח"ח ע' רצט ואילך) היה מאוד ארוך והתפרס על פני שני עמודים שלמים. עיקרו של המכתב התייחס לטענותיי הכלליות כנגד הישיבה. הרבי הדגיש את החשיבות שבלימוד בישיבה חסידית, וכתב שהיצר הרע הוא זה שמתנגד לכך שאלמד בישיבה חסידית ונלחם בכך.

בהמשך המכתב הרבי התייחס גם למקרה המסוים של הספרייה, וכאן היו מספר קטעים חריפים למדי. הייתי מאוד שבור מהמכתב הזה, וחשבתי שהנהלה מסרה

110578 / י"א שבט תשכ"ד / jem

הסבאני אינני רשאי בשירה וריקודים ולכן
 למצאני בצדד ופסגמלתי. מאחורי למצא
 ר' שלום כצמן, ופרהי למצא לא פרח
 למני, בצדד. פרהי פהיט למני האהב
 מאוז חסך ופורה לי לפיכס לריקוד.
 פתאום, פרהי נישט אלני וגפס אוני
 לפתלפלה, ולשך אוני פנימה ביחז
 אנו למצא פרוקדים.

"נתנו להם תיקון תשובה, וחלק מכם היה ללמוד "דרך חיים", אבל הוא עוד לא התחיל ללמוד את זה. אמנם "דרך חיים" אינו 'יום טוב' דיק' ולכן "אין לי את הלב" ("איך האב נישט די הארץ") לומר לו שיתחיל בזה מיד, אבל יהיה זה דבר ראוי ("א' גלייכע זאך") אם אכן יתחיל מיד."

לאחר השיחה התחלנו שוב לשיר. בטבעי אינני רגיל בשירה וריקודים ולכן עמדתי בצד והסתכלתי. מאחורי עמד ר' זעליג כצמן, והרבי עמד לא הרחק ממני, בצד. הרבי הביט עליי במבט מאוד חזק והורה לי להיכנס לריקוד. פתאום, הרבי ניגש אליי ותפס אותי מהחליפה, ומשך אותי פנימה ביחד אתו למעגל הרוקדים. לאחר השיחה והריקוד ההוא התיישבתי יחד עם אביו של אחד מארבעת הבחורים שהיו מעורבים יחד איתי במעשה הספריה והתחלנו ללמוד ב"דרך חיים".

נאך אַ ביסל 'לחיים'...

באותה שנה (תשי"ד) אירע מקרה יוצא דופן נוסף, שעד היום אינני מבין את פשרו. כמדומני שהיה זה בשבת מברכים ניסן תשי"ד. בדרך כלל כשהרבי היה מבקש ממני לומר לחיים,

את השירה. הרבי הביט על הקהל שנכח במקום ונוצר בינינו קשר עין. מהאופן בו הרבי הסתכל עליי הבנתי שמשוה עומד לקרות.

ואכן, לאחר שסיימנו לשיר, הרבי התחיל לומר שיחה שלימה (נדפסה תו"מ חי"א ע' 182 והלאה). החלק הראשון של השיחה היה בקשר לפסח באופן כללי, ואז הרבי המשיך לדבר על חשיבות הלימוד בישיבה חסידית. הרבי אמר שישנם כאלו שעומדים ומביטים עליי בחיוך, וחושבים שהוא הרי 'יקה', ו'יקה' אינו שייך לכל העניין של חסידות'... הרבי אמר שזה לא נכון, ושעליהם לדעת שהוא שייך גם שייך לזה'.

בשיחה הרבי גם התייחס לאירוע המדובר, ואמר:

jern / 103071

כל קשר איתם, ושבקושי ידעתי מי הם. לאחר שסיים, הרבי פנה אליי בטון רציני: "אפשר וועסט דו שוין זאָגען לחיים?" [אולי תאמר כבר 'לחיים']? זה היה מקרה יוצא דופן ועד היום אין לי מושג מדוע הרבי התייחס אליי אז.

בשנים מאוחרות יותר, שנות המ"ם, הרבי לא היה מורה לי לומר 'לחיים' באותה תדירות כמו בשנים הראשונות. זה קרה בזמנים מסויימים, לעיתים בהפתעה גמורה. בדרך כלל הייתי מרים כוס ואומר לרבי 'לחיים' מעצמי. פעם אחת, בשנת תשמ"ח או תשמ"ט, אירע שחשבתי על בקשת ברכה מסויימת בענייני הפרטיים בעת שאמרתי לרבי 'לחיים', אך בדרך כלל כשהייתי אומר לרבי 'לחיים' - לא חשבתי על שום דבר, פשוט אמרתי 'לחיים'.

באותה התוועדות היה לי מקום טוב, ממש אל מול פני הרבי. הרבי פנה לימיני ואמר 'לחיים', לשמאלי ואמר 'לחיים', מלפניי ומאחוריי ולכל מי שעמד מסביבי, ואילו ממני הרבי התעלם לגמרי. לא הבנתי מדוע דווקא לי הרבי לא אומר. בשעת מעשה שרו את הניגון "זאָל שוין זיין די גאולה", ופתאום הרבי נעמד ורקד במקומו, ועודד את השירה בתנועות ידיים נמרצות אבל בהבעת פנים מאוד רצינית.

הסתכלתי על הפנים הכל כך רציניות של הרבי והרגשתי מאוד רע. העניין של "זאָל שוין זיין די גאולה" חשוב כל כך לרבי, וממש כואב לו, ואילו אני עסוק

היה זה עם חיוך ובצורה מאוד ידידותית. באמצע ההתוועדות באותה שבת הגיע יהודי זקן מארץ-ישראל. בשעת מעשה לא ידעתי מי הוא, אבל אחר כך שמעתי את שמו ונודע לי שהוא העיז את פניו כנגד הרבי בקשר למוסד מסוים בארץ הקודש.

הוא הגיע באיחור, לאחר שכבר התחילה ההתוועדות, וכמה מהנוכחים קראו לו לעבור מעל השולחנות כדי לקבל מקום לישיבה מלפנים, שם ישבו הבעלי-בתים. כשהוא עבר מעל השולחן משך אותו אחד הנוכחים מהסירטוק. כשהרבי ראה את זה ניתן היה להבחין בחיוורון עז שהתפשט על פניו הקדושות, ממש כמו המפה שעל השולחן. מעולם לא ראיתי את הרבי כך.

מיד השתרר שקט במקום, ואז הרבי התחיל לדבר בצורה מאוד חריפה. הרבי הביא את הפסוק "לֹא תִתְעַב מִצָּרִי כִּי יִרְהוּתְּ בְּאֶרְצוֹ", ואמר שמבלי הבט על מה שקרה עם האיש הזה עדיין אסור לבייש אדם בצורה כזו, ובמיוחד אחד כזה שיש לו זכויות מהעבר.

הרבי המשיך לדבר בטון חריף מאוד, ואמר שמדברים על יציאת מצרים והעבודה של יציאת מצרים נוגעת לכל אחד. "זה נוגע אליי", אמר הרבי והצביע על עצמו, "זה נוגע לגיס", והצביע על חדב"נ הרש"ג, והמשיך להצביע על כמה מזקני וחשובי החסידים - ר' שמואל לוויתין, ר' זלמן גוראריה, וכמדומני גם ר' שמואל זלמנוב.

ואז הרבי המשיך ואמר: "שם עומד הבן של שוחט וחושב שזה לא נוגע אליו; זה נוגע גם אליו!". הרבי הכליל אותי עם כל אותם אנשים חשובים שלא היה לי

לבירור הייתי אני... המנהל אמר לי שאמנם אין לו מושג איך עשינו את זה, אבל הוא יודע שמוכרח להיות שאני הייתי מעורב במעשה, וזרק אותי מיד מהתיכון... את האחרים לא תפסו, וגם נגדי לא היו להם שום הוכחות, אבל הם פשוט ידעו שאם אירע דבר כזה - הייתי מעורב. כנראה שגם המעשה הזה דווח מיד לרבי...

במחשבות אודות ענייני הפרטיים. פשוט התביישתי, איך אני מסוגל לחשוב כעת על ענייני האישיים? בדיקו באותו רגע שהרגשתי את הבושה הזאת, הרבי סיים לרקוד, התיישב בחזרה במקומו, ואז פנה אליי ואמר 'לחיים'...

ישיבה במקום קולג'

בשנת תשט"ו עמדתי לפני סיום לימודי בתיכון בבדפורד-דין, ונושא הלימוד באוניברסיטה (קולג') עמד על הפרק. לי אישית, הלימודים האקדמיים לא היו חשובים כל כך, אבל עבור הוריי היה הדבר חשוב מאוד, ולכן הסכמתי ללכת לקולג'.

בדעתי היה ללמוד ב"ישיבה יוניברסיטי", שם שילבו בין לימודי קודש במסגרת של ישיבה ללימודים אקדמיים מלאים. אלא שאז שוב הייתי מעורב במעשה שובבות ששיבש את תוכניתיי...

היה זה בערך בתחילת חודש תמוז, כאשר אנו, תלמידי הכיתה הגבוהה בתיכון, עמדנו לפני מבחני הברגרות שהיו נחוצים לנו כדי להתקבל לקולג'. מבחני הברגרות כבר היו במשרד הישיבה, ומזימתנו הייתה לפרוץ לתוך המשרד כדי להציץ בתוכן המבחנים. אני, כמו רוב חבריי שהשתתפו במעשה, היינו תלמידים טובים ולא נזקקנו להציץ בשאלות, אלא השתתפנו בזה כמעשה שובבות גרידא.

בחרנו במוצאי שבת, בין השעות אחת לשתיים בלילה, לביצוע מזימתנו. דלת המשרד הייתה נעולה, כמובן, והיה עלינו להיכנס לחדר מתוך החלון, שמוקם בקומה אחרת והגישה אליו הייתה באמצעות השתלשלות מהקומה העליונה. הצלחנו, בעזרת מקלות, לפתוח את החלון, וחבריי הורידי אותי באמצעות חבלים מהקומה הרביעית אל חלון המשרד. נכנסתי מהחלון אל תוך המשרד ופתחתי את הדלת לחבריי שעמדו בחוץ, אחד הבחורים הצליח לפרוץ את הכספת, ושם מצאנו את המבחנים מונחים בתוך קופסא סגורה עם מנעול. ניסינו לפתוח את הקופסא בלי לשבור את המנעול כדי לא להשאיר סימנים, אלא שאז הקופסא נשברה מהצד השני. כאמור, רובנו לא נזקקנו להעתיק את השאלות, אבל אלו שהוצרכו לכך העתיקו את מה שהיו צריכים.

לאחר שסיימנו להעתיק, רצינו לתקן את הקופסא השבורה כדי שלא להשאיר סימנים למעשינו. פרצנו לתוך המטבח כדי להשיג עופרת וניסינו ללא הצלחה לסגור את הקופסא בחזרה. בסופו של דבר, בלית ברירה, החזרנו את הקופסא השבורה למקומה, סגרנו את הכספת ודלת המשרד, ויצאנו.

ביום שני בבוקר הגיע מנהל התיכון למשרד, ומיד הבחין במה שנעשה. כמובן, התלמיד הראשון שנקרא

הסברתי לך הפנים הכל כך רציניות
של הרבי והראשית לאוזן רך. הלצון
של "אסא שיון ס"ן ז' אלוף"
חשוב כל כך לרבי, ולמשל כואב לו,
ואילו אני גסון במחשבותי אוזני רציני
הפרטיים. פשוט הרגתי, איך אני
הסגל לחשוב כל כך רציני האישיים?
הציון האו רעץ שבראשית אר
הבושה הראה, הרבי סיים לרקוד,
הגישה בהשרה האקדמי, ואת סקי פנה
אני ואמר לחיים'...

הרבי מתייחס

ההתוועדות הבאה התקיימה כעבור שבוע או שבועיים ב"ב תמוז. באותו שנה י"ב"ג תמוז יצא בשבת וביום ראשון. גם בשבת התקיימה התוועדות, אך ביום ראשון בלילה הייתה ההתוועדות הגדולה.

כבר בהתוועדות השבת הקדיש הרבי שיחה שלימה לנושא של לימודי חול (נדפסה בתו"מ חי"ד ע' 166 ואילך), והסביר שלמרות שהרבי הקודם התנגד ללימודי חול והליכה לקולג', בכל זאת דאגתו הייתה נתונה גם למי שכן הלך לקולג'. הרבי הקודם המשיך לדאוג עבורם למצות לפסח, לאוכל כשר ולשאר צרכיהם הדתיים; כך הוא עשה עבור תלמידים באוניברסיטה בשוויץ ועוד מקומות. אבל עדיין, הדגיש הרבי, העיקרון הוא שלא הולכים לקולג'.

הרבי המשיך בדבריו ואמר שמן השמים מרחמים, ולכן תנאי הקבלה לקולג' נעשים יותר ויותר קשים. צריכים לעבור מבחני בגרות, ולקבל תעודה, ואם כל זה לא מספיק - הוסיפו לאחרונה מבחן קבלה לקולג'.

לילה מיוחדים מטעם החינוך הממלכתי כדי להשלים את המקצועות שהיו חסרים לי, וכן לעשות את מבחן הקבלה לקולג' כדי שבאם בסופו של דבר אחליט ללכת לקולג' תהיה לי את האפשרות הזאת. לסיום כתבתי לרבי שאני לא רוצה שתהיה עלי 'קפידה'.

הרבי כתב לי בחזרה בזה הלשון: "מצדי אין ח"ו ענין של קפידה, אלא שמחוייב אני וכל אחד מישראל, שכשרואה מישהו עושה דבר שאינו מתאים בשבילו, לעשות כל מה שביכולתי למנוע אותו מלעשות כן".

בפועל, השתתפתי בקורס שהיה חסר לי, ועברתי את מבחן הבגרות בהצלחה מרבית. מבחן הקבלה לקולג' היה אמור להיערך לקראת סוף חודש אב. בכ"ף אב הרבי התוועד, ולפתע הרבי התחיל לדבר על הרמב"ם בהלכות דעות שאומר שעדיף לאדם לעבור לגור במדברים ובמערות מאשר לחשוף את עצמו לסביבה שעלולה להזיק לו (שם ע' 26 ואילך). הרבי הרחיב ודיבר על כך באריכות, ומהצורה שבה שמעתי את הדברים הבנתי שהרבי מכוון את דבריו בדיוק עבורי.

כשראיתי עד כמה נוגע לרבי שלא אלך לקולג', החלטתי שאני לא מסוגל לעשות את זה. כבר שילמתי חמשים דולר עבור ההרשמה למבחן, ובאותם ימים היה זה סכום גדול, אבל החלטתי שאני לא מסוגל. אחרי אותה התוועדות כתבתי לרבי שהחלטתי שלא ללכת לקולג'.

הוספתי, שטרם הודעתי על החלטתי לשיבה, ומכיוון שיש לי הרבה טענות נגדם, אגיש להם רשימת תנאים,

לאנשים מסויימים, אמר הרבי, גם זה לא מספיק, ולכן משמים סידרו סיבות נוספות למנוע זאת מאיתם. זה היה רמז למה שאירע עמי. הרבי לא הזכיר את זה במפורש, אבל אלו שידעו על מה שקרה הבינו למה הרבי מתכוון.

רוב התלמידים בכיתה שלי בבעדפורדין תכננו ללכת לקולג', חלקם ל"ישיבה יוניברסיטי", והשאר לקולג'ים אחרים. בכלל, הרבה מהתלמידים לא היו ממשפחות חב"דיות, ולמדו בליובאוויטש רק משום שזו הייתה ישיבה טובה, ובאותה תקופה לא היה מבחר גדול של ישיבות.

לאחר ההתוועדות הזו קרא הרב מענטליק לכל תלמידי הכיתה חוץ ממני, וסיפר להם על השיחה החריפה של הרבי נגד הלימוד בקולג'. הרב מענטליק אמר להם שעוד לפני ההתוועדות הגדולה (ביום ראשון בלילה) הוא רוצה לדווח לרבי שהתלמידים החליטו שהם לא הולכים לקולג', ובכך לגרום לרבי נחת רוח. ואכן, רוב התלמידים החליטו שלא ללכת לקולג' והרב מענטליק דיווח על כך לרבי.

אתי הרב מענטליק לא ניסה לדבר בעצמו, אלא שלח את אחי הגדול דוד שידבר עמי. כתבתי לרבי ששמעתי את השיחה ב"ב תמוז, ושאני עדיין צריך לשקול את העניין ולהחליט מה עליי לעשות. הוספתי וכתבתי שבתיווך התנהגו אליי בצורה מאוד לא הוגנת וסילקו אותי לפני שסיימתי להיבחן על כל המקצועות הנדרשים כדי להירשם לקולג', ולכן בדעתי ללכת בינתיים לשיעורי

jem / 286804

כמהי לרבי שלמנאי אר פליחה הי"ה
מאוס, ושלאי גזיין צריץ לשקול אר גלנין
ולחתיס מר גזיין גלנין. פוספי וכמהי
שלמיכונ רגנרפאו אל"י בצורה מאוז לא
פואני וסילרו אוי לפני שלמינאי לריהתן
גל כל רמקנאוי רנצריס כזי לריסלם
לרולע, ולכן רנצני לבר היניימ לשינורי
לילי מיוחצים, וכן גלנין אר מרחן רנרלר
לרולע כזי שלמאם בסופו של צבר אחתיס
לבר לרולע' גרילי לי אר פאפלו רנצני.
ליום כמהי לרבי שלאי לא רוצה לריילי
גזיין 'רפידה'. רריי רבי לי רחצריה רנצני
רלנין: "לרבי אין ח"ו גלנין של רפידה,
אלא שלמחוייב אני וכל אחז מישראל,
לכשרואה מילשו גוילי צבר שלאיני
מאם רשילי, גלנין כל מר שלכילי
למנין אוי מלנין כן".

שחלפה בראשי הייתה: 'אוי, מה עכשיו?'... הרי כבר עבר זמן רב שלא הסתבכתי בשום פרשייה...

כשהקהל שם לב לכך שהרבי מסתכל עליי, וש אני מסתכל עליו בחזרה, הפסיקו את השירה ודממה השתררה במקום. הרבי פנה אליי ואמר: "עמנואל, דו טראגסט זיך אויך ארום מיט מחשבות ווי אזוי זיך צו מתקן זיין נאך 'לייבור דיין', זאג 'לחיים' און פארגעס וועגען דעם" [עמנואל, גם אתה מסתובב עם מחשבות איך להסתדר אחרי ה'לייבור דיין', תגייד 'לחיים' ותשכח מזה"].

ממש לא היה לי מושג על מה הרבי מדבר. ההחלטה שלי לעזוב את הישיבה בסוף אותה שנה הייתה מנויה וגמורה אתי מתחילת השנה, ולא העליתי בדעתי שהרבי מתכוון לכך, שהרי לא סיפרתי על תכניתי לאף אחד. הסתכלתי בחזרה על הרבי במבט תוהה, והרבי מצידו ממשיך להסתכל עליי באותו חיוך צופן סוד, כאומר 'גלוי וגם ידוע על מה מדובר'...

המשכתי להסתכל על הרבי באותו מבט נבוך, ואז הרבי אמר: "זה הרי בין כך לא יקרה, למה אתה צריך להסתובב עם המחשבות?". ובפתע פתאום 'נפל לי האסימון'. הבנתי על מה הרבי מדבר, ופשוט התפרצתי בצחוק. הרבי הורה לי לומר 'לחיים', אמרתי 'לחיים', ובכך זה נגמר. למותר לציין שביטלתי את תכניתי ונשארתי בישיבה... ■

ואם הם יקבלו את תנאיי אני מוכן להישאר בישיבה. נתתי לרב מענטליק רשימה של עשרה תנאים, והוא הסכים מיד לכל מה שביקשתי - העיקר שאשאר בישיבה. להוריי, שכל כך רצו שאלמד בקולג' הייתי צריך למצוא תירוץ דחוק, אבל נשארתי ללמוד בישיבה ב-770.

"רבות מחשבות"

בראשית השנה הבאה, תשט"ז, תהיתי לעצמי מדוע הרבי התאמץ כל כך למנוע ממני ללכת לקולג'. הרבי הקדיש לכך שיחות בי"ב תמוז ובכ"ף אב, מכתבים ועוד. הגעתי למסקנה שהסיבה לכך היא בגלל כל הקירובים שקיבלתי מהרבי, באופן פומבי, אישי וישיר בצורה שאף אחד אחר לא קיבל.

הרגשתי כאילו הרבי נתן לי מעין 'סטירה' בפנים, בגלל שהוא השקיע בי כל כך הרבה כוחות ולמרות הכל עמדתי להפנות לו גב, כביכול, וללכת לקולג'. חשבתי לעצמי שהבעיה הייתה בעיקר בגלל כל הרעש שהיה אז מסביב לעניין עם כל הכיתה שלי וכו', ולכן החלטתי, מבלי לספר על כך לאף אחד בעולם, שבסוף אותה שנה, לאחר שאסע הביתה לקיץ, פשוט לא אחזור לישיבה. חשבתי שאם אעשה זה זאת כך, בצורה שקטה, אפילו לא ישימו לב להיעדרי.

תכננתי לעבור לשנה הבאה ללמוד בישיבת "נר ישראל" בבולטימור, להם היה הסכם עם הקולג' המקומי שלימודי הישיבה מקבלים הכרה מהקולג', כך שבסוף תקופת לימוד בישיבה אפשר לצאת עם תואר אקדמי מוכר בלימודי דת. גם אחי הצעיר, עזרא, למד בבולטימור באותו תקופה, בישיבת "חפץ חיים", וזה חיזק את החלטתי.

ידעתי שסיכויי הצלחת התוכנית שלי תלויים בכך שהדבר יישאר בסוד מוחלט. משום שאם לא כן תתעורר סערה. לכן לא סיפרתי על התוכנית לאף אחד בעולם, אפילו לא להוריי.

במהלך התוועדות חג השבועות הקדיש הרבי שיחה שלימה לנוהג הנסיעה ל'קאנטרי', ולמחשבת האנשים הנוסעים לשם בקיץ - כביכול שם הכל מותר. שם הם אינם מקפידים על צניעות, תפילה בציבור וכו', וחושבים שזה עולם אחר שבו הכל הפקר. בתוך הדברים הזכיר הרבי בנימה של גיחוך את יום ה'לייבור דיין' המסיים באחת את תקופת החופש, כאילו שביום אחד הכל משתנה ומהחופש חוזרים מיד לשגרה. הייתה זאת 'שיחת מוסר' חזקה מאוד על מה שקורה בקיץ, נושא שהרבי דיבר עליו רבות במהלך השנים.

בסיום השיחה הקהל התחיל לנגן, כרגיל, כשלתע אני מבחין שהרבי מביט עליי בחיוך גדול. זה לא היה סתם חיוך, היה בו גם ניצוץ שובבני משהו. המחשבה

פארברענגען מיטן רבי'ן

משכני אחר'ך

'טעימה' מההתוועדות העשירה והמרוממת
שנערכה בליל ג' דסליחות תשכ"ט,
בקשר עם בואם של עולי רוסיה

התיבות שווים בגימטריה לסך ארבעים - כנגד ארבעים הימים שבין ראש חודש אלול ליום הכיפורים.

בשלב זה קולו של הרבי נשבר, ובקהל עובר רעד למשמע קול בכייתו של הרבי - על עשרת ימי תשובה נדרש הפסוק "דרשו ה' בהמצאו, קראוהו בהיותו קרוב", כלומר, כל יהודי איזה שיהיה, מצד היותו יהודי הרי הוא קרוב לה'...

קולו של הרבי מתייצב שוב - עבודה מיוחדת זו, של עשרת ימי תשובה, שייכת אלינו כבר בימי חודש אלול, כבר אז מגלה ה' את עצמו לכל יהודי. הסיבה לכך תלויה בהיותו של יהודי קרוב לקדוש ברוך הוא בכל עת, אלא שבמשך השנה הרי זה בהעלם, ובימי חודש אלול מוטלת עליו העבודה לגלות זאת, על ידי עבודת התשובה.

כיצד עושים זאת? בתחילה, עלינו לפעול בדרך של סור מרע ועשה טוב, ואזי, לאחר שנעבוד כראוי, נבוא למצב שבו תתגלה האלוקות שבעבודתנו, גם לעינינו שלנו.

תשובה, אומר הרבי, הינה דבר השייך בכל עת, בן רגע. לו יהרהר יהודי בתשובה, אזי נעשה הוא מיד צדיק גמור. אלא מאי, מי מונע? אותו יצר הרע, הוא מתערב פתאום ומקשה - כיצד ייתכן שמי שאך לפני זמן מועט היה רשע, יהפוך בפתע להיות צדיק גמור? התשובה לכך, היא מעין המדובר קודם, שיהודי הרי הוא באמת קרוב אל השם בכל עת, אלא שעליו רק לגלות את השורש הנעלה של נקודה פנימית זו, והיאך יעשה זאת? עניין נעלה זה ניתן לגלות רק על ידי שמחה.

זו גם הסיבה, שיהודי נתקל בניסיונות גדולים מצד 'עוברי רצונו', כאלו שהשפע הבא אליהם בא ממקור נעלה, 'מעבר לרצונו' - מאחורי כל אלו ישנה מטרה - שהיהודי יראה כי הוא נעלה גם מאותם אלו שמקבלים ממקור נעלה כל כך - הוא גדול אף מהם, הוא הרי 'קרוב'!

זו היא מטרת חודש אלול, להגיע אל עבודת התשובה הנעלית ביותר הבאה מעצם הנשמה, וכתוצאה מזה, בסופו של דבר יתבטא זה גם בגילוי.

שלום עליכם

עם סיום אמירת ה'מאמר' שלוהו בבכיות נוראיות, פותח הרבי בשיחה קצרה, ממנה ניתן ללמוד מעט על העומד מאחורי עריכת ההתוועדות. הקהל, שעודו אחוז התרגשות מה'מאמר' יוצא הדופן, מטה את אזנו כאפרכסת על מנת לשמוע את השיחה הראשונה והמיוחדת.

את השיחה מתחיל הרבי, בתארו כיצד נראית פגישתם של יהודים, ובמילים אלו, טומן הרבי את ההסבר לעניינו יוצא הדופן של הפארבריינגען. כאשר נפגשים

ימי בשורה הם ימים אלו. סדק קל נראה בחומתה הבצורה של ברית המועצות. השמועות הבאות מרחוק מספרות על חסידים נוספים שבאורח נס מסך הברזל נקרע בפניהם, והם מצטרפים אל אחיהם שברחבי העולם.

נבואה טעריך

אמש, הגיעו הנה ל770, כמה קבוצות של חסידים לקראת ימי חודש תשרי הממשמש ובא. הקבוצה הגדולה והעיקרית, הינה כמובן של חסידים מארץ הקודש, ביניהם ניתן למצוא 'עולים' רבים אשר זה להם ימים ראשונים מחוץ לגבולות ברית המועצות. גל ההתרגשות גואה למראם של עולים אלו אשר מרחוק באו. הגעתם הנה של חסידים בעלי מסירות נפש אלו נעשתה בעקבות הזמנתו של כ"ק אדמו"ר, אשר העניק לכל אחד מהם את דמי כרטיס הנסיעה, על מנת שיוכל להגיע הנה.

אם לא הספיק בואם של העולים לנסוך רגש של הפתעה והתרגשות באויר, באה הודעתו של הרבי קודם תפילת ערבית והרימה את רף ההתרגשות לגובה חדש. השעה 9:50 בערב. לפני זמן לא רב ירד הרבי לתפילת ערבית, לפניו מסר על ידי מזכירו הרב חדקוב כי בכונתו לומר מאמר לאחר התפילה. הקהל הוכה בהתרגשות ובציפייה לשמע הבשורה. התוועדות בליל ג' דסליחות איננה דבר שבשגרה. כמו כן ביקש הרבי, כי יכינו 'משקה' על מנת שיהיה ניתן לומר "לחיים".

השמועה יצאה מ770 ופשטה כאש בשדה קוצים בכל רחבי ה'שכונה' ואף הרבה מעבר לה, אל חלקיה הרחוקים יותר של ניו יורק מהם מיהרו להגיע חסידים ורבים אחרים.

אכן, ברגעים אלו יוצא הרבי מחדרו הקדוש, כשפניו אל ה'זאל' הגדול שם מחכה הקהל בציפייה לתחילתו של הפארבריינגען. מן ההכרח לציין את העולים הרבים שזו להם הפעם הראשונה בה הם נוכחים ב'התוועדות של הרבי', והתרגשותם הרבה והניכרת מובנת בהחלט. הנה הרבי נכנס אל ה'זאל', מתיישב על מקומו, ומיד - שלא כרגיל - מסמן להתחיל בניגון הכנה למאמר חסידות.

קראוהו בהיותו קרוב

הרבי מתחיל את המאמר בהזכירו את דבריו של אדמו"ר הזקן, כי ראשי התיבות של "אני לדודי ודודי לי", הם 'אלול'. מכך, מסביר הרבי, ניתן ללמוד על עבודת התשובה השייכת לחודש זה. כך גם, סופי

עם סיום אמירת ה'מאמר' שלוהו בבכיות נוראיות, פותח הרבי בשיחה קצרה, ממנה ניתן ללמוד מעט על העומד מאחורי עריכת ההתוועדות. הקהל, שעודו אחוז התרגשות מה'מאמר' יוצא הדופן, מטה את אזנו כאפרכסת על מנת לשמוע את השיחה הראשונה והמיוחדת

המילים הבאות מאירות את הפארברענגען באור חדש, מיוחד. נראה כי הרבי מבאר את הקשר שבין יציאתם של החסידים מרוסיה עם ימי הסליחות. הרבי פותח בהסבר אודות יהודי החפץ לראות את פני ה' - "בקשו פני את פניך", ולשם כך, עליו לנהוג על פי הכלל ש"במדה שאדם מודד - מודדין לו", כלומר, עליו לקיים זאת קודם יחד עם יהודי אחר.

פרט זה מתחדד במיוחד, כאשר פוגשים יהודים שיצאו מן המצר אל המרחב, הרי זו דוגמה והוראה ממנה ניתן ללמוד כלפי הגאולה אותה יגלה לכולנו ה'.

בתורה ניתן למצוא את הוראתו של הקב"ה, כי כל עניין רוחני יש לקשר עם פעולות גשמיות דווקא, והסיבה לכך היא שהקישור של עניין רוחני עם פעולה גשמית, פועל שהעניין הרוחני יהיה 'מוכרח' להמשיך גם בגשמיות.

הרבי ממשיך ומסביר כי זהו בעצם הטעם לכך שבעת התוועדות חסידים אומרים הם 'לחיים' על דבר גשמי דווקא. עניין זה מתבטא במיוחד בנוסח הידוע של 'לחיים ולברכה', הכולל בתוכו את העניינים כולם.

יהודים - מסביר הרבי - אומר האחד לחברו "שלום עליכם" וחברו עונה לו "עליכם שלום", הסיבה לכך היא שהברכה במילה 'שלום' אינה ברכה סתמית, כי אם ברכה בשמו של הקב"ה הנקרא 'שלום', אם כן, בשעה שיהודי מברך את חברו ב"שלום" - הרי הוא 'מגלה' כדיבורו זה את הקב"ה, בעולם הזה.

כך גם בהמשך שיחתם, הרי הם משוחחים בדבר אליו קשור כל יהודי - תורה - עליה נאמר שהיא כולה 'שמותיו של הקב"ה'. מובן גם כן, מפרט הרבי, שכאשר מדובר ביהודים שנולדו באותם הדורות שלאחר גילוייה של תורת החסידות, יהיה נסוב דיבורם אודות תורת החסידות ובייחוד ב"דבר מלכות" - תורתו של נשיא הדור.

החסידים המצטופפים מקשרים מיד את הדברים עם ההתוועדות הפתאומית ובואם של החסידים מרחבי העולם.

המאמר שאמרת זה עתה - מציין הרבי - מיוסד על מאמרו של כ"ק מורי וחמי אדמו"ר אשר אמרו לפני עשרים שנים בדיוק, ביום ג' של סליחות תש"ט.

כל זה מתבטא בייחוד בימי חודש אלול אלו, שאז באה הברכה בשעה שנמצאים יחד עם המלך בעצמו, וממילא, מתמלאים משאלות ליבו של כל אחד לטובה, למטה מעשרה טפחים.

את השיחה חותם הרבי במילים מיוחדות, כשהוא מזכיר כי אחת מאותם משאלות לב השייכים לכל יהודי היא - שאלו שטרם יצאו מן המיצר, ייצאו משם, מתוך שמחה ובאופן של דילוג ("אַרײַנטאַנצן") אל הגאולה האמתית והשלימה על ידי משיח צדקנו.

לחיים ולברכה

לאור דבריו של הרבי אודות סיבת אמירת 'לחיים' והפעולה של המשכת הרוחניות בפעולה גשמית, מבין הקהל כי כעת כפי הנראה יחלק הרבי משקה לעולים שיחלו לראות את פניו, במשך עשרות שנים. ועל כן, משתרר שקט, ובמקום להמשיך בניגון דומם הקהל ומצפה להוראתו של הרבי.

ואכן, השיחה מסתיימת והרבי פונה אל הקהל בחפשו יהודי מן העולים מרוסיה אשר התיישב ב'נחלת הר חב"ד'. מן הקהל ניגש אברך צעיר אשר לשאלת הרבי עונה כי שמו 'מיכאל מישלוביץ'. הרבי מורה עליו בידו הקדושה תוך שהוא מבהיר "פון נחלת הר חב"ד?" לאחר אישורו שואל הרבי שוב "מיט אַ התיישבות?" והלה מהנהן בראשו.

הרבי מוזג לכוסו 'לחיים' ומורה לו לברך תחילה 'מוזנות', כי 'מוזנות' קודם ל'הגפן', תוך שהוא מסמן לו לקחת עוגה מן הצלחת שעל ידו. לאחר שאומר לחיים, מוזג הרבי שוב משקה לכוסו, ומעניק לו בקבוק על מנת לחלק ממנו בין המשתתפים בהתועדות, כמו כן מורה לו הרבי כי יהיה משפיע בנחלת הר חב"ד. הלה מבקש לנצל את ההזדמנות ולבקש ברכה עבור אחיו שלא חש בטוב, אך הרבי עונה בכך שהדיבור כעת הוא אודות עניינים כלליים, ולא פרטיים...

לאחר מכן פונה הרבי אל העולים מריגה, ומבקשם לעלות אל השולחן. אחד מהם עולה, אך הרבי אינו מסתפק בכך ותובע שיעלו כל השלושה. לאחר שעולה גם השני, למרבה ההפתעה נוקב הרבי בשמו של השלישי ושואל "היכן הוא ישראל פבזנר?"

גם להם מעניק הרבי משקה, ומבקש כי ייקחו כולם "בעבור כל היהודים ברוסיה". ההתרגשות בקהל אדירה, ההרגשה היא שכעת ממש הרבי פועל 'עניינים' במרום, כדי לפעול להוצאת שאר יהודי רוסיה משם.

לאחר מכן עולה אל השולחן 'עולה' נוסף לבקשת הרבי, הוא בא מטשקנט והוא מבקש עבור משפחה שנותרה 'שם'. לאף אחד לא צריך לבאר מה הכוונה 'שם', פשוט לכולם שאם הם אכן 'שם' מצבם לא שפיר כל-כך, ואכן הרבי מברכם כי יזכו להגיע - המשפחה

לאחר מכן עולה אל השולחן 'עולה' נוסף לבקשת הרבי, הוא בא מטשקנט והוא מבקש עבור משפחה שנותרה 'שם'. לאף אחד לא צריך לבאר מה הכוונה 'שם', פשוט לכולם שאם הם אכן 'שם' מצבם לא שפיר כל-כך, ואכן הרבי מברכם כי יזכו להגיע - המשפחה כולה, ולא סתם אלא גם עם הילדים והרכוש! העולה לא מצליח להסתיר את התרגשותו ויורד למקומו המום...

כולה, ולא סתם אלא גם עם הילדים והרכוש! העולה לא מצליח להסתיר את התרגשותו ויורד למקומו המום...

אל השולחן עלה עולה נוסף, גם הוא מריגה. מאחד מהם מבקש הרבי כי יאמר 'לחיים' על משקה דווקא ולא על יין, ולאחר מכן שיחלקו בקרב הציבור.

לאחר שהרבי מחפשו, עולה גם אחד מלנינגרד, והרבי שואל לשמו. הלה מבקש ברכה והרבי מורה לו כי לא יבקש עבור יחידים, ויעזור ה' וייצאו כולם. לאחר מכן מורה לו הרבי לומר לחיים עבור כולם.

הרבי לא מסתפק בכך ופונה ומחפש עולים מקולאשי שבגרוזיה, ולאחר מכן ממשיך הרבי וקורא בזה אחר זה את העולים כולם שיעלו אל השולחן ומורה להם לומר לומר 'לחיים' עבור האנשים שנותרו באותם מקומות מהם באו.

לאחר שהעולים חילקו משקה למשתתפים בהתועדות, נותן הרבי ברכה בעבור אחד המבקש על רפואה שלימה.

ודאי זהו רצוננו - ממילא ירכנו "באור פניך" בטוב הנראה והנגלה.

"כפי שדובר במאמר, יש לסיים את ימי הסליחות מתוך שמחה גדולה, דווקא מצד היותם ימי הסליחות, ושמחה זו תפרוץ את כל הגדרים, הן מצדנו - בכך שלא נשים לב על היצר, והן מצד הקב"ה בכך שיבטל את כל הגדרים שמצד העולם".

עם תום השיחה מורה הרבי לנגן את הניגון "בך בטחו אבותינו", והקהל המרוגש לאחר השיחות והגילויים הנפלאים, מתפרץ בקול גדול ומנגן בהתלהבות מיוחדת. כשהקהל מגיע לתיבות "אליך זעקו", מסמן הרבי בידו הקדושה לשיר את המילים בקול ובהתלהבות. הקהל נענה לבקשתו של הרבי, והשירה גוברת בהתרגשות עילאית...

גילוי העולם

השירה גוועת, והרבי פותח בשיחה נוספת בהסבירו את מעלת היום, כמו גם את מעלת הדור.

מי שגילה את סודו של היום, אומר הרבי, היה הרבי הנשיא, אשר כפי שהתפרסם בספר המאמרים של שנת תש"ה, סיפר אודות אדמו"ר הזקן שהיה אומר ביום זה - ג' דסליחות - מאמר מיוחד בעבור 'בנו המיוחד' האדמו"ר האמצעי, וכך גם בדורות שלאחר מכן - האדמו"ר האמצעי היה אומר מאמר עבור האדמו"ר הצמח צדק, עד הרבי, הנשיא.

במשך כל השנים, היה זה בסוד גמור, ולא היה ידוע אף בקרב החסידים שום מעלה מיוחדת ביום זה על פני שאר ימות השנה, ועל כל פנים, על שאר ימי הסליחות. עד שציווה הרבי הרש"ב על בנו - הרבי, לגלות זאת ברבים בשנת תש"ג, ומובן לכל אשר היה זה בציווי מיוחד מעולם האמת!

יותר מכך - מדייק הרבי להפליא בערכו של היום - ברשימתו של הרבי מובא, שאמירת המאמר על ידי אדמו"ר הזקן הייתה 'לבנו

בסיום האירוע המרגש הרבי שוב פונה ומחפש את היהודי העולה מקולאשי ומורה לו "תהיה ממונה עליהם (על שאר עולי גרוזיה, כפי הנראה), תתן לכל אחד מעט מהמשקה, כאשר תתוועד שם".

בפועל ממש

השיחות הבאות היו קצרות מן הרגיל, ואת השיחה השנייה פתח הרבי בנימה מעט מבודחת הנותנת הסבר לכך:

"פעם, היה הסדר שההתוועדות נמשכה עד לתחילת אמירת הסליחות... אך כעת, אינני יודע אם העולם נמצא במצב כזה שהוא מסוגל לכך...

"ובכל אופן, אומר את התוכן בקצרה:

"יהי רצון, שהעניינים אודותם דובר, יומשכו בפועל, ובייחוד על פי המדובר בשבת אשר כאשר נמצאים במצב בו 'נצבים היום כולכם לפני ה' אלוקיכם', אזי

הרבי מורה לקהל לנגן את הניגון 'ממצרים גאלתנו', והקהל המשולהב מהמתרחש פורץ בשירת הניגון, כשלכולם ברור הקשר בין מילותיו לבין גאולתם של עשרות משפחות חסידיות ושלמות זה עתה גם כן מ'מצרים'

היות ויראה הקב"ה כי "כולנו כאחד" - ובוודאי שלא ידקדק האם המצב אכן כך בחיצוניות, היות ובפנימיות

לאחר דברים מיוחדים אלו, מכריז הקהל 'אמן' ומיד פורץ בשירת הניגון 'פרזות תשב ירושלים', בשירה אדירה. ניתן רק לשער את העוצמה שבשירה זו, כל חסיד חושב על אחד מבני משפחתו שנשאר 'שם' ויודע שבקרוב ממש "פרזות תשב ירושלים", וכולם יהיו איתנו כאן ממש.

כי בשמחה תצאו

השיחה החמישית נסובה אודות מבצע תפילין עליו עורר הרבי רבות במשך השנה, כשהרבי מודיע כי ישנו דבר נוסף שעליו להימשך למטה מעשרה טפחים, והכוונה היא למצוות תפילין שהוקשה לכל התורה כולה.

ממילא, אומר הרבי, כאן המקום - בסיום השנה, לפני תחילתה של שנה הבאה - לאחל הצלחה רבה ומופלגה במבצע. בארץ כולה ובייחוד בירושלים על יד שריד בית מקדשנו - הכותל המערבי, דבר שישפיע ויגרום בודאי לכך ש'טרף זרוע אף קודקוד', ונשוב למצב בו 'ראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך, ויראו ממך', ועל ידי כך ייגרם שיעבדו כולם את ה'.

השיחה הקצרה מסתיימת והרבי מורה לעומדים בראש מבצע תפילין בארץ ישראל לומר ולחלק לחיים למשתתפים, ועל ידי כך ימשיכו הם את הברכות לארץ ולגאולה, בקרוב ממש.

את ההתוועדות חותם הרבי בשיחה שישית ונפלאה, בה הוא מזכיר את שדובר בשנים עברו, על כך שעניינם של ימי הסליחות מתבטא בכך שעל ידם - ע"י הסליחה והמחילה - אנו רוקדים אל השנה הבאה מתוך סליחה מחילה וכפרה.

אם כך, מסיים הרבי, נרקוד כעת מתוך שמחה עצומה, עד ש'יעלה הפורץ לפניכם' - משיח צדקנו, בקרוב ממש!

עם סיומה של השיחה מתחיל הרבי לנגן "כי בשמחה תצאו", כשהוא נעמד ורוקד על מקומו בשמחה רבה, משך זמן רב. השמחה מרקיעה שחקים, הן אצל הקהל השווה כאן והן אצל קהל האורחים, כולם מאושרים, שמחים ונרגשים על הגילויים שהרבי הראה להם היום... לאחר תום הניגון מורה הרבי לקהל לנגן 'אנא עבדא', ולאחריו את הניגון 'אבינו מלכנו'. לבסוף מתחיל הרבי בעצמו לשיר את הניגון "ופרצת", וכשהוא מעודד את הקהל יוצא הרבי את בית הכנסת.

השעה 11:35 בערב, והקהל הנרגש פונה 'לחזרה' על תוכן ההתוועדות המרוממת. ■

המיוחד, שמשמעות הדברים היא שהמאמר לא נאמר לבנים כולם, אלא אך לבני המיוחד, האדמו"ר האמצעי. ומכאן ואילך עד לרבי הנשיא, מכך ניתן ללמוד כמה היה זה דבר מיוחד, עד שנשמר בהעלם כזה - 'העלם שלמעלה מההעלם', וממילא, יש ביכולתנו ללמוד על העילוי הגדול שבגילוי זה.

הרבי הנשיא, אומר הרבי, היה מדייק ביותר, ובמקרה זה, כשסיפר סיפור זה על כל פרטיו, היה זה גם על מנת להזכיר את שמותיהם של כל נשיאי חב"ד קודם ראש השנה, אשר על ידי הזכרת שמותיהם, ודאי יעוררו זכות במרום.

בעודו מספר זאת, החל הרבי מונה בעצמו גם כן את שמותיהם של כל הנשיאים: אדמו"ר הזקן, אדמו"ר האמצעי, אדמו"ר הצ"צ, אדמו"ר מהר"ש, אדמו"ר הרשב"ב וכ"ק אדמו"ר הרי"צ!

לאחר מכן ממשיך הרבי ומברך - שהיות ואמירת שמותיהם של הנשיאים הייתה במעמד של כמה עשיריות מישראל, ויותר מכך, היה זה בהמשך לאמירת דבר תורה, הרי יפעל הדבר בכך שיימשך סיוע לעבודת חודש אלול, על שני חלקיו, שירד לידי פועל, וכל זאת מתוך הרחבה בגשם וברוח.

הרבי מורה לקהל לנגן את הניגון 'ממצרים גאלתנו', והקהל המשולהב מהמתרחש פורץ בשירת הניגון, כשלכולם ברור הקשר בין מילותיו לבין גאולתם של עשרות משפחות חסידיות ושלמות זה עתה גם כן מ'מצרים'.

עם תום הניגון פונה הרבי אל הקהל ואומר:

הראשונים שפרצו את הגדר והקימו יישוב בארץ ישראל, היו אנשי כפר חב"ד, מן הסתם ישנם כאן מחברי ועד היישוב כפר חב"ד, וממילא שייקח אחד מהם 'לחיים' בעבור עצמו ובעבור הכפר, ו'יהיה גם כן מתוך הרחבה'.

עולה אחד, והרבי שואלו האם הוא מה'ועד'. לאחר מכן מוסיף הרבי לשאול לשמו ולשם אימו ומברכו שיהיה מתוך הרחבה.

לאחר מכן שואל הרבי האם ישנו עוד אחד מה'ועד'. לאחר שעולה אחד נוסף, שואלו הרבי לשמו ולמקום מגוריו כעת, לאחר שעונה כי הוא מתגורר בשיכון חב"ד, מברכו הרבי בהצלחה.

הרבי פונה אל אחד המשתתפים בהתוועדות ושואלו האם גם הוא מהראשונים שעלו לכפר.

הרבי אומר עוד מספר מילים, הגורמות לקהל לפרוץ בניגון 'פרזות תשב ירושלים':

כפי שדובר קודם, אומר הרבי, היות וה' הרי הוא מחויב לסלוח, הרי כך גם הוא בנוגע לביטול הגדרים, כפי ששרו זה עתה 'ממצרים גאלתנו', וממילא יבטלו כל הגדרים ויתקיים בכך גם 'פרזות תשב ירושלים', היות ו'עתידה ירושלים' עליה נאמר 'פרזות תשב' להתפשט על פני ארץ ישראל, והיא - על פני הארצות כולם.

תיאור מקיף ומרתק על המעמד הנשגב
של ה'תקיעות' אצל הרבי, לצד סקירת
המאורעות בעת התקיעות לאורך השנים

jem / 19/2395

יחד עלי
תורה ועבודה
במאזר-פניקס יהל'בון

זכאה חולקיהון דצדיקייא דידעין לכוונא רעותא לקמי מאריהון, וידעין לתקנא עלמרא בהאי יומא בקל שופרא, ועל דא כתיב אשרי העם יודעי תרועה, יודעי ולא תוקעי. בהאי יומא בעי עמא לאסתכלא בבר נש שלים מכלא, דידע ביקרא דמלכא, דיבעי עליהו בעותא בהאי יומא, ולזמנא קל שופרא בכלהו עלמין, בכוונא דליבא, בחכמתא, ברעותא, בשלימו, בגין דיסתלק דינא על ידוי מן עלמא (וזהר פרשת ויקרא)

כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו סיפר אודות הנהגתו של אדמו"ר הצ"צ – שבראש השנה היה מנהיג "סדרים" ("פאריאדקעס") בפטרבורג! .. דהנה, ראש השנה קשור עם כללות הנהגת העולם כולו, כולל מלכי אומות העולם כו' ("ועל המדינות בו יאמר"), ולכן, בראש השנה היה נוהג אדמו"ר הצ"צ . להנהיג "סדרים" בנוגע למלכי אוה"ע! (שיחת ער"ה תשמ"ג)

ומכיון שבעל התוקע הוא 'סרסר' (ממוצע) בין הקב"ה לבני", על-כן צריכים להיות בו שני העניינים: מצד אחד דרוש קול שופר של בהמה דווקא, אשר זה מעורר את הביטול של עצם הנפש הפועל את ה"תמליכוני עליכם", העצם שלמעלה; אולם, זה צריך להימשך בפנימיות, שהביטול אל המלך יחדור בכל הכחות, ולכן בעל התוקע צריך להיות כזה ש"ידע ארחוי דמלכא קדישא", "דידע ביקרא דמלכא" וכו' עם כל הפרטים המנויים בזהר, אשר אלו הם הכחות שלמעלה, ועי"ז הוא ממשיך את עניין המלכות לבני" בפנימיות, שיחדרו את כל כוחות נפש האדם פה למטה . . ולכן לא נאמר "תוקעי תרועה", כי אם "יודעי תרועה" (שיחת ש"פ ראה תשל"א)

הפ"נים

הפ"נים שעמדו לפני הרבי בשעת התקיעות ארוזים היו בנייר חום וכרוכים בחוט חזק, כמעין חבילות מרובעות וסגורות.

הפ"נים, הועמדו כבר לאורך תפילת שחרית על שולחן קטן שהוצב על-יד הסטנדר של הרבי.

בתוך החבילות היו מכתבים שונים שהתקבלו לאורך השנה החולפת, ואין אתנו יודע עד מה כאשר לסיווגם.

לאורך השנים, הפ"נים היו נארוזים על-ידי המזכירים בליל ראש-השנה בחדרו הק', על-פי הדרכות מיוחדות של הרבי, ואילו בשנים האחרונות היו נארוזים מכבר על-ידי מכונה שדחסה אותם בתוך החבילה, עקב הכמות הרבה.

הפ"נים שהרבי קיבל בערב-ראש השנה, נשאר על שולחנו הק' בערימות מסודרות. ואילו גם בחבילה שהרבי היה לוקח עמו לאהל היו פתקים שהתקבלו במהלך השנה.

זמן מה טרם הגיע הרבי לשריפת חמץ בערב-פסח, שלח הרבי לשריפה את לולבו מחג הסוכות ואת חבילות הפ"נים שהחזיק לפניו בעת התקיעות, ארוזות כפי שהיו בראש-השנה.

ב-770 של מעלה

"כל יום - הוא יום". כל חג ומועד נושאים עמם אויר שונה, ייחודי. ימי הרחמים והסליחות, משרים אוירה רצינית, המורגשת היטב. באי בית חיינו הבחינו בנקל בשינוי בפניו הק' של הרבי, מדי שנה בהתקרב ה'מים הנוראים'.

במוצאי שבת סליחות, כש-770 'שאַקלט זיך', לאחר אמירת לחיים וריקודים בלתי פוסקים של "רחמנא דעני", נכנס הרבי לאמירת הסליחות, ואף כאשר הקהל מנגן את ניגון הקפות המנוגן בשמחת-תורה (לא ניגונו של הרלו"צ), הרבי הולך כשפניו הק' חיוורות מאוד (למרות הנגינה השמחה) ונסוכה עליהן רצינות עמוקה, החודרת היטב בפנימיותו של כל אחד ואחד מהנוכחים.

וכן בכל אותם ימים. הכול יודעים שבימי חודש אלול הרבי אינו מקבל ל'יחידות' פרטית, ואף מרבה בנסיעות לציון הק'. הדבר ניכר גם בשיחות הקודש שנאמרו באלול, וב'מכתבים כלליים' שיצאו בחודש זה. אלה הם ימים רציניים ומשמעותיים.

אין אתנו יודע עד מה, אולם אם לאורך ימות השנה לא הבחינו החסידים בדרך-כלל ב'בעל-שם-סקע הנהגה' של הרבי בגילוי וברבים, הרי שבחגי תשרי, הכול ראו בגלוי ובמוחש כי הרבי נמצא למעלה, פועל גדולות ונצורות. "סדרים בפטרבורג!"

השיא, היה בעת המעמד הנורא והקדוש של ה'תקיעות', אשר נחרת היטב בלבו של כל אחד ואחד שנכח בו אי פעם.

כבר זמן רב קודם התקיעות, המתרחשת בתוך ה'זאל' אדירה. על פניו הק' של הרבי ניכרים מתח מיוחד ורצינות עזה, אותם חש כל מי שעמד במקום. הרבי כבר נמצא בעולם אחר.

פעם שאל הרבי בהתועדות, מדוע את קריאת 'עקידת יצחק' ביומו השני של ראש-השנה מסיימים במילים "וְאֵת תַּחֲשׁ וְאֵת מַעֲכָה", מה הקשר לכאורה בין מילים אלו לראש-השנה? והרבי ענה שהמילה "מַעֲכָה" היא ראשי-תיבות של "מלך על כל הארץ", וזו ההכנה לתקיעת שופר.

tem / 15498

כאשר היו קוראים פסוק זה, ביום השני של ראש השנה, הרבי היה כבר מתרומם מכסאו הק', לוקח את השופרות והסידורים בזריזות גדולה, ומתחיל לצעוד בצעדים מהירים לעבר הבימה לקראת אמירת הקדיש שטרם ההפטרה (ביום השני של ראש השנה נהג הרבי לומר קדיש על גיסתו מרת שיינא הי"ד), באותם רגעים היו פניו מאוימות מאוד, נשימתו של כל מי שראה את המחזה העילאי - נעתקה. את אותו ציור, בלתי ניתן לבטא במילים.

ההכנה לתקיעות - מְעֶכָּה. "מלך על כל הארץ!"

הרבי צועד, וכולם חשים כי איננו 'כאן', כמו אינו נמצא בעולם הזה. גם הטלטלות שהקהל העצום חווה לאורך כל התפלה פוסקות באורח פתע, איש לא זו עוד. מעתה, את אף אחד לא מעניינים ענייני נוחות, המבוקש היחיד - לצפות ברבי ולא לאבד אף רגע

עומדים צופים

מובן, שכל חסיד וחסיד שאף לעמוד מה שיותר קרוב לבימת קריאת התורה, בה יעמוד הרבי בעת מעמד ה'תקיעות', ולראות את עבודת הקודש היטב. על-כן, כבר משעות הבוקר המוקדמות (והיו אשר הגיעו כבר בשעות הלילה המוקדמות...) 770 מלא למדי בחסידים אשר באו על מנת לשמור היטב על מקום טוב, ממנו יוכלו לחזות בזיו פניו הטהורות של הרבי בשעת ההפטרה והתקיעות.

הדוחק בעת התפילה עצום, והצפיפות איומה, במיוחד ברחבה שלפני בימת הקריאה, עליה עמד הרבי: אם הגביה מי מהעומדים את רגלו, יכול היה למצוא שכבר

ביום השני של ראש השנה, כאשר התכסה תחת הטלית בטרם החל בהכנות, הרבי אמר בלחש 'זכור'. מעניין שבהתועדותו ו' תשרי תשמ"ג גילה הרבי על-דבר הנהגה כזו ברבים ואמר: "כ"ק מו"ח אדמו"ר היה נוהג להזכיר נשמות - בלחש - גם ביום השני של ראש השנה. ובוודאי נמסר לו מנהג זה בקבלה מאביו ואבי אביו וכו'. הרבי אמנם לא פרסם את המנהג הזה, אבל היות שסיפרו לי, ידע בוודאי שסוף־סוף אגלה אותו לרבים! ואין כוונתי בפרסום הדברים לקבוע האם מנהג זה שייך לכל אחד ואחד אם לאו, ובראש השנה הבא יחליט כל אחד בעצמו כיצד לנהוג".

הרבי מנגב דמעותיו בטליתו ושוב פורץ בבכי חסר מעצורים. מתאמץ בכל הכוחות להתגבר על הדמע, קפיצת שפתיים, ושוב בוכה בקול דק שנעשה גבוה והולך ומתעצם

אין לו להיכן להשיבה. והבגדים רטובים וסחוסים; אבל למי אכפת מכל אלו בשעה שזוכים לראות את פני הקודש בשעת 'בנין המלכות'. כלום יש נתינת מקום למציאות החומרית בזמן נעלה כליכך, בו מרגישים במוחש את המשכת עצמותו ית' והמשכת מלכותו לכולהו עלמין?...

מפעם לפעם גלי האנשים נעים ונדים; מיטלטלים לצד אחד, ובחזרה - כמקשה אחת - לצד השני.

אולם ברגע בו הרבי מתחיל לצעוד לעבר הבימה ל'מפטיר', כמו בדרך נס נפער שביל בתוך גוש הקהל הצפוף שנראה היה אשר אין לו לאן לנוע. הרבי צועד, וכולם חשים כי איננו 'כאן', כמו אינו נמצא בעולם הזה. גם הטלטלות שהקהל העצום חווה לאורך כל התפלה פוסקות באורח פתע, איש לא אז עוד. מעתה, את אף אחד לא מעניינים ענייני נוחות, המבוקש היחיד - לצפות ברבי ולא לאבד אף רגע.

הרבי צועד בהליכה מהירה מאוד (עד־כדייך שהמזכירים ממש 'רצו' אחריו) כשבידיו השופרות, עטופים במטפחות, ובחיקו מספר ספרים (סידורו הק' [ובשנים מאוחרות יותר - מחזור], סידור עם דא"ח וסידור האריז"ל, אותם היה פותח לעתים בעת מעמד ה'תקיעות') ומאחוריו צועדים המזכירים המחזיקים את החבילות בהן ארוזים היו הפ"נים, ויעמדו על הבימה בשעת התקיעות [כן היה גם בכניסתו לתפילת שחרית - הרבי נכנס כשבידו כל הנ"ל, ומאחוריו המזכירים עם הפ"נים].

מפי חסיד מהימן שניחן בחוש אבחנה חד במיוחד והקפיד לעקוב היטב אחר תנועותיו הק' ואורחותיו של הרבי (שמו שמור במערכת) שמענו, כי באחת השנים הבחין, כאשר הרבי חזר מה'תקיעות' למקומו, שהרבי לקח בצמוד לסידורו ספר תנאי קטן, שהודפס באותם ימים באחת ממדינות ערב, וכשנעמד עלייד הסטנדר, הכניסו בכיס מכנסיו השמאלי!

טרם קריאת התורה, היה הגבאי ר' משה פנחס כץ מודיע ומבקש אשר ישמרו על הסדר, ולא יעמדו על הספסלים והשולחנות, כשאת ההודעה סיים בהכרזה: "מ'זאל וויסן וואו מען שטייט, און פאר וועמען מ'שטייט" [יש לדעת היכן עומדים ובפני מי עומדים].

אל הנער הזה...

שעת קריאת ההפטרה של 'תפלת חנה' ביומו הראשון של ראש־השנה, הייתה תמיד מרטיטה. הרבי קראה בהטעמה מיוחדת, וברוב השנים מתוך בכי עז, כשבתום קריאת ההפטרה הטלית ממש רטובה - -

היו שנים שהדברים הגיעו עד כדי כך שלא הייתה ולו מילה אחת בהפטרה שהרבי אמר מבלי לבכות, בכי המרעיד כל נים בקרבו של כל חסיד הנוכח בעת ההפטרה ב-770, מעורר לתשובה.

ענני - במרחב

לקראת ראש־השנה תשל"ט, לאחר שבשמע"צ הקודם התרחש האירוע הבריאותי, ביקשו המזכירים והגבאים להטיל הגבלות מסוימות בקשר להשתתפות הקהל בתפילות ובתקיעות.

אולם בהתועדות מוצא־ישבת פרשת ניצבים דיבר הרבי עליכך, ואמר שבמשך כל התפילה יכולים אכן ללכת לבתי־כנסיות אחרים (המדובר היה על תושבי השכונה שהתפללו בדרך־כלל בבתי־כנסיות אחרים, אך ל'תקיעות' הקפידו לבוא ל770 ולשמע"צ מהרבי) אולם באשר לקריאת התורה, מפטיר ותקיעות יבטלו כל הגבלה, וכל הרוצה יכנס:

"אינני יודע איזה תוכניות מתכננים - הרי בהנוגע לעניינים שקשורים לגבאים, מכירת מקומות וכו', אינני מתערב, זה תפקידם; אך דבר פשוט הוא שלקריאת-התורה, מפטיר, תקיעות דמיושב יאפשרו לכולם להיכנס בלי הגבלה כלל, הן ביום ראשון של ראש־השנה הן ביום שני של ראש־השנה.

ודבר ברור הוא שכל הנכנסים יעשו זאת מתוך מנוחת הנפש ומנוחת הגוף, ללא כל דחיפות, וללא כל עניינים שהם היפך הסדר דקדושה וגם היפך הבלתי-סדר דקדושה.

נדרש אמנם ה"ענני במרחב י-ה" שמרחב העצמי נמשך למטה, למטה מעשרה טפחים - אבל עניין זה צריך להיות ללא דחיפות, וללא תפיסת מקומו של הזולת כו', שהרי "אין אדם נוגע" בדבר השייך לזולתו ובפרט שישנו מספיק מקום לכל אחד ולכולם, ולכן דבר פשוט הוא שיאפשרו לכולם להיכנס...

ועוד קודם קריאת התורה יהיה אפוא ה"מרחב" כאן למטה, ובאופן ש"משתחווים רווחים" - דבר שימהר וימשיך בקרוב ממש את "עשרה ניסים נעשו לאבותינו בבית-המקדש" כולל הנס ד"עומדים צפופים ומשתחווים רווחים" בקרוב ממש בבית משיח-צדקנו".

jem / 214806

היו אותם שעמדו בהמשך עלידי הבימה, כאשר לאחר עלייתם נשאר לעמוד בצדי הבימה.

הסדר לפיו החסידים שיצאו "מאחורי מסך הברזל" עומדים במקום, החל בשנת תשכ"ה. היה זה זמן קצר לאחר הגעתם של הרה"ח ר' מענדל פוטרפס ור' אשר ששונקין מרוסיה, לאחר שהגיע הרבי לבימה, בטרם עלתו לתורה, ביקש כי הם יעמדו לידו. טרם קריאת ההפטרה הביט הרבי לצדדיו ולאחוריו, וביקש כי ר' מענדל ור' אשר יצטופפו יותר.

בשנת תשכ"ו, אחר ההפטרה, שאל הרבי אם ר' אשר ישנו, וביקש שיעמוד על הבמה. ר' אשר התמהמה מלעלות, ולאחר סידור השופרות והמטפחות שוב שאל אם הוא ישנו, ואחר החל את סדר התקיעות.

בשנת תשכ"ז, כבר הורה הרבי שלאורך כל התפילות יעמדו החסידים שיצאו מרוסיה סביבו, ובפרט בעת ההפטרה ותקיעת שופר. לפני קריאת התורה הכריזו שכל היוצאים מרוסיה יעמדו על הבמה ובשני ימי ראש השנה, קודם התקיעות, הביט הרבי סביבו לראות שאכן כולם נמצאים במקום. ביום השני, כאשר ראה שלא כולם עומדים על הבמה החל להביט לכל הצדדים ולחפשם. לאחר אמירת הפסוקים, אמר הרבי שגם בניהם של העולים מרוסיה יעלו, והורה כי ר' בערל פוטרפס ור' מרדכי חן יעלו לבמה, כאשר הוא מחפשם בקרב הקהל. משהתמהמהו מלעלות אמר הרבי בחריפות: "אם אינם רוצים להגיע אליי, אלך אני אליהם..." כאשר ראה את ר' בערל פוטרפס, קראו באצבעו לעלות. כל אותה העת היה ניכר כי הרבי אינו שבע רצון מהעיכוב בעלייתם לבמה.

גם בשנים הקרובות, ביקש הרבי שהעולים מ'המדינה ההיא' יעמדו סביבו על הבמה, וכאשר מישוהו מהם נעדר, חיכה עד שיעלה.

כן נמשך הסדר לאורך השנים הבאות - אשר אלו שיצאו מאחורי מסך הברזל עמדו על הבמה, ומשהתרבו העולים, הרחיבו את הבמה עלידי הוספת חלקים נוספים.

וכך מתאר את קריאת ההפטרה הרב מנחם וולף, ביומנו משנת תשכ"ה:

"הרבי מברך את ברכת המפטיר שבתחילה נשמעה בקול חרישי, קול חלוש. דממה באולם. כולם קשובים לקול הנפלא העוטף את הציבור במעטפת רצינות, קול דודי דופק בלבבות "שובו שובו".

"ולפתע, קול בכי חזק, הולך וגובר מרגע לרגע, יללות פורצות בעוצמה מלבת לבו של הרבי, וחודרות ובוקעות את כל המסכים. כך כמה דקות. הרבי מנגב דמעותיו בטליתו ושוב פורץ בבכי חסר מעצורים. מתאמץ בכל הכוחות להתגבר על הדמעה, קפיצת שפתיים, ושוב בוכה בקול דק שנעשה גבוה והולך ומתעצם.

"קול הבכי מתערבב עם מילות ההפטרה. קשה לעקוב אחרי המילים הבוקעות מתוך גרונו. והנה גובר הבכי ועם זאת הקול מתבהר והתיבות "ותתפלל חנה" נשמעות היטב בהיגויין, ושוב מסתלקת בהירות המילים ונדחקת בנימה עדינה של מיתרי הקול לעומת הנהיג הבכי..."

"חנה למה תבכי... הלא אנוכי טוב לך מעשרה בנים... אל הנער הזה התפללתי", המילים מהדהדות בחלל האוויר וחודרות עמוק עמוק בחדרי לב ובטן..."

יש לציין, שאת השיחות המיוחדות בהן הרבי דיבר על הפטרת חנה, אמר הרבי גם תוך בכיות עזות...

עומדים בעזרה

בשעת התקיעות, מלבד המזכירים, הגבאים, ה'מקריא' (עד פטירתו - ר"ש לויטין), בעל התוקע בתקיעות 'מעומד' (ר"מ טננבוים שלימים נעשה גם ה'מקריא') השליח-ציבור בתפילה, ורוכשי זכות ה'הגבהה' (שזכו לעמוד בסמיכות ממש לרבי משני צדי הבימה ולאחוז את ספרי התורה), היו עומדים סביב הבימה גם הזוכה בגורל מארץ הקודש והחסידים שהגיעו מ'המדינה ההיא' - רוסיה.

העולים לתורה בקריאת התורה שקדמה לתקיעות

סדר שופרותינו

השופרות בהם השתמש הרבי בעת התקיעות במשך השנים

שופרו של כ"ק הרלוי"צ.

השופר השחור של כ"ק הרלוי"צ, בו תקע שנים רבות כ"ק אדמו"ר מהר"ש. פעמים רבות תקע הרבי בשופר זה ומידי שנה הביאו לתקיעות.

שופרו של כ"ק אדמו"ר הצמח צדק. ניתן להבחין בצבעים שחור ולבן שמרכיבים את צבע השופר. שופר זה היה בשימוש שנים רבות, עד שנפסל מחמת השימוש, אולם הרבי הורה לתקן אותו על ידי חיתוך מקום הפסול. בשנים האחרונות השופר נפסל לחלוטין, ולמרות זאת הרבי המשיך להביא אותו עמו לתקיעות.

שופר מארץ הקודש. בשופר זה השתמש הרבי בשנים תשל"ט-תשמ"א.

שופרו של כ"ק אדמו"ר הריי"צ.

שכל גשמי אינו יכול להשיג ולהבין את מהות המתרחש, רק ידיעת המציאות יש כאן – הכול רואים באופן גלוי כי הפעולות הנראות לנגד עיננו, רוחניות הנה, זהו זמן סגולי ומיוחד של התגלות שלמעלה מהמסכים וההסתרים הרגילים

את התקיעה בהם, ובהם תקע הרבי במשך שלוש שנים, מתשל"ט ועד תשמ"א.

מלבד השופרות, הגיע הרבי ל'תקיעות' כשבידו גם שלוש מטפחות – מטפחת לבנה גדולה, מטפחת נוספת – אדומה – המיוחסת לאדמו"ר הצמח צדק, ועוד מטפחת לבנה שהתחדשה משנה לשנה (ויש אומרים שעליה בירך שהחינו). [במשך השנים אירע שהביא גם מטפחות נוספות].

ואז, כאשר שקי הפ"נים, השופרות והמטפחות עומדים על הבמה, החלו הרגעים העילאיים במהלכם עורך הרבי סדרים פלאיים במיקום המטפחות והשופרות, לעיני כל ישראל.

דממת קודש שולטת בחלל ה'זאל' ברגעים טמירים

בנין המלכות

כשהסתיימה ההפטרה, הרבי הסתובב והורה למזכירים להניח את חבילות הפ"נים על פינות הבמה, ולאחר מכן התחיל סדר העבודה השמימי.

שלושה שופרות עמדו לפני הרבי בשעת התקיעות. השופר האחד – של כ"ק אדמו"ר הצמח-צדק, צבעו בהיר בנגיעת שחור; השופר השני – של כ"ק הרלוי"צ, אביו של הרבי, בו היה תוקע כ"ק אדמו"ר המהר"ש, הידוע בכינויו 'השופר השחור'. במשך שנים תקע הרלוי"ש בשופר זה, כשלאחר הסתלקותו, בכ"ף מנחם אב תד"ש, העבירה אותו הרבנית חנה לידי הריי"ר רסקין ע"ה, שלבקשת הרבי שלחו אליו בשנת תש"י; השופר השלישי – של כ"ק אדמו"ר הריי"צ, צבעו לבן וקימורו פשוטים וחלקים. שופר בהיר נוסף שהיה בידי הרבי, אך לרוב לא עמד לפניו בשעת התקיעות – גם הוא של הרלוי"צ, שעבר מסע תלאות והשתמר בדרך פלאית עד שהגיע לידי הרבי.

לאחר המאורע בשמיני-עצרת תשל"ח, ביקשה הרבנית הצדקנית חיה-מושקא נ"ע, כי ישיגו שופרות נוחים וקלים יותר בהם יתקע הרבי. לנוכח בקשתה, נשלחו אל הרבי שני שופרות מארץ הקודש, שעברו עיבוד המקל

באותן דקות מרוממות, הרבי בכה תחת הטלית, לפעמים בקול דממה דקה, ובפעמים אחרות אף העומדים מסביב שמעו את קול הבכי הטהור. לעתים היו שומעים כי הרבי מנגן 'תנועה' מסוימת, כאשר לאורך השנים הבחינו חדי השמיעה שבקרב הנוכחים כי הרבי מנגן את ניגון 'ג' תנועות' ואת 'ניגון דביקות ר"ה' לרביה"ז (את ניגון זה ניגן לפחות בשנים הראשונות), תוך בכי. באותם רגעים היו שראו כי הרבי נע תחת טלית.

בפתע, מרים את הטלית מעל הפנים ומגלה את פניו הק', בוערות כרשפי אש, ומראהו כמלאך ה' צבאות. בשנים אחדות פניו היו חיוורות עד מאוד, ממש לבנות, ובאחרות אדומות. היה זה אחד מן המראות נוראי ההוד ביותר של השנה במחיצת הרבי, בשום רגע אחר במהלך השנה פניו הק' לא נראו כך. אולם מחזה זה לא נמשך יותר משניות אחדות, משום שהרבי הרים שוב את הטלית, והחזיקה בשתי ידיו בצורה שכיסיתה כמעט את כל הפנים, אך הותירה מעין 'חלון' דרכו הביט הרבי על הסידור.

ברגע הזה מתנשא הרבי מעל הבמה וזועק, במנגינה מיוחדת ובהתרגשות גדולה המתפרצת החוצה:

השליח הרה"ח ר' בערל בוימגרטן ע"ה כתב פעם לרבי כי הוא משתוקק לקבל אישור להיות אצל הרבי בשעת התקיעות. הוא מקבל את זאת שבשאר חגי תשרי יהיה במקום השליחות - כתב - אולם מבקש כי הרבי יתיר לו לבוא אך לראשהשנה ולשמוע את התקיעות מהרבי. הרבי ענהו: האמן לי שבשעת התקיעות אני חושב על השלוחים יותר מאשר על אלו שנדחקים סביב הבימה...

אלו, עת הרבי מניח את המטפחת הלבנה הגדולה, מעליה האדומה, ועליהן את השופרות, כשהמטפחת החדשה עוטפת ומחפה על הכל מלמעלה. הרבי מקפל את קצוות המטפחות זרעלגביזו, ומשנה את סדר עמידת השופרות - מחליף בין מיקומיהם, מגלה, מכסה, ושוב מגלה. שְׁכָל גשמי אינו יכול להשיג ולהבין את מהות המתרחש, רק ידיעת המציאות יש כאן - הכול רואים באופן גלוי כי הפעולות הנראות לנגד עיננו, רוחניות הנה, זהו זמן סגולי ומיוחד של התגלות שלמעלה מהמסכים וההסתרים הרגילים.

גם מראה סידור הפנים היה עילאי ומרומם כל רואהו מן ההוויה הגשמית. הרבי נשען על הבמה לצורך הזות הפנים, ואף מתח את גופו הק' בכדי לסדר בקפידה את חבילי הפנים כך שיעמדו בדיוק בקצותיה, חבילה זו מימין, זו משמאל, והשלישית באמצע, במאמץ רב ובדיוק.

עלה אלקים בתרועה

כסדר העבודה של סידור השופרות הסתיים, הרבי קרב אליו את השופרות וחבילות הפנים, הביט על שני ספרי התורה שהוחזקו משני צדיו, 'השליך' את הטלית לקדמו, כך שתכסה גם את שקי הפנים והשופרות, ונשען עם גופו הק' על הבימה [עכ"פ] בחלק מהשנים אחז ב'עצי חיים' של ספרי התורה שעמדו מצדדיו].

באותם רגעים ארוכים, שלעתים נמשכו אף כעשרים דקות - חצי שעה [ובחלוף השנים התמעטו לזמן קצר יותר] שרר שקט מופתי ב-770. מלבד קול המאוררים, לא נשמע כל רחש בכל רחבי הזאל. כולם מביטים אל מקומו של הרבי, חשים ויודעים כי אלו רגעים נשגבים ביותר.

בשנים הראשונות, לאחר התפילה הרבי היה הולך לתקוע עבור הרבנית. הרבי היה צועד כשידו הק' מכסה על כיסו, אך פעמים אירע שראו את השופר המונח בכיס.

"לְמַנְצָה--חַ לְבָנֵי קֶרַח מִזְמוֹר"...

זעקה זו מרטיטה את הקהל וחודרת בעצמות כל המתפללים.

שוב מטיל הרבי את הטלית על הפ"נים, נשען עם כל גופו הק' על הבימה, וכשהטלית מכסה את כולו אומר את המזמור שבע פעמים בשקט, ונשאר שיעון על הבימה גם זמן רב לאחר שהקהל סיים את אמירתו. שוב דמומה ב-770, עד שהרבי מתרומם מעל הבימה, אווחז את הטלית בשתי ידיו כמקודם, ובעיניים דומעות מנגן בהשתפכות, במנגינה המיוחדת במינה, בקולו הכובש את הלב ומעורר נימי הנפש:

מִן הַמַּ--צֵר קָרָאתִי יְיָ הֵ--עַנְנֵי--נִי בְּמִרְחַב יְיָ הֵ
קוּ--לִי שְׁמֵעָה כְּחֹסֶדְךָ ה' כְּמִשְׁפָּט--ךָ חֵי--נִי
רֵא--שׁ דְּבָרְךָ אֲמַת וְלֵעוֹלָ--ם כֹּל מִשְׁפָּט צְדָקָךָ
עַר--ב עֲבָדְךָ לְטוֹב אֵל יַעֲשֶׂק--נִי זְדִי--ם
שׁ--ש אֲנִי עַל אֲמַרְתָּךְ כְּמוֹצֵ--א שֶׁלֶל רַב-
טו--ב טַעַם וְדַעַת לִ--מְדִינָה כִּי בְּמִצּוֹתֶי--ךָ הָאֲמַנְתִּי
נְ--דָבוֹת פִּי רָצָה נָא ה' וּמִשְׁפָּטֶי--ךָ לִ--מְדִנָּה
עַ--לָּה אֱלֹקִים בְּתוֹעָה ה' בְּקוֹל שׁוֹפָר

ובכל פסוק ופסוק, עונה הקהל אחרי הרבי בקול אדיר, בהתלהבות ובהתרגשות.

חסידים שנכחו במשך שנים ארוכות במעמד מעידיים אשר ההתרגשות בקהל בשעת אמירת מזמור זה, הייתה עילאית ויוצאת דופן גם ביחס לזמנים המאירים האחרים במשך השנה. באותם רגעים לא ידע החסיד מי עומד סביבו, הנוכחים היו מנותקים מכל דבר אחר ונמשכים אחר הרבי שמעלה אותם לפסגות עילאיות. קולו של הרבי בעת אמירת פסוקים אלו מהדהד אצל כל מי שזכה להיות במחיצתו במעמד מרטיט זה, ומרוממו מעלה מעלה.

(ניגון הפסוקים הוא אותו הניגון בו אמרם אדמו"ר הרש"ב בליובאוויטש, עם שינויים קלים).

תמליכוני עליכם

כשהסתיימה אמירת הפסוקים, שוב כיסה הרבי את עצמו בטלית (ובאותו הזמן היה אומר את ה'יהי רצון' המופיע בסידור), ואז התרומם וסימן ל'מקריא', שהיה מראה באצבעו את מקום התקיעות בסידור, שיתקרב למקומו.

בשלב זה הפשיל הרבי את הטלית מאחורי אוזנו הק', והתחיל לברך, גם עתה בקול רם ונישא, שנשמע היטב בכל קצוות ה'זאל', לאט מאוד ובמנגינה מעוררת ומיוחדת (גם היא המנגינה בה בירך אדמו"ר הרש"ב נ"ע), שאין הלב יכול להכיל השתפכותה מבלי לצאת מגדרו:

בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹקֵינוּ מֶלֶךְ הָ--עוֹלָם
אֲשֶׁר קִדְשָׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְצִוֵּנוּ לְשִׁמּוֹעַ קוֹל
שׁוֹפָר
בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹקֵינוּ מֶלֶךְ הָ--עוֹלָם שֶׁהִחֲיֵנוּ
וְקִיְמָנוּ וְהִגַּעְנוּ לְזִמְנְךָ--הַזֶּה
שֶׁאֵין אֲמֵן עֲזָה נִשְׁמַעַת לְאַחַר הַבְּרֻכּוֹת, וּמִיד
מַחְרִישָׁה.

שקט מוחלט שורר ב-770 ברגעים אלו. כולם

189927CC01 / jem

הרבי עומד על הבמה הנישאה, כשמאחוריו ומצדיו אלו שזכו לכך ומכל הכיוונים, כולם, מביטים רק על פניו הק', כורים אזניהם לשמוע את קול התקיעות הטהור הנשמע משופרו, מתרוממים מן הנעשה סביבם וכל חושיהם מרוכזים אך ורק בתקיעות של הרבי

ה'מקריא' ר' מענדל טנבוים

ר' יוסף מענדל טנבוים ע"ה, שימש לאורך השנים כ'בעל תוקע' בתקיעות מעומד, ובשנים הראשונות אף בכל התקיעות. החל משנת תשל"ח הוא היה גם ה'מקריא' בעת התקיעות של הרבי.

לקראת חודש תשרי

תשי"ב, ביקש הרבי מר"ש לויטין שיציע בפניו בעל-תוקע. הוא הציע את שמו של ר' יוסף מענדל טנבוים, והרבי הסכים לכך. לשם כך הוא נכנס טרם ראש-השנה לחדרו הק' של הרבי, והרבי הורה לו כיצד להתכונן לתקיעות: ללמוד את כוונות התקיעות בסידור עם דא"ח, וכן הורה לו את אופן הטבילה בראש-השנה - כ"דג פשט דג".

בשנת תשי"ב, כשהגיעה עת התקיעות, רמז הרבי לר' מענדל לומר את הברכות. על הרגע הזה הוא סיפר: "באותה שעה עמד לנגד עיניי מחזה התקיעות אצל הרבי הריי"צ, וזכרתי שגם כאשר מישוהו אחר היה התוקע, הרבי נ"ע הוא שאמר את הברכות, אף כאן הייתי בטוח שכך יהיה ומראש לא עלה בדעתי לומר את הברכות. כשהרבי הביט בי וסימן לי לאמרו, מצד אחד לא העזתי לסרב, ומאידך לא הרשיתי לעצמי לומר, כך חלף רגע קצר שנדמה לי כנצח, אבל ת"ל היה לי האומץ להמתין רגע ואז הרבי עצמו אמר את הברכות. אילו לא היה לי האומץ להמתין מלומר את הברכות בתשי"ב, מי יודע איך הייתה ההנהגה בשנים הבאות..."

עוד סיפר ר' מענדל שהשופרות בהם בחר הרבי להשתמש במשך השנים היו קשים מאוד לתקיעה, אף ביחס לשופרות האחרים שהיו בידי הרבי, ואף שלפני תפילת מוסף נתן לו הרבי לבחור מבין השופרות במה יתקע ב'מעומד', בחר תמיד את השופר בו תקע הרבי, על-אף הקושי שבדבר.

במוצאי יום-כיפור תשנ"ב, בפעם האחרונה בה תקע בשופר אירע מאורע מיוחד ומופלא:

בשונה משאר השנים - בהן הרבי היסב פניו לכיוון המזרח בתום ה'מארש', בשנה זו הרבי הביט אל הציבור גם אחר שירת המארש והמתין לתקיעה. ר' מענדל עמד הכן לתקיעה, ומאחר שהיה חלוש וחשש שלא יהיה לו די כוח לתקוע, בנו ר' לוי שי' עמד לידו. בפועל, הוא תקע בעצמו, כשלאורך כל התקיעה הרבי מביט עליו באופן מיוחד.

בכ"ו אלול תשנ"ב, ימים אחדים טרם ראש-השנה הראשון בו לא זכינו לשמוע את התקיעות מהרבי, התקשרו מהמזכירות לר' מענדל והודיעוהו שהרבי הסכים שהוא יתקע בשופר. כמחצית השעה לאחר מכן, נפל למשכב ממנו לא קם עוד. ר' מענדל נפטר בג' טבת תשנ"ד.

עומדים ברטט ומרוכזים בהתבוננות בתקיעות של ראש בני ישראל, העומד כשלפניו פתקאותיהם של צאנו, ובתקיעת השופר פועל ומעתיר לשנה טובה ומתוקה.

הרבי נוטל את השופר ומתחיל בתקיעות - - -

דממה מוחלטת שוררת, נדמה שהכל עוצר לרגע, הנשימה נעתקת. דריכות אוחזת בקהל - 'איך זה יעבור? איך זה יסתיים?', כך במשך כל שלושים התקיעות - שקט מתוח.

הרבי עומד על הבמה הנישאה, כשמאחוריו ומצדיו אלו שזכו לכך ומכל הכיוונים, כולם, מביטים רק על פניו הק', כורים אזניהם לשמוע את קול התקיעות הטהור הנשמע משופרו, מתרוממים מן הנעשה סביבם וכל חושיהם מרוכזים אך ורק בתקיעות של הרבי.

בשעת התקיעות היו פניו הק' שונות מאוד, צבע הפנים נטה לאדום, והיה ניכר שהרבי מתאמץ מאוד.

בשנים הראשונות הרבי הקפיד - בדרך כלל - לתקוע בשופרו של הצמח צדק, וגם כאשר נסדק הורה הרבי לתקנו על-ידי חיתוך מקום הסדק, אולם לימים יצא השופר מכלל שימוש עקב סדקים שהיו לארכו, והרבי תקע בשופר השחור (אף ששופר הצ"צ המשיך לעמוד לפניו).

בעת סיום כל סדרת תקיעות, בזמן ה'ויתודה בלחש', שהה הרבי לזמן מה, הרכין את ראשו הק', וכיסה את פניו שוב בטלית, כאשר השופר אחוז בידו (בשנת תשנ"ב הפסיק בזמן זה למשך שניה או שתיים לכל היותר).

היו שנים שהתקיעות נמשכו בקלות רבה, והיו אשר ארכו זמן רב ונמשכו בקושי. לעתים התחילו בקלות והפכו להיות בקושי, ולפעמים רק ה'תקיעה גדולה' הייתה בקושי, והקודמות לה נמשכו בצורה חלקה. פעמים החליף הרבי שופרות במהלך התקיעות, מהמונחים לפניו, אך על פי רוב תקע באותו השופר בכל משך התקיעות.

כאשר התקיעות לא נמשכו בקלות, הרבי היה מתאמץ באופנים שונים - מנגב את פי השופר, מזיז את השופר על שפתותיו הק', ולעתים התכסה שוב בטלית למשך כמה דקות. באותם רגעים היה קשה מאוד להביט על הרבי, והרי כל אחד מבין את גודל המעמד והשעה.

[מספרים, שבמהלך חודש אלול, כאשר הרבי היה תוקע לעצמו בשופר בחדרו הק', התקיעות נמשכו בקלות יתר. עובדה זו מצטרפת למה שהורגש במוחש אצל כל אחד מהנוכחים אשר "אינם צריכים ראיות על זה" - אשר הקושי שהיה בתקיעות בראש-השנה, כמו המעמד העילאי כולו, היה קשור ל'סדרים' שהרבי פועל בעת התקיעות בכל העולמות...]

כך נמשכות התקיעות, לעתים משך שעה ארוכה למדי, כאשר המתח בקהל החש שכאן נגזר דינו של

במטפחת המשי הלבנה, והלך למקומו בעקבות שני ספרי התורה, עד שהכניסו לארון הקודש. כאשר עלה על בימתו, הניח את השופרות במגירת הסטנדר.

ואז אירע רגע מיוחד ומשובב נפש, שחתם את ה'תקיעות' של הרבי ('תקיעות מיושב'): על-פי המנהג המובא בקבלה - אשר התוקע יחזיר פניו אל העם והם יסתכלו בו, נעמד הרבי זקוף, במקומו בבימות התפילות, סידר את הטלית היטב תוך שהוא מחזיק בכנפותיה, כך שתהיה ישרה מכל הכיוונים, ואז הסתובב מלוא קומתו סיבוב שלם ומהיר במקומו, משמאל לימין, והביט היטב בעיניו הק' על כל הקהל. מי שלא התרכז בנעשה עלול היה להפסיד חלילה את הרגע המיוחד הזה. באותה שעה, כולם רצו כמוֹבן להביט ברבי בכל כוח ריכוזם, ועבור כל מי שחזה בו, המראה המיוחד הזה היווה רגע של תשובה אמיתית ופנימית.

לאחר־מכן הרבי התיישב על כסאו הק', עד "אמן יש"ר" שבקדיש.

כך תם סדר התקיעות של הרבי, התקיעות שחותמות את גזר דינו של העולם כולו ופועלות את ההמשכות הדרושות לשנה טובה ומתוקה, כאשר קהל החסידים שרוי בתחושה נשגבת ומרוממת, ובהכרה אשר ההימצאות במקום הנעלה הזה ובשעה הגדולה הזו אינה מותרת מקום לעוד רצונות ושיאפות. זו פסגת התרוממות הנפש אליה יכול לשאוף אדם עלי אדמות.

בהתועדות יום ב' דראש־השנה תשנ"ב, אמר הרבי:

"ובמיוחד כשאוחזים כבר לאחרי התקיעה גדולה שבסיום התקיעות, שהיא כרמז וכנגד ה"תקע בשופר גדול" - תקיעה גדולה דהקב"ה. וכפי שהדין הוא שצריך להאריך בתקיעה "עד שיאדימו פני התוקע", שתוכן הענין בפשטות הוא, שזה מורה על המאמץ בתקיעה זו, שלכן עיקר הדם עולה לראשו. אלא שאין זה ענין של היפך הבריאות, ואדרבה עי"ז שיאדימו פני התוקע - מיתוסף בו חוזק ובריאות.

וכשם שהדין בפשטות הוא שצריכים להסתכל בפני התוקע (כמו שהוא צריך להסתכל בפני הציבור), אשר, "הסתכלות" מורה על ראי' פנימית ("אריינקוקן") שלמעלה מסתם ראי', אפילו ראי' דחכמה -

כך נזכה תיכף ומיד, להסתכלות ב"פני התוקע" ד"תקע בשופר גדול", "והיו עיניך רואות את מוריך". ובאופן שלמרות גודל הגילוי אין זה מזיק את הרואה, ואדרבה - ע"ד דברי רבנו הקדוש מסדר הש"ס על שזכה לראות את ר' מאיר מאחוריו, ואילו ה' זוכה לראותו מלפניו ה' על אחת כמה וכמה - ע"ז "זוכים לענינים הכי נעלים דהראי' והסתכלות האמורה".

כן תהיה לנו, ותיכף ומיד ממש. ■

עם ישראל, ורואה לנגד עיניו את הרועה מתאמץ בכוחות על־איים לבטל קטרוגים ולהשפיע אך טוב וחסד, בלתי ניתן לתיאור. ולעתים, התקיעות עוברות ברצף ובצורה 'חלקה', ללא כל עיכוב - ביטוי נוסף לפעולות השמימיות שהרבי פועל על־ידי התקיעות.

את התרועה האחרונה הרבי תקע באריכות ובהקפדה רבה, וכאשר היא לא נמשכה בקלות, הייתה היא לבדה יכולה להימשך זמן רב. אירע פעם, באחת משנות ה'למ"ד', שהיא ארכה כארבעים דקות תמימות(!), כאשר לא יצא כל קול מהשופר, ואולם לפתע החל לצאת קול והרבי תקע את התרועה ללא הפסק, כאשר פניו הק' אדומות במאוד.

התענוג העצמי

לאחר סדר התקיעות, כאשר התחושה ב-770 מרוממת, ובקרב החסידים מורגש 'שחרור' מסויים אחר סדר העבודה של התקיעות ו'מאבק האיתנים' עם המשטין על עם ישראל, אומר הרבי בניגון מיוחד, בקול גבוה וברגש רב את שלושת הפסוקים, כאשר מפסוק לפסוק קולו גובר ועולה:

אֶשֶׁךְ-יָהּ-עַ-----ם יוֹדְעֵי תְרוּעָה ה' בְּאוֹר פְּנֵיךָ יְהִלְכוּן
בְּשִׂמְךָ יְגִילוּ-ן כָּל הַיּוֹ-ם וּבְצִדְקָתְךָ יְרוֹמוּ
כִּי תִפְאֶרְ-ת עֲזַמְ-ו אֶ-ת--ה וּבְרַצְ-נְךָ תְרוֹם קְרַנְנוּ
ובכל פסוק חוזר הקהל הקהל אחריו בקול אדיר.

מנגינה זו נאמרה כבר בחדווה ובהתרוממות, כאשר הקהל חש שמחה משוחררת לאחר הלחץ והתחושה הנשגבת שהייתה עד גמר התקיעות, כאומרים: השטן הוכרע. עם ישראל נחתם לשנה טובה ומתוקה.

לאחר מכן אמר הרבי 'אשרי' של מוסף, וברגע מסוים הוריד את הטלית מעל ראשו ולבש את המטפחת הלבנה החדשה [ובשנים האחרונות - גם את האדומה] על צווארו הק' (בדרך כלל בעודו על הבימה של קריאת התורה, אולם היו פעמים שלבשן רק כאשר חזר למקומו, לאחר ה'החזרת פנים'), דבר שרק מי שידע עליו ושם לבו הבחין בו, משום שהרבי עשה זאת תוך שניות אחדות ומיד החזיר את הטלית (אירע אשר הרבי הסיר את המטפחת בהתיישבו במקומו).

[יש לציין לכך שגם אדמו"ר הרשב"ב נ"ע נהג (ביום השני של ר"ה) ללבוש את המטפחת על צווארו.

את המטפחת האדומה לבש הרבי תחת הטלית מדי שנה גם לאורך כל יום הכיפורים]

הרבי הורה באצבעו לרי"מ טננבוים, שהיה ה'בעל תוקע' בתקיעות מעומד, לקחת שופר עבור התקיעות, כאשר הוא בוחר - כמוֹבן - את השופר בו תקע הרבי באותה שנה, את השופרות הנותרים עטף הרבי

זְכוּרֵנוּ תְּרִיבֵנוּ

התקיעות לאורך השנים

ושתי', השינה, הסתכלתי בעינא פקחא, והודיתי לאיל בעד חסדו הגדול אשר עשה אתנו אנ"ש, כן לא יסור חסדו הזה לעולם עד ביאת הגואל. בכל הכיבודים השייכים אל כ"ק אדמו"ר לא רצה בשום אופן, הרבניות שליט"א הציעו לפניו לא פעם ולא שתיים, וגם אני

jern / 303162

טרם הנשיאות

בשנים שטרם הנשיאות לא נהג הרבי לתקוע בשופר, ואף לא לומר את הפסוקים שקודם התקיעות או לעלות ל'מפטיר', וכפי שמתאר הרה"ח ר' אליהו חיים אלטהויז ע"ה ביומנו מחודש תשרי תר"צ (הראשון לאחר נישואי הרבי והרבנית), בו שהה הרבי הרי"צ בביקורו בארה"ב והחסידים ששהו בחצר ליובאוויטש - שהייתה בימים ההם בריגה - חוו את ימי החודש המרוממים במחיצת חתנו, הרבי: "רוב תענוג וגודל נח"ר עד בלי די הי' לנו מתפילת חתנא דבי נשיאה הרמ"מ שליט"א. הוא האריך בתפלתו מעריב הראשון בערך יותר משתי שעות ומחצה ברוב דמעות וזעקות מפנימיות הלב... ובכלל הנהגתו בראש השנה היתה בדרך הפלאה, הטבילות, התפלות, הדיבור, האכילה

לאורך השנים, חשו רבים מהנוכחים במעמד ה'תקיעות', כי הנהגותיו של הרבי בעת ה'תקיעות', קשורות לאירועים שונים שאירעו במהלך השנה. כך, יש המספרים כי בעת מעמד ה'תקיעות' בשנת תשכ"ה, ימים אחדים טרם הסתלקות הרבנית חנה, הביט הרבי על מקומה בעזרת הנשים.

בשנת תשנ"ב, הבחינו כי בעת התקיעות שופרו הק' נוטה באופן מיוחד לעבר צד ימין, וכן שהמטפחת האדומה אותה לבש הרבי, בלטה בצורה מיוחדת.

שאמר הרבי הקודם בערב ראש השנה שנת תש"ה, בה הובאו הנהגותיו בעת תקיעת שופר.

במהלך התפילה עיין הרבי בקונטרס שיצא לקראת ראש השנה, ואך כאשר הגיע הש"ץ לפסוקי דזמרה החל להתפלל. במהלך התפילה אירע מספר פעמים שהרבי עצם את עיניו הק' למספר רגעים ומראה פניו השתנה, כשמבטו הק' מאויים.

לאחר קריאת התורה, ניגש הרבי אל הבימה בכדי לומר את הקדיש. החסידים ותלמידי התמימים סבורים היו כי לאחר מכן ישוב הרבי למקומו, ומשום כך נאבקו על מקומם ממנו חשבו כי יוכלו לראות את הרבי (הצפיפות בחדר הקטן הייתה איומה). אולם, להפתעתם, הרבי נשאר לעמוד בסמיכות לשולחנו הק' של הרבי הרי"צ. בעל התוקע היה הרב משה דובער ריבקיין, שזכה לשמש בתפקיד גם בשנים הקודמות, בחיים חיותו בעלמא דין של הרבי הקודם. טרם התקיעות נתן לו הרבי מטפחת אדומה על מנת שיעטוף בה את השופר, זו הייתה מטפחת של הרבי הקודם, ספוגה בדמעותיו הק'.

את ה"למנצח" שלפני התקיעות אמר הרב שמואל לויטין, כשבאותה עת כיסה הרבי את פניו הק' בטלית.

הרבנית חנה נ"ע, אמו של הרבי, סיפרה כי בימי ראש השנה לבש הרבי כיפה וחגר אבנט של כ"ק אדמו"ר הצמח צדק.

תשי"ב

ראש השנה תשי"ב היה הראשון לאחר קבלת הנשיאות באופן רשמי. התפילות התקיימו בזאל הקטן, והייתה זו הפעם הראשונה בה נהג הרבי בסדר העבודה של התקיעות, אם כי עדיין לא תקע בעצמו בשופר. בהפטרה הרבי בכה מאין הפוגות, וטרם התקיעות נהג בסדר העבודה של סידור המטפחות, כשלאחר מכן התכסה בטלית ונשען על הבימה, כפי שהיה לאורך השנים הבאות, באותה העת ראו שהרבי בוכה מאוד והטלית רטובה כולה. הרבי גם ניגן תחת לטלית.

לאחר מכן, הסיר את הטלית מעל פניו, ואמר בבכיות ובקול מעורר "למנצח", והקהל אחריו. גם את הפסוקים אמר בבכיות - חזקות פחות מכפי שהיו קודם לכן - כשהקהל עונה אחריו פסוק אחר פסוק.

כאשר הגיעה עת התקיעות, רמו הרבי לר' מענדל טננבוים שיאמר את הברכות (ראה לעיל את הפרטים בהרחבה), אך ר' מענדל לא הגיב והרבי החל לאמרם בעצמו ואף היה המ'קריא' בתקיעות (כמנהג רבותינו נשיאנו - שכאשר לא תקעו בשופר, היו המ'קריאים').

רציתי לנסותו, ובלב ולב דברתי הרבה אתו והפצרתו, בו להיות מפטיר או לאמור הפסוקים קודם התקיעות, ונוכחתי באמת לדעת כי אינו חושב גם לרצות בזה..."

את הנהגת הרבי בעת התקיעות אצל חותנו כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ, בשנות ה'ש"ן, תיאר ר' יוסף גולדשטיין ע"ה, שזכה להיות באותן שנים בבית חיינו ועקב אחר הנהגותיו הק' של הרבי: "הרבי עמד בעת התקיעות ללא כל תנועה, ולא ראו על פניו שום הבעה. הוא עמד בצד, ורק הביט כל העת על הרבי נ"ע".

ואילו ר' שלום חסקינד, תיאר: "בשעת אמירת המפטיר, כך גם בעת תקיעת שופר היה כ"ק אדמו"ר שליט"א עומד ותר אחר כל זיו וכל תנועה של חותנו. כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ היה בוכה הרבה. כולם ידעו שהרבי שליט"א לוקח מאוד ללב, אך כלפי חוץ הסתיר את הדברים ולא היה ניכר כלל על פני קדשו. הביטול, כמו שאר הנהגותיו, היה של פנימי".

תשי"א

חודשים ספורים חלפו מאז הסתלקותו של כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע, חודשים בהם התחננו והפצירו החסידים מכל רחבי תבל כי הרבי יואיל לקבל את הנשיאות באופן גלוי.

במהלך החודשים שעברו מאז יו"ד שבט נהג הרבי לקבל מידי

החסידים פ"נים, אולם רק בכדי לקוראם על הציון. בערב ראש השנה התעורר חידוש, כאשר החסידים ניצלו את ההזדמנות בה נהוג לתת פ"נ "בעדו ובעד ביתו" לרבי דווקא, והם ציינו בפירוש על הפ"נ: "כ"ק אדמו"ר שליט"א", כשהם מצרפים דמי פ"נ (אך גם את הפ"נים הללו לקח הרבי לציון).

כבר אז, בעת תפילת שחרית בשני ימי ראש השנה, הבחינו החסידים כי הרבי נכנס כשבדו חבילה אותה אחז לאורך כל התפילה ואף בעת תפילת שמונה עשרה, וכמובן גם בשעת התקיעות. הייתה זו הפעם הראשונה בה החל הרבי עם הנוהג השמימי של החזקת שקי הפ"נים בעת תקיעת שופר, נוהג שהמשיך לאורך כל השנים שלאחר מכן.

התפילות, כבמהלך כל השנה שלאחר ההסתלקות, התקיימו בחדר היחידות של הרבי הקודם, כאשר בשעת התקיעות עמד הרבי בסמוך לשולחן היחידות, שעלידו עמדה הבימה.

בבוקר ראש השנה ביקש הרבי שיביאו לו את השיחה

jem / 104975

היה כבשנה הקודמת - אשר הרבי מנהל את כל סדר העבודה, אך תוקע את התקיעה הראשונה בלבד.

תש"ו

בשנת תש"ו התעורר חידוש שהביא להתרגשות בקרב קהל החסידים, כאשר הרבי תקע בעצמו את כל שלושים התקיעות הראשונות!

תש"ז

בשנת תש"ז, שוב לא זכינו לשמוע את התקיעות מהרבי.

לאחר סדר העבודה שקודם התקיעות, נטל הרבי את השופר בו היה תוקע (השחור) והחל לתקוע, אך לא נשמע קול. הרבי הניח את ידו הק' על שני השופרות שהיו מונחים על הבימה, ושוב ניסה לתקוע בשופרו, אך גם הפעם לא נשמע כל קול. הרבי לקח שופר אחר מהמונחים על גבי השולחן וניסה לתקוע בו פעם אחת, כשמיד הוא מחזירו ונוטל שוב את שופרו, וכשניסה מספר פעמים ולא נשמע קול - מסר את השופר לידי ר' מענדל טננבוים, והרבי היה ה'מקריא' והראה באצבעו הק' לאורך התקיעות.

הסדר היה שבכל תקיעה ותקיעה, עד שלא הרים הרבי אצבעו הק' מן הסידור, ר' מענדל לא סיים את התקיעה.

תשי"ג

בחודש אלול תשי"ג נכנסו ר' שמואל זלמנוב ור' זלמן גורארי' לחדרו הק' של הרבי וביקשו כי בראש-השנה הקרב יאות לתקוע בשופר, כמנהג רבותינו נשיאנו. הרבי השיב כי "אינו יודע איך לתקוע". ר' זלמן גורארי' אמר: "הרי זו חכמה ולא אמנות, היתכן שהרבי לא ידע חכמה זו?", ואזי הביע הרבי את הסכמתו (אך אמר שברצונו ללבן עם ר' שמואל זלמנוב את מה שנהגו רבותינו לנגן לעצמם לפני התקיעות).

באותה שנה אכן מעבר לכך שהרבי אמר את הפסוקים שקודם ואחר התקיעות ובירך את הברכות, אף תקע את התקיעה הראשונה, אך את שאר התקיעות תקע ר' מענדל טננבוים.

תשי"ד

תשרי תשי"ד היה הראשון בו התפילות, וממילא גם ה'תקיעות', התקיימו למטה (ב'שאלאש'). הסדר

תשכ"ה

בשנה זו היה ניכר בשעת התקיעות, כי הרבי מבקש להמשיך ישועה בדרך ניסית, עבור כל היהודים הנמצאים בגלות 'מדינה ההיא' - ברוסיה הסובייטית. הרבי הורה שר' מענדל פוטרפאס יעמוד לימינו ור' אשר ששונקין משמאלו - שניהם יצאו מרוסיה זה־עתה - יעמדו לצידו במשך התקיעות, ומידי פעם הפנה מבטו הקדוש לעברם.. בהתוועדות הרבי דיבר על הענין בהתרגשות, והשמיע הבטחה ברורה ליציאתם הקרובה של יהודי רוסיה.

תשל"ד

התקיעות של תשל"ד זכורות לכל מי שנכח בהן כיוצאות דופן, גם ביחס למעמדי התקיעות בשאר השנים.

כאשר הרבי התכסה בטלית עם חבילות הפ"נים והשופרות נשמע לפתע בכי נוראי, ברגע הראשון בו נשמע הבכי ניתן היה לחשוב כי תינוק כלשהו פרץ בבכי, עד כדי כך היה הבכי עז. "זה היה משהו שאי אפשר לתאר במילים", מספר מי שנכח באותו מעמד, "כעשר דקות של בכי איום שאינו נפסק. בכל בית הכנסת דממה, והקול היחיד שנשמע הוא קולו של הרבי. כולם הרגישו שנמצאים בעולם אחר לגמרי, שהרבי מנסה לבקוע רקיעים שלא על דרך הרגיל כלל... גם מראה פניו הק' בעת התקיעות וגם אופן אמירת הפסוקים היו ממש מבהילים".

בפסוקים שקודם התקיעות היו שני קטעים שהרבי אמר בבכיות נוראות שאין לתאר. במילים "אל יעשקוני זדים" ובבכיות ממש איומות בפסוק "עלה אלקים בתרועה ה' בקול שופר".

יש לציין, שכעבור ימים אחדים התחוללה 'מלחמת יום הכיפורים', ובכל התקופה שקדמה לכך ראו שינוי בהנהגתו של הרבי, ופעולות שמימיות.

תשל"ה"ח

לאורך השנים בהן תקע הרבי בשופר, ה'מקריא' היה הרב שמואל לויטין, באלול תשל"ד נפטר ר' שמואל ובמשך השנים הבאות תקע הרבי ללא 'מקריא', ולעתים נהג להורות לעצמו בהצבעה בסידור ביד שמאל, כשהשופר אחוז ביד ימין. סדר זה נמשך עד ראש־השנה תשל"ח, בו רמז הרבי קודם התקיעות לר' מענדל טנגבוים שיקריא, וכך נמשך הדבר (למעט יום א' דראש־השנה תשל"ט, גם בו תקע הרבי ללא 'מקריא') עד

שנת תשנ"ב, ראש־השנה האחרון בו זכינו לשמוע תקיעות מהרבי.

תשמ"ח

בשנת תשמ"ח, בעת פסוקי 'מן המיצר' שקודם התקיעות, הוסיף הרבי בפסוק "ערוב עבדך לטוב" את המילה 'בל', ואמר (כאשר המילה 'אל' נאמרת בחטף): "א--ל ב---ל יעשקוני זדים".

יש לציין שבאותה שנה הסתלקה הרבנית הצדקנית נ"ע, והיו חסידים שהרגישו שיש קשר בין הדברים.

תשנ"ב

התקיעות של תשנ"ב זכורות עקב מהירותן והשינויים שחלו בהן על פני השנים הקודמות. ביום הראשון של ראש השנה הרבי לא ערך כלל את סידור השופרות (אבל את חבילות הפ"נים סידר) וכן לא כיסה את חבילות הפ"נים. באותה שנה, אף לא נהג בסדר הארוך שהיה מדי שנה בעת ה"יתודה בלחש" בו מתכסה ארוכות תחת לטלית. ביום השני של ראש־השנה, לא כיסה הרבי את פניו בטלית כבכל שנה, אלא רק את ראשו. התקיעות כולן הלכו בשני הימים בקלות ובקצרה. [יש אומרים שבתנש"א ובתשנ"ב תקע הרבי בשופר חדש].

תשנ"ג

בעוה"ר, מלבד ביום ב' דשבעות, כשיצא הרבי לקבל פני השבים מההלוכה, לא זכינו לחזות בזיו פני הקודש מאז היום המר כ"ז אדר עד לשעת התקיעות בראש־השנה תשנ"ג, אז הייתה הפעם הראשונה בה נכח הרבי עם הקהל בבית הכנסת (בקומה השניה, בחדר מיוחד שנבנה ליד עזרת הנשים, בצד מערב), וביום השני זכו לראות את פני הק', כשבכיא עזה תקיעא מסטרא דא, והתרגשות מהולה בדמעות על שזכינו לראות את מלכנו, מסטרא דא. ■

להכנת כתבה זו קדמה עבודת מחקר ושורת ראינות, על מנת להביא תיאור חי, מקיף ומדויק, התודה נתונה לרבנים החסידים שזכרונותיהם ותיאוריהם היוו נדבך חשוב בעבודת המחקר: הרב ישראל צבי גליצנשטיין, הרב מנחם מענדל גרונר, הרב מאיר הארליג, הרב מנחם וולף, הרב אלי' וולף, הרב מיכאל זליגסון, הרב אליעזר זקליקובסקי, הרב שלמה זרחי, הרב שלום בער לוי, הרב מאיר פלוטקין, הרב מענדל פעלער, הרב יוסף יצחק קסלמן, הרב צבי הירש רסקין, הרב אסי שפיגל

נלכה באורחותיו

מבצע שופר

"יש לוודא שכל אחד ואחת מישראל ישמעו תקיעת שופר, שזה יהיה הכנה קרובה ל"תקע בשופר גדול לחרותינו", בקרוב ממש" - לקט מרתק מהוראותיו והדרכותיו של הרבי למבצע שופר, בימי חודש אלול וראש השנה

אחת המצוות שזכו לשפע של ביאורים בתורת החסידות, היא מצות תקיעת שופר. צעקתו הפנימית של כל יהודי בקול פשוט, "אבא אבא הצילני", בוקעת רקיעים וממלאת את בקשתו של הקב"ה, "תמליכוני עליכם".

ונשיא הדור שולח את שלוחיו, לזכות את כל היהודים ברחבי תבל, לעורר בהם את נקודת היהדות ולצרפם לבקשה של כלל ישראל: "מְלוֹךְ עַל הָעוֹלָם כּוֹלוּ בְּכּוֹדֶךָ" - - -

ימי בראשית

מבצע שופר, כמו מבצע לולב ומבצע מצה, נוסד על ידי הרבי כבר בשנים הראשונות לנשיאותו, זמן רב לפני ההכרזות על עשרת המבצעים.

בשיחות הקודש באותה תקופה לא מצינו התייחסויות מפורשות לענין זה, אך חסידים היו יוצאים בימי ראש השנה לבתי רפואה, בתי אבות וכדומה, לזכות יהודים בשמיעת קול שופר, כאלו שאין באפשרותם לשמוע בבית הכנסת.

בשנת תשכ"ב הוציאה צא"ח המרכזית בניו-יורק חוברת בשם "מזמן לזמן", בה נכללו דיווחים מפעילותם של חסידי חב"ד בהפצת היהדות.

העיתונות מדווחת על מבצע שופר בצה"ל

206006 / כ"ה אלול תשמ"ב / jem

ראש השנה, יש לוודא שכל אחד ואחת מישראל ישמעו תקיעת שופר, שזה יהיה הכנה קרובה ל"תקע בשופר גדול לחרותינו", וכפי שאומרים בפסוקי שופרות - "והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול", בקרוב ממש, בביאת משיח צדקנו.

וכך גם נמסר ממזכירות הרבי:

לפרסם - שבימי ראש השנה לזכות יהודים בבתי הרפואה אשר ענין זה ממש מחיה נפשות היהודים, ולסדר זה מה שביותר בתי רפואה.

גם לצעירי אגודת חב"ד בארץ הקודש, הורה הרבי לעורר את אנ"ש ללכת לכל מקום ומקום שיש שם יהודים שלא שמעו תקיעת שופר, ובעיקר במקומות סגורים, ולזכותם במצווה.

במחנות צבא

החוברת פותחת בדו"ח ממבצע שופר בבתי הרפואה על ידי אנ"ש והתמימים מ770. "שביעות רצון והכרת תודה עמוקה מביעים החולים לחברינו המבקרים", דווח בחוברת.

מלבד זאת מופיעה רשימה משמות בתי הרפואה (קרוב למנין), שבהם ביקרו החסידים במשך שני ימי ראש השנה.

הרבי מעורר

פעמים רבות לפני חודש תשרי, מעורר הרבי בנוגע ל'מבצע שופר' בראש השנה (בין יתר ה'מבצעים' של חודש תשרי). כך למשל אמר הרבי בש"פ נצבים תשל"ח:

בקשר עם חודש תשרי - החל מהמבצע שקשור עם

פרסום ראשון

מענה מיוחד בכתב יד קודש על דו"ח של "צעירי אגודת חב"ד" העולמית אודות מבצע שופר: נהייתי מאוד לקריאת הדו"ח. אבל דא עקא, שכנראה (1) מבצע תק"ש מוזנח במאד. (2) הנסיעות לערי השדה (וכן בחלק חשוב דביהכ"ס שמבקרים) - מבלי הכנה שם כדרוש.

Raskin Family Archives.

כסף (געוואלדיקע געלטען) כמפורסם וכו', ודבר ברור הוא שמה שהם נמצאים שם זה בהשגחה פרטית. וכמו שנהגו בשנים האחרונות "מנהג טוב", שמבקרים אותם בחודש אלול - חודש הרחמים, כדי לתקוע להם בשופר, שזהו העניין דהכתרת המלך, כמבואר בפוסקים ובפרט בדרושי חסידות, ומתכוונים לכך כבר בחודש אלול; ועל דרך זה - לדבר איתם אודות ההנהגה כפי רצון המלך, שזוהי ההכנה המתאימה ל"תמליכוני עליכם" בראש השנה.

ולכן באם ישנה קבוצה של חיילים, במקום שבו עוד לא ביקרו, הרי מכיוון ששומעים דברים אלו עכשיו בארץ הקודש - בוודאי ישתדלו, ובשמחה ובטוב לבב, לבקר את המקומות שעדיין לא ביקרו בהם, ולתקוע שם בשופר, ולהניח תפילין, ולהפיץ עניני יהדות תורה ומצוות, באופן של הולך ומוסיף ואור. . ובפרט שהדבר מוסיף בהגנה על עם ישראל.

. . וכאמור לעיל, שגם מקומות שכבר ביקרו בהם בחודש אלול - מסתמא תהיה תועלת באם יבקר בהם גם פעם שניה, ועל אחת כמה וכמה במקומות שעדיין לא ביקרו (מאיזו סיבה שתהיה) - בוודאי יצללו את הימים שנתרו בחודש אלול, וכאמור - לפעול זאת בחיות. . ועל דרך זה גם בשאר המדינות אשר ישנם יהודים

בליל א' דראש-חודש אלול תשל"ה, דיבר הרבי לראשונה ברבים אודות 'מבצע שופר'. באותה שיחה אמר הרבי שיש לזכות את בני ישראל שבכל מקום ומקום גם בתקיעת שופר הנהוגה בימי חודש אלול, ובמיוחד את החיילים המשרתים בצבא בארץ ישראל, ואת החיילים היהודים המשרתים בשאר המדינות:

בהמשך להמדובר לעיל, ישנו עניין מיוחד הקשור עם חודש אלול, במיוחד לאלה המשרתים בצבא, וגם בנוגע לאלה הנמצאים בכל מקום ומקום:

. . באם הרבנות הצבאית תסכים, וזה יהיה בהסכמת המפקדים וכו' - הרי דבר נכון ביותר שכבר היום יפעלו בנוגע לתקיעת בשופר (בצבא).

בשנה הבאה (ח"י אלול תשל"ו) הרבי הזכיר זאת שוב, ודיבר על כך באריכות גדולה: בכדי שיוכלו לבקר בקשר עם תקיעת שופר, ואחר כך בקשר עם מבצע ד' מינים, צריך להתכונן ולהכין את כל הדברים מבעוד מועד. ועל דרך זה בנוגע למנהג הטוב שהיה נהוג בשנים האחרונות בארצנו הקדושה, שמבקרים את כל אלה שההשגחה בחרה אותם שהם יגנו על הדרים בארץ אשר וגו' עיני ה' אלוֹקֵיךְ בה מראשית השנה ועד אחרית שנה, והם מגינים בגופם ממש, ולא נותנים להם כבוד בגלל זה, לא משלמים להם בגלל זה סכום עצום של

הכתרת מלך מלכי המלכים הקב"ה בעולמנו זה הגשמי והחומרי וכל עניניו, הרי השי"ת הוא עצם הטוב ומקור הטוב, ומלכותא דרקייע כעין מלכותא דארעא, שבוים הכתרה הנחה עשה למדינות,

תומשך הנחה זו בעניני הטבת בריאות הגוף והטבת בריאות הנשמה, של כל הנמצאים בבית ההבראה בו מכהן בקדש, בתוך כלל ישראל בטוב הנראה והנגלה.

בחודש אלול

כפי שנזכר לעיל, נוסף על 'מבצע שופר' המתנהל בימי ראש השנה, הורה הרבי לזכות את השומעים גם בתקיעת שופר הנהוגה בימי חודש אלול.

וכך הורה הרב חדקוב לרב אפרים וולף: "למסור לבתי ספר הרשת אשר מתחילת שנת הלימודים בר"ח ישמעו התלמידים תקיעת שופר מידי יום בחודש אלול, ג"כ במבצעים המתקיימים בערים השונות, וכן ע"י הטנג של ר"ד נחשון - שיהודים ישמעו תקיעת שופר".

בהתוועדות ליל אדר"ח אלול תשל"ה (שנזכרה לעיל), כאשר הורה הרבי ללכת ולזכות חיילים בשמיעת תקיעת שופר בימי חודש אלול, אמר הרבי שיש לומר לחיילים שתקיעה זו היא ההכנה לקבלת מלכותו של ה' בראש השנה (תרגום חופשי):

יש להזכיר את הטעם שכותב ר' סעדיה גאון על תקיעת שופר - שזהו בדוגמת זמן הכתרת המלך, וכפי שמסופר בתנ"ך "ויתקעו בשופר", וכך גם כאשר הוא תוקע בשופר - זוהי ההכנה שהוא מקבל על עצמו את מלכותו של הקב"ה; אשר אמנם "מלכותך מלכות כל עולמים", על כל העמים ובכל פרטי הבריאה בכל מקום שהוא, אך מי הוא זה שפועל את ה"תמליכוני" - הרי זה דוקא הוא, שתוקע בשופר או שומע תקיעת שופר של יהודי אחר, ובכך מקיים הוא את ה"תמליכוני עליכם", וע"י שהקב"ה הוא "אלוקינו" - נעשה הוא "מלך העולם"; ובשעה ש"אנחנו בשם ה' אלוקינו נדגול", הרי זה ממשיך את מלכותו של ה' על העולם כולו. ■

בצבא שם, צריך להסביר להם שאם בנוגע לציווי מהמפקד שלהם, הרי הם מקדימים נעשה לנשמע, בגלל שעל זה מבוססת הצלחת הצבא, על אחת כמה וכמה בשעה שמגיעה פקודה ממלך מלכי המלכים הקב"ה, שהוא יודע את העבר ההווה והעתיד כאחד.

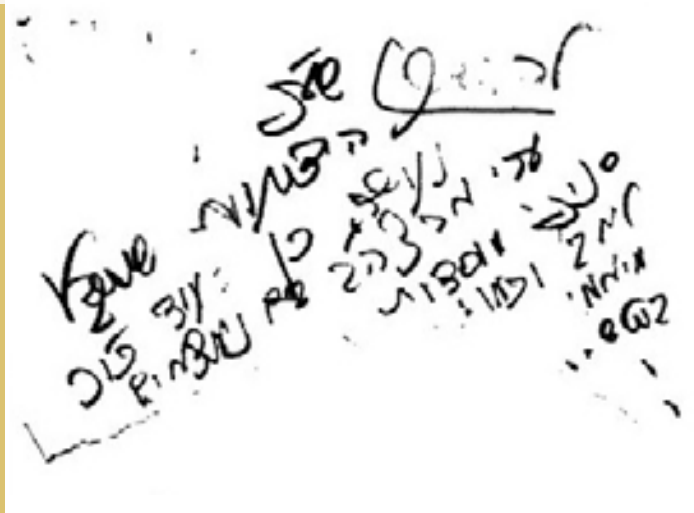
בבתי רפואה ובבתי אסורים

הרבי עורר במיוחד אודות תקיעת שופר בבתי רפואה, בתי אבות ובתי האסורים ובכל מקום בו נמצאים יהודים ואין באפשרותם לשמוע קול שופר. כך אמר הרבי בש"פ נצבים-וילך תשל"ט (בתרגום חופשי):

כאן המקום להזכיר אודות המבצעים הקשורים עם ראש השנה, ובמיוחד - העניין של תקיעת שופר: יש לוודא שיקיימו את מצות תקיעת שופר גם בבתי הרופאים ובתי האסורים, ובכל מקום שיהודים נמצאים.

במכתב לרב לוי בליצקי (רב באחד מבתי הרפואה בניו-יורק) אודות 'מבצע שופר' בבתי רפואה, מבאר הרבי את החשיבות בשמיעת קול שופר אצל החולים - מפני שהדבר יועיל לבריאותם (ט' תשרי תשי"ט):

נעם לי לקבל מכתבו, ותוכנו ע"ד בקור תלמידי שיבתנו הק' בבית ההבראה בשני ימים של ר"ה, להוציא הנמצאים שם ידי חובתם במצות תקיעת שופר. וכיון שאמרו חז"ל, שאחד מעניני תקיעת שופר, הוא

מערכת "ליובאוויטש ניז טרוויס" (סוכנות ידיעות ליובאוויטש), המוציאה לאור עיתון ובו דיווחים אודות פעולות חב"ד ברחבי תבל, הכינה עיתון לאחר חודש תשרי תשכ"ג, ובו סקירה אודות מבצע שופר בראש השנה בניו יורק, כשהעיתון הוכנס לרב, הורה הרבי להוסיף: להוסיף שע"פ הידיעות שנתקבלו נעשה כן בעוד כו"כ ערי ארצה"ב בס נמצאים סיניפי מוסדות ליובאוויטש] וכמו: מיאמי ביטש . .

והתשליך במצולות ים כֹּל חֲטֵאתֶם

סקירה מפורטת על מעמדי התשליך נוראי
ההוד במחיצת רבינו למן שנות הגעתו
לחצי כדור התחתון, בליווי סיפורים וכנינים
מיוחדים

במשך כל זמן התהלוכה קול נגינה
עזה נשמע מפיות החסידים בחלל
רחוב איסטרן-פארקוויי הרחב,
ואלפי אנשים (יהודים ולהבדיל אף
גויים) עמדו מן הצדדים וצפו במחזה,
כשרבים מהם אף מצטרפים בעצמם
לתהלוכה הענק

התהלוכה

רבים מהניגונים שנוגנו בעת הצעידה היו כאלו שאינם
חב"דיים שכן הם, כמו התהלוכה כולה, היו מיועדים
בעיקר עבור ה"חוצה".

התהלוכה צעדה לאורך ציר המדרכה המרכזי של
שדרת איסטרן-פארקוויי, עד שהגיעה ל'גן הבוטני'
הממוקם במרחק הליכה של כמחצית השעה
(בהשתלבות הרחובות איסטרן-פארקוויי וווישינגטון),
ובאגם הגדול שבו, היה התשליך נערך.

לאורך כל הדרך, בכל עת בה נדרש הקהל העצום
לחצות את הכביש עצרה התנועה למשך מספר דקות
עד שהחסידים הרבים יעברו כולם, כאשר הכול מביטים
בסקרנות ובהדרת כבוד במחזה המיוחד. המשטרה
ליוותה את התהלוכה (כמובן מיוזמתה, מבלי שאיש
ביקש זאת), ושוטרים היו מלווים גם את הרבי.

התהלוכה הייתה מושכת אליה גם עיתונאים וצלמים
רבים מן העיתונות הלא-יהודית שהגיעו בכדי לחזות
במראה המשובב ובדמותו המאירה של הרבי ששבתה
את עיני כל הצופים, ולתעד את המעמד.

היה ניכר שחורה לרבי על כך שמצלמים אותו ביו"ט,
ואף פעמים שניסה להסתיר את פניו בידו הק'.

[יש לציין שסיפור דומה מתאר הרבי הריי"צ
ברשימותיו (הסיפור סופר על-ידי הרבי באחת מסעודות
ראש השנה): בעת אמירת התשליך בשנת תרס"ו
הגיעה ספינה ובה שני בניו של אחד מאדוני האחוזות
בליובאוויטש, אשר צילמו את הרבי הרש"ב יחד עם
כל הקהל והדבר ציער את הרבי הרש"ב. אולם, הרבי
הריי"צ מסיים וכותב כי "לא אכחד אשר הייתי נהנה אם
הצילום עלה ליפה"... לאחר-מכן, הפסיק הרבי הרש"ב
את עריכת התשליך בנהר ומני אז ואילך נערכה "בחצרו
או באופן אחר"].

משנה לשנה גדלו התהלוכה ושמעה המיוחד. ועם
השנים גדלה כל כך, עד שבשלב מסוים אחרוני הצועדים
הגיעו לפארק כשהרבי כבר יצא ממנו (היציאה הייתה
נעשית דרך שער מרוחק יותר, כך שהרבי היה הולך
בכרת דרך מסוימת בתוככי הפארק).

אחד מן המחזות המיוחדים ביותר בחודשי
תשרי העמוסים בחצרות קדשנו, היה המראה
הנפלא של תהלוכת התשליך שצעדה מדי
שנה (עד שנת תשכ"ח) לאורך שדרת איסטרן-
פארקוויי לעבר האגם שבגן הבוטני, ובראשה הרבי.

התהלוכה החלה בראש השנה תש"ב. היה זה ראש
השנה הראשון לאחר הגיע הרבי לחופי ארה"ב. בעת
שיצא הקהל לאמירת התשליך בגן הבוטני, העיר הרבי
להולכים כי לתשליך יש לצעוד מתוך שירה ובצורה
מסודרת - בשני טורים. כמובן שהקהל נענה לבקשתו
של הרבי, 'חתנא דבי נשיאה' באותם הימים, והכול
הסתדרו בשורה מסודרת - זוגות זוגות - כאשר הם
צועדים בתהלוכה מתוך שירה וזמרה.

התהלוכה חלפה על רחוב איסטרן-פארקוויי, ומן
הרחובות הסמוכים, שהיו מוגדרים כאזורי יוקרה, בהם
התגוררו אנשי רפואה ומשפטנים בכירים, התקבצו
ויצאו האנשים להתבונן במחזה הנדיר של תהלוכה
מסודרת ושמחה שצועדת בראש כל חוצות. רבים
מתושבי האזור היו יהודים והתהלוכה הותירה עליהם
חותם עמוק.

היציאה

זמן מה לאחר תפילת המנחה של צהרי ראש-השנה,
היו החסידים מסתדרים זוגות-זוגות (ובהמשך השנים
כאשר התרבו ההולכים - בשלישיות) בטור עורפי,
ומחכים שהרבי יצא מ-770.

כאשר הרבי יצא, חלף על פני החסידים הרבים
שעמדו מוכנים ליציאה, עד שהגיע לראש התהלוכה,
ופעמים רבות סימן לקהל להגביר את השירה. משהגיע
לראש, החל לצעוד כשהרב חדקוב לצדו, ומאחוריהם
צועדים כולם בסדר הזה: הילדים, לאחריהם הבחורים
ולאחריהם שאר הקהל. מתואר, כי בעת ההליכה רחשו
שפתיו הק' של הרבי כל העת.

כך מתאר הרב מנחם וולף את רגע יציאת הרבי מ-770
ביומנו משנת תשכ"ה: "איסטרן-פארקוויי הייתה מלאה
לכל מלוא העין לימין ולשמאל השדרה באלפי אנשים
שישבו שמחים ונהנו מהאוויר הצח, רובם היו יהודים
שהתגוררו בשכונה. בשעה שהרבי דרך על מפתן 770
והדלת נפתחה, נעמדו כולם - ספונטנית - והתרוממו
להביט".

במשך כל זמן התהלוכה קול נגינה עזה נשמע מפיות
החסידים בחלל רחוב איסטרן-פארקוויי הרחב, ואלפי
אנשים (יהודים ולהבדיל אף גויים) עמדו מן הצדדים
וצפו במחזה, כשרבים מהם אף מצטרפים בעצמם
לתהלוכה הענק.

התשליך

בהגיע התהלוכה לפארק, נעמדו לאמירת תשליך, גם שם חיכו המוני אנשים לחזות במעמד (משהתרבה הקהל - נסגר חלק מהפארק במיוחד עבור התהלוכה). את נוסח ה'תשליך' אמר הרבי מתוך חוברת קטנה שנדפסה על-ידי המל"ח והייתה מונחת בכיס מעילו. בחוברת זו הובא נוסח התשליך, וגם נוסח הכפרות ונוסח ההקפות, וכן מכתב של הרבי אודות חודש תשרי ומועדיו.

מיד לאחר אמירת התשליך פרצו בריקוד כאשר הרבי מנצח על השירה, ומשם חזרו ל770.

בחזרתו, יצא הרבי - ואחריו התהלוכה - מסביב לפארק, כך שהצעדה התקיימה בחזור לאורך רחוב פריזדנט. גם עתה צעדו תוך שירה, אולם מטבע הדברים התהלוכה קטנה ורבים הלכו לאחור-מכן בקבוצות קבוצות. הרבי הורה שישירו וירקדו גם כאשר הגיעו ל770, ואכן היה מתקיים ריקוד סוער וממושך בחצר 770, ובדרך-כלל הסיט הרבי את הווילון בחדרו, הביט על הריקודים, ואף סימן באצבעו שגיבירו את השירה.

באמצע הריקוד נערכה הפוגה שנוצלה לקריאת מכתבו הכללי של הרבי וכיוצא-בזה, עבור הקהל הרב שהסתופף לחזות בחסידים. היה זה בהוראת הרבי, שאף הורה שהדברים יאמרו בשפת המדינה (ועל-כן נקרא המכתב-כללי שנכתב באנגלית).

כשחזרו, ניגש אליו יהודי אמריקאי הלבוש בקפידה בבגדי חג, הלה ניגש אליו, תפש בזרועו, ותבע לדעת: "מדוע הם שרים? מדוע הם שרים?", "גמגמתי, בקושי הוצאתי מילה מעבר ל"ראש השנה" ו"תשליך"!". האיש עדיין החזיק בזרועו בחוזקה. "כאן עמוק בפנים", אמר ברגש, "כשהוא מצביע על לבו, "יש לי ניצוץ", התרחק והלך

מספר פעמים אירע שהרבי הודה לשוטרים שליוו את התהלוכה.

[כאשר ראש-השנה חל בשבת, והתשליך נאמר ביומו השני של החג, הייתה התהלוכה בחזור קטנה יותר משום שהחל משנת תשי"ב חידש הרבי את ההתועדות בראש-השנה, ורבים מהקהל מיהרו ורצו ל770 על מנת לתפוס מקום להתועדות].

השליח ר' זלמן ע"ה פוזנר סיפר, כי בשנת תש"ב, בה התקיימה התהלוכה הראשונה, היה עדין צעיר לימים. בהיותו ילד אמריקאי הרגיל לאורח החיים ה'מנומס', תהלוכה זו גרמה לו מבוכה, וכך השתרך לו בסוף

"לא אכחד אשר הייתי נהנה אם הצילום עלה ליפה". הרבי במעמד ה'תשליך' בן הבוטני (התמונה צולמה ע"י גוי)

כאשר הגיע הקהל הגדול – ובראשו הרבי שליט"א לשערי הגן – מצאום נעולים, מפאת הגשמים. אולם אין החסידים מתפעלים מדברים כגון אלה, עם הרבי בראשם קיימו קיום מילולי את הפתגם החסידי "אז מען קען ניט ארונטער גייט מען אריבער" – קפצו מעל לגדר, אמרו "תשליך" יצאו בריקוד, טפסו חזרה וצעדו בסך חזרה אל בית המדרש. הגשם? למי הוא מפריע?

גם לילדים, שיבקשו מכל הילדים שיפגשו בדרך, שיצטרפו גם הם.

באותה שנה, בעת החזרה מהתהלכה ביקש הרבי שינגנו את הניגון "אז איך וואָלט זיין בכח, וואָלט איך גיין אין די גאַסן און געשריען שבת, שבת היום לה" [אילו היה בכוחי הייתי מהלך ברחובות וצועק: שבת, שבת היום לה!], כפי שהובן בשעתו - על מנת לעורר את הקהל היהודי הרב שעמד באותו זמן וצפה בתהלכה.

התהלכה. כשחזרו, ניגש אליו יהודי אמריקאי לבוש בקפידה בבגדי חג, הלה ניגש אליו, תפס בזרועו, ותבע לדעת: "מדוע הם שרים? מדוע הם שרים?", "גמגמתי, בקושי הוצאתי מילה מעבר ל"ראש השנה" ו"תשליך"!". האיש עדיין החזיק בזרועו בחוזקה. "כאן עמוק בפנים", אמר ברגש, כשהוא מצביע על לבו, "יש לי ניצוץ", התרחק והלך. "ללא ספק", סיים הרב פוזנר את הסיפור, "השתתף האיש בתפילת ראש-השנה באותו הבוקר, לבטח הוא שמע דרשה והאזין לנגינתם של חזן ומקהלה, אבל את הניצוץ שבקרבו – עוררה דווקא התלכות ה'תשליך' והאנשים השרים".

"שבת היום לה"

בשנת תשי"א הלך לימין הרבי הרב מאיר ע"ה אשכנזי, ובעת ההליכה דיבר הרבי על עניין "לא אד"ו ראש" על-פי נגלה וחסידות.

כאשר הגיעו לנהר, חיפש הרבי את הדגים. בהקשר זה סיפר הרבי על הארזי"ל שפעם אמר תורה בסמיכות לנהר ונעמדה שם צפרדע. רבי חיים ויטאל חפץ לגרשה, אך הארזי"ל מנע ממנו כיון ש"זי וויל הערן תורה" [חפצה היא לשמוע תורה]...

בשנת תשי"ב אמר הרבי שברצונו שיהיה בתהלכה קהל גדול, ועל-כן יעשה כל אחד מאמץ להביא את יודעיו ומכריו למעמד רב רושם זה. הרב חדקוב הורה

לכתחילה אריבער...

בשנת תשי"ז מזג האוויר בראש השנה היה קודר למדי, וגשם עז ניתך מן השמים. הקהל סבר שהרבי לא ילך לתשליך בגשם שכזה מפאת המרחק הרב. אולם אחר תפלת מנחה יצא הרבי מחדרו בלוויית הרב חדקוב, והלך לתשליך, כרגיל. מובן שכל אנ"ש והתמימים הצטרפו אף הם.

מבלי הבט על הגשם הסתדרו החסידים בשורות-שורות וניגנו. אולם כשהגיעו לפארק, מצאו את השער סגור כיון שמחמת הגשם לא ביקרו שם אנשים באותו היום, ומשום כך, כשהתאחרה השעה, סגרוהו.

כמה מתלמידי התמימים ניסו בכל האופנים לפתוח את השער, אך ללא הועיל, ולפתע, מבלי שמישהו ישער שמעין זה יארע, הבחינו שהרבי מטפס על הגדר! היו שביקשו לעזור לרבי, אולם הרבי לא הניח, עלה על הגדר הגבוהה וירד לתוך הגן (כשהירידה הייתה קשה אף יותר מהעליה). הרבי עשה זאת בזריזות ובמהירות וכמובן, כולם טיפסו באותו האופן...

ברשמים מחודש תשרי של אותה שנה מתאר הרה"ח ר' אוריאל ע"ה צימר: "כאשר הגיע הקהל הגדול - ובראשו הרבי שליט"א לשערי הגן - מצאום נעולים, מפאת הגשמים. אולם אין החסידים מתפעלים מדברים כגון אלה, עם הרבי בראשם קיימו קיום מילולי את הפתגם החסידי "אז מען קען ניט ארונטער גייט מען אריבער" - קפצו מעל לגדר, אמרו "תשליך" יצאו בריקוד, טפסו חזרה וצעדו בסך חזרה אל בית המדרש. הגשם? למי הוא מפריע? והחסידים מספרים "מופת": שכל אלה שהשתתפו ב"מצעד התשליך" בגשם - לא הצטנן איש...".

בעת ההתועדות ביקש אחד החסידים משקה והרבי שאלו האם הלך לתשליך, ומשענה שכן, אמר לו: "משום מה כובעך אינו רטוב?!"...

בשנת תשכ"ג ביקש הרבי כי הקבוצה שהגיעה מארץ-הקודש תלך בראש - אחרי הרבי, ולאחריהם כל החסידים.

"אבינו מלכנו, שלח"...

בסיום ה'ראלי' לילדים, שהתקיים בכ"א אלול תשד"מ, סיפר הרב יעקב-יהודה ע"ה העכט סיפור מיוחד שאירע בעת התשליך באחת משנות ה'שי"ן. להלן דבריו, שנאמרו בנוכחות הרבי:

אני עומד לעשות דבר שלא עשיתי מעולם. אינני יודע אם אני נוהג כראוי או לא, ייתכן שאקבל על כך

מודעה שפרסמה הנהלת צא"ח המרכזית לקראת ראש השנה תשט"ז, ובה הנחיות מפורטות אודות סדר תהלוכת ה'תשליך'

שער הגן הבוטני, עליו טיפס הרבי בעת התהלוכה בשנת תשי"ז

'חלק', ועם זאת אני אעשה את זה, כיון שאני מרגיש בלבי שעליי לעשות זאת כעת.

הקשיבו לי היטב! ברצוני לומר משהו מעצמי, זה ייקח שתי דקות בלבד, מכיון שאני לא רוצה לקחת לרבי מהזמן.

אני מרגיש שכיון שהרבי דיבר היום אודות "טוב הנראה והנגלה", יש צורך לנצל את ההזדמנות. הרי לזה אנחנו מחכים תמיד, שנוכל לראות את כל הברכות שהרבי מברך בעינינו, ובמיוחד את הגאולה על-ידי משיח צדקנו.

אני רוצה לספר משהו על עצמי. עד עתה איש לא שמע את הסיפור הזה: כאשר הייתי ילד צעיר, הלכנו לאמירת תשליך, צעדנו לגן הבוטני. כאשר חזרנו – היה זה מספר שנים לפני הסתלקות הרבי הריי"צ, זכותו יגן עלינו – הגענו לחזית של 770, ניגנו ניגון ויצאנו בריקוד. אני הייתי אז ילד צעיר, וה' נתן לי קול גבוה... ובכן, שנה אחת כאשר יצא הרבי הריי"צ והביט מהחלון, פנה אליי הרבי שליט"א (שעל-ידו הלכתי כל הזמן), הרבי ביקש ממני לעלות על הספסל, אמר לי נוסחי "אבינו מלכנו" מיוחדים לומר, וככל אשר אמר לי הרבי, הכרזתי והקהל אחריי. את אחד מהם אני זוכר: "אבינו מלכנו שלח רפואה שלימה לכבוד קדושת אדוננו מורנו ורבינו".

כשהגעתי היום לכינוס אמרתי לעצמי שכדאי לנצל את הכינוס, וכמו שבשעתו הרבי אמר לי להכריז, כך נאמר עכשיו לרבי. הרבי לא אמר לי עכשיו לעשות את זה, אבל אני מרגיש כך שצריך לעשות, שנאמר תפילה שמשוח יגיע, כמו שהרבי דיבר על טוב הנראה והנגלה.

ילדים! עמדו על הרגליים! ואמרו מכל לבכם ונשמתכם – ואם אני שוגה אני מבקש מהרבי סליחה – הרי "מפי עוללים ויונקים". עמדו על הרגלים ואמרו אחריי: "אבינו מלכנו, שלח לנו גואלנו משיח צדקנו במהרה בימינו", הבה נאמר לרבי "לשנה טובה תכתב ותחתם".

התשליך ב770

ענין פרטי

התהלכה לגן הבוטני התקיימה בקביעות עד לחודש תשרי של שנת תשכ"ח.

בשלהי שנת תשכ"ז, התבטאה הרבנית בפני הרש"ז ע"ה גוראריי, כי ההליכה הארוכה לתשליך הינה לטורח

עבור הרבי, וכי איננה מרוצה מכך. לאחר שקיבל את הסכמתו ועידודו של הרבי שכר הרש"ז חברת קידוח שקדחה בחצר שמאחורי בנין הספרייה בכדי למצוא מים חיים הזורמים בקרקעית. הקידוחים הראשונים לא צלחו, אולם ימים ספורים טרם ראש השנה, אכן נמצאו המים והוקמה באר בסמיכות ל770, בחצר בניין הספרייה.

[ייתכן והפסקת התלוכת התשליך קשורה גם לחילול היום-טוב שנעשה בעקיפין כתוצאה מתהלכות התשליך, מחמת השוטרים והעיתונאים היהודים, כפי שהתבטא הרבי בשנת תשכ"ד בפני הרש"ג לאחר שהוא שיבח את הרושם האדיר שעשתה התהלכה].

באותה שנה הועבר מסר כי הרבי אינו חפץ שהחסידיים ינכחו בשעת התשליך שלו, וכשם שכאשר הולך לעשות קידוש בביתו, הרי זה עניין פרטי, כן גם בתשליך. ואכן, לאורך השנים היה זה מהמעמדים היחידים בהם לא עמדו החסידיים סביב הרבי [למעט אחדים מהמשב"קים, הרש"ג ועשרה מוקני החסידיים (על-פי השמועה היה זה בהוראת הרבי)].

בריכת חמד

בריכת התשליך שנבנתה בזריזות הייתה לא יותר מאשר בריכת בטון פשוטה. בהתחשב בהמוני היהודים שהגיעו לומר בה תשליך, התמלאה הבריכה בבוץ ובלכלוך ומראה לא היה מרשים במיוחד. הרבנית התבטאה על כך בפני המשב"ק ר' חיים-ברוך הלבשרטם. ר' חיים ברוך, שמשמש גם כחבר 'ועד בדק הבית' של 770, נרתם למלאכה והקים מאחורי בנין הספרייה הסמוך ל-770 שכיית חמדה של ממש, שכללה אבני בזלת מיוחדים. הרבנית לא חדלה מלשבח את יופי המקום, ופעמים רבות נהגה לעמוד ולצפות בו מהקומה השניה של 770.

לאחר שהחלו הרבי והרבנית לשהות בשבתות בבניין הספרייה, הוחלט להרחיב את הקומה הראשונה ובשל כך, בשנת תשד"מ הועתקה בריכת התשליך והוקמה מחדש בחצר האחורית של 770, שם היא ממוקמת עד היום. מעמד התשליך של ראש-השנה תשמ"ה היה ההזדמנות הראשונה בה השתמש הרבי בבריכה החדשה.

מראה מלכותי

כאמור, בשעת אמירת התשליך – כהוראת הרבי – לא נכחו אנשים [למעט המצויינים לעיל], וחצר 770 כולה הייתה ריקה. מן המתואר בימוני התקופה ומתיאורם של אנשים שהצליחו לחזות במעמד עולה כי היה זה מעמד מלכותי ומיוחד – לחזות ברבי עומד לבדו במלא הדרו.

אף שבחצר שבין הספרייה ל770, שבקצהו ממוקמת הבריכה לא עמד איש, הרי שבמדרכה ובמדרגות

מגיע מצד אחד, ואחר עושה סיבוב סביבה ויוצא מן הצד השני.

הרבי היה יוצא לתשליך כשבידו הסידור, ובשנים האחרונות - דף-צילום מוגדל של סדר התשליך.

בהרבה מהשנים התעניין הרבי אצל א' המשב"קים וביקש לדעת היכן הדגים, כשהוא מביט עליהם מעט.

במקום בו נכתב בסידור שיש לנער את שולי הטלית-קטן נהג הרבי לנער את הציציות עצמן, ובשנת תשד"מ ניערן הרבי באמצעות הסירטוק. בשנת תש"מ חיכה הרבי משך זמן לרש"ג שהגיע מביתו. כשחזר מאמירת התשליך, פנה הרבי לר' זושא וילמובסקי בתנועת עידוד והחל לנגן (קודם כניסתו ל770) "אתה בחרתנו". כמו-כן בהרבה מן השנים עודד את שירת הקהל בחזרתו מהתשליך.

בשנת תנש"א, זמן התשליך היה הפעם הראשונה בה עמד הרבי בחצר לאחר הרחבת הספריה, הרבי סקר את החצר החדשה, את הגשר המחבר את בנין הספריה ל770, וכן את פתח הספריה החדש. באותה השנה, בשונה משאר השנים, הרבי ניגש לאמירת תשליך מיד לאחר תפילת מנחה (ויצא דרך הדלת הראשית של 770). הקומה השלישית של 770 הייתה פתוחה עבור אנ"ש והתמימים - שיוכלו לראות את הרבי בשעת התשליך. ■

ר' חיים ברוך, שמשמש גם כחבר 'ועד בדק הבית' של 770, נרתם למלאכה והקים מאחורי בנין הספריה הסמוך ל770 שכיית חמדה של ממש, שכללה אבני בזלת מיוחדים. הרבנית לא חדלה מלשבח את יופי המקום, ופעמים רבות נהגה לעמוד ולצפות בו מהקומה השניה של 770

הסמוכות לבנין 770, עמדו חסידים רבים והביטו ברבי כאשר צעד לתשליך.

בשעת התשליך היה הרבי עומד בקביעות כאשר פניו לכיוון איסטון פארקווי.

לבריכת התשליך שעמדה מאחורי בנין הספריה, היו שני פתחים והרבי היה נכנס מהפתח הימני ויוצא מהפתח השמאלי. גם לבריכה החדשה יותר, הרבי היה

בריכת החמד שנבנתה בחצר, בה קיים הרבי את התשליך בשנים תשכ"ט-מ"ד

חצר 770 החדשה שנבנתה ע"י 'בדק הבית' לקראת שנת תשכ"ט, בסופה ממוקם הגן ובתוכו בריכת החמד

בריכה החדשה. בבריכה זו קיים הרבי את התשליך משנת תשמ"ה ואילך. היא הבריכה הניצבת עד היום

שערי בריכת החמד. הרבי נכנס משער אחד ויוצא מן השער השני

משיח וגאולה

מאת הרב יהודה לייב שפירא
ראש ישיבת תומכי תמימים במיאמי

איך אפשר לצוות על רגש הלב?

כיצד מצליחים להתמודד עם שני הקצוות: מצד אחד - תקופה נעלית ביותר, לאחר שהובטחנו מפי נשיא הדור ש"הגיע זמן גאולתכם", ומצד שני - תקופה קשה ביותר, לאחר הסתלקות כ"ק אדמו"ר רוח אפינו משיח ה'?

שנראה רק בעיני השכל - וכל שכן כאשר שכדי לראותו יש צורך באמונה - מתקבל ונקלט רק במאמץ רב. ובכל זאת, ודאי שניתנו לנו הכוחות הדרושים לכך, שהרי "אין הקב"ה בא בטרונאי עם בריותיו", וכיון שנצטוונו על כך בתורתנו הקדושה, ברור שהקב"ה נותן את הכוחות הדרושים לקיים זאת בפועל - להגיע לידי הכרה שכל ההעלם וההסתר הוא רק לעיני הבשר שלנו, אבל בפנימיות הוא הכנה לגילויים הנעלים ביותר, וההעלם הולך ומתגבר דווקא מפני שעומדים קרוב מאוד לגילוי הגדול ביותר.

גם בדורות הקודמים היתה הסתלקות של נשיא ישראל, ובודאי שכל הסתלקות היא העלם והסתר גדול ביותר, ועד שאמר חז"ל שמיתת צדיקים שקולה כשריפת בית אלוקינו, ויותר מזה, ובודאי כל העלם כזה היה בשביל הגילוי שיבוא אחר כך (היו פעמים שהגילוי היה נראה בעיני בשר ופעמים שלא, אבל ודאי שזו המציאות) - אבל מעולם לא היה העלם והסתר כמו בזמננו זה. והסיבה לכך, לכאורה, היא מפני שעכשיו, ורק עכשיו, קרובים אנו לגילוי הנעלה ביותר: התגלות המשיח, שבא בהקדמת ההעלם הגדול ביותר.

אלא שכאן נשאלת השאלה: איך אפשר להגיע לכך, הרי מדובר בהכרה שמנוגדת לטבע האדם ואיש אינו יכול להאמין ולהרגיש בדבר שהוא נגד החוש שלו. הדבר דומה לקושיא הידועה, בנוגע למצוות "ואהבת

ה כל מודים שאנו חיים בתקופה מיוחדת במינה. מצד אחד - תקופה נעלית ביותר, לאחר שהובטחנו ע"י נשיא הדור ש"הגיע זמן גאולתכם" ו"הנה הנה משיח בא". ומצד שני - תקופה קשה ביותר, לאחר הסתלקות כ"ק אדמו"ר רוח אפינו משיח ה'.

כל בריבירב מבין שלכאורה שני הדברים מהווים סתירה מוחלטת. התקופה שבה "הגיע זמן גאולתכם" היא תקופה נעלית, של "גילויים" גדולים ביותר, ואילו ההסתלקות היא העלם והסתר גורא ואיום.

אבל האמת היא שאדרבה: לפני זריחת השמש גוברת חשכת הלילה, ולפני התגלות המשיח בא עלינו ההעלם הגדול ביותר. ויתירה מזו: ההעלם עצמו הוא הכנה לגילוי, כיתרון האור מן החושך. וככל שהחושך גדול יותר, האור שבא אחריו גדול יותר.

ובשעה מיוחדת זו, יש לנו תפקיד מיוחד. להגיע לידי הכרה שההעלם הוא אכן הכנה לגילוי.

ניתנו לנו הכוחות להאמין

כמוכן מדובר בעבודה קשה ביותר. הכרה כזו היא היפך הטבע האנושי שהקב"ה הטביע באדם, שמה שנראה בעיני בשר מתקבל אצלו היטב, ואילו כל דבר

וכן בעניננו: לכל חסיד צריך להיות זמן קבוע ללמוד את הנושאים הללו ולהתבונן בהם. תחילה יש ללמוד עניני משיח וגאולה בכלל, כדי שהבטחת התורה על הגאולה, ביאת המשיח, וכל הייעודים שלעתיד לבוא, תיקבע בנפש באמת. ואחרי לימוד פשוטם של דברים יש להוסיף ללמוד את משמעות הדברים ע"פ תורת החסידות, ובמיוחד בתורת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו.

שכן, לא די באמונה בביאת המשיח בלבד, אלא יש צורך בידיעה, כאילו רואה את הדבר בעיניו. כידוע שאמונה אינה אלא דבר מקיף, שאין לו השפעה ממשית על האדם, ומצד האמונה בלבד יכול להיות מצב של "גנבא אפום מחתרתא רחמנא קריא". הוא מאמין בקב"ה וקורא לו לעזרה, אבל האמונה לא מספיקה כדי למנוע ממנו לגנוב. וכשם שכתב הרמב"ם לגבי ידיעת ה': "יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון".

מספרים שהרה"ק רבי לוי"צ מברדיטשוב נסע לאחר נישואיו, לשהות תקופה מסויימת במחיצת רבו המגיד. כשחזר, שאל אותו חותנו מה למד שם. והוא ענה: עכשיו

את ה' אלוקיך": איך אפשר לצוות על דבר שתלוי ברגש הלב?

כלומר: מה פשר הציווי על דבר שגם מי שרוצה לקיים אותו איננו יכול לעשות זאת? בשלמא כשמדובר על פעולה מעשית, האדם יכול לכפות את עצמו לעשות, לדבר, או לחשוב בניגוד לרצונו והבנתו; אבל לא יתכן להרגיש רגש של אהבה בכפיה!

ללמוד ולהתבונן

אומר על כך הרב המגיד ממעזריטש, שהציווי הוא ללמוד ולהתבונן. הציווי "ואהבת" הוא ללמוד דברים שמביאים לידי אהבה ולהתבונן בהם, עד שסוף סוף יבוא לידי רגש של אהבה. מעין מה שכתב הרמב"ם (הל' מלכים ומלחמותיהם, פרק ז' הלכה ט"ו) שהציווי על יוצאי הצבא "לא תירא מהם" הוא החובה "לסלק ממחשבתו דברים שמביאים לידי יראה". שאם לא כן, גם כאן יש לתמוה איך ניתן לצוות שלא לפחד.

אני יודע שיש אלוקים. חותנו לעג לו, קרא למשרתת ושאל אותה מי בעל הבית על העולם. היא ענתה מיד: אלוקים. פנה אליו חותנו: הנה, גם היא יודעת שיש אלוקים, ולשם מה נסעת למעזריטש. ענה רבי לוי"צ: היא אומרת, ואני יודע ("וי זאגט, און איך ווייס").

בד בבד עם הלימוד וההתבוננות בעניני משיח וגאולה, יש צורך בלימוד והתבוננות מיוחדת בדברי הרבי שהגיע זמן גאולתכם, והנה הנה משיח בא. כי גם אם הבטחת התורה נקלטת כבר בצורה אמיתית, עדיין אפשר להביט על כך כדבר שיבוא אי פעם ביום מן הימים, וכדי לחיות בתחושה שהגאולה אכן קרובה לבא, יש צורך בלימוד והתבוננות מיוחדת, עד שבאים לידי הכרה אמיתית בכך שעומדים על סף הגאולה ממש, כי כך אמר הרבי.

ואף כאן, ודאי שלא די לומר את זה, וגם האמונה בלבד איננה מספיקה, אלא מוכרחים לדעת. וידיעה באה אך ורק ע"י לימוד והתבוננות.

עיקר הלהט

ומכאן לנקודה נוספת:

הרבי הורה לנו "לחיות עם משיח". כלומר, שגם עכשיו בתוך חושך הגלות, צריך לחיות בצורה מעשית כפי שראוי לחיות לאחר ביאת משיח. ואף כאן, מבחינת טבע האדם זו דרישה קשה מאוד, בלתי אפשרית לכאורה. וכי איך אפשר לחיות עכשיו כאילו יש גילוי אלוקות בעולם, ואין קנאה, שנאה ותחרות?

אבל כאשר מונח באמת שמשיח עומד להתגלות תיכף ומיד ממש, אזי ההנהגה של לחיות עם משיח גם לפני ביאת המשיח היא לא מופרכת. אדרבה: מי שמאמין שמשיח עומד להתגלות בקרוב, מוכרח להתנהג כך ("משיח'דיק"). ואם לא כן, ודאי שהאמונה שלו לא שלימה.

מובן גם, שבתקופה זו קיום ההוראה לחיות עם משיח הוא הוא הדרך העיקרית לחזק את ההתקשרות אל הרבי.

כלומר: מובן ופשוט שגם בימים כתיקונם, ועאכו"כ לאחר ג' תמוז, צריך לעסוק בכל עניני ההתקשרות כפי

שהיה מקובל אצל חסידים מדורי דורות. אבל נוסף לזה דרושה הדגשה יתירה בקיום הוראה זו, וכפי ששמענו מהרבי כמה פעמים שכל שמתקרבים לביאת המשיח, רבותינו נשיאינו תובעים ענינים חדשים שלא היו קודם. אבל התביעות החדשות, אינן באות כתחליף ח"ו למה שהיה נדרש מחסיד עד עתה. אלא בהוספה על זה. והרבי אמר במפורש, שאיננו חוזר ומדגיש את הנושאים שהדגישו בדורות שלפניו, כי אותם ענינים כבר מודגשים ועומדים מפי רבותינו נשיאינו.

לאידך: אע"פ שאין הכוונה לוותר ח"ו על שאר הענינים, משמעות ההוראה לחיות עם משיח היא שמעתה כל הענינים האחרים צריכים להיות חדרים בהוספה שהיא החידוש המיוחד של הרבי. וע"ד המבואר באגרת הקודש שבתניא בענין "אבוך במאי הוה זהיר

טפיי", שבודאי קיים את כל המצוות כולם, אבל מצווה מסויימת היתה ה'שער' שדרכו עברו כל שאר הענינים. וכן בענינינו. בודאי שצריך לקיים בתכלית ההידור את כל ההוראות של רבותינו הקדושים במשך כל השנים, אבל הכל צריך להיות חזור בענינים שהרבי עורר.

וכן בעניני הרבי גופא, ודאי שצריך לקיים בפועל את כל מה שהרבי תבע במשך כל השנים (לימוד ריבוי נגלה ודא"ח, קיום המצוות בהידור, שמירת שיעורי חת"ת ורמב"ם, התעסקות במבצעים וכו' וכו'), ולעשות הכל באמת. אלא שנוסף על זה, באה בתקופה האחרונה ההתעוררות בעניני משיח והשליחות המיוחדת להכין את עצמו ואת כל העולם לקבל פני משיח צדקנו, ובכך צריך להיות עיקר הלהט וה'זהיר טפיי', כיון שזה ה'שער' שדרכו עוברים כל הענינים.

העולם בשביל הגילוי

מעתה נחזור לענינינו שאנו יודעים ומאמינים שכל העולם הוא בשביל הגילוי, וההשקפה החסידי האמיתית היא שמתוך החושך בא יתרון האור.

וכאן נחוצה הבהרה:

נכון שצריך לראות את האור בתוך החושך וההעלם, אבל עם זאת מובן שאין שום מקום להכחיש את העולם ולחשוב בטעות שהעלם עצמו הוא אור. ברגע שיבוא המשיח בקרוב ממש נביט אחורה ונראה שהעלם עצמו הפך לגילוי והחשך עצמו הפך לאור, אבל ברגעים

תמה אני שהמגיד שלח אותך אלי, והרי מעולם לא ידעתי שום צער ושום רע... מובן שהשואל קיבל בכך מענה לשאלתו, ומשמעות הדבר היא שר' זושא היה בדרגא זו שבתוך הרע וההעלם ראה את הטוב והגילוי. יחד עם זאת בלי שום ספק שנהג כההלכה הפסוקה בשו"ע, ועל הטובה (כפשוטו) בירך את הברכה שמברכים על הטובה, משא"כ להיפך. כי אין שום טעם להכחיש את ההעלם ולהתכחש לו. אלא שצריך לראות בו גופא את הטוב.

ובחזרה לענייננו, במילים ברורות: ההסתלקות של רבינו, עטרת ראשנו - היא העלם והסתר הכי גדול, ועד לרגע התגלות המשיח אנו שרויים בחושך כפול ומכופל שלא היה כמוהו. אבל ביחד עם זה תובעים מאיתנו לדעת ולהתבונן בזה עד ש"נראה" שההעלם הוא בשביל הגילוי שעתיד לבוא בקרוב ממש.

המעשה הוא העיקר. עלינו להמשיך לעשות בפועל את כל העניינים שהרבי תובע מאיתנו, מתוך אהבת ישראל ואחדות ישראל, עד שנזכה לגילוי הגדול ביותר: "ונזכה זעה'ן זיך מיט'ן רבי'ן דאָ למטה אין אַ גוף ולמטה מעשרה טפחים, והוא יגאלנו". ■

האחרונים שלפני ביאת המשיח ההעלם הוא אכן בשביל הגילוי, אבל לא יותר מזה.

כך מבואר בשיחות הקודש של הרבי בנוגע לתשעה באב, שלעתידי לבא יהיה יום טוב גדול, כי אז יתגלה שכל כוונת החורבן היתה לצורך גילוי הכי נעלה. אבל עד שנזכה לאותו גילוי, זהו יום תענית ואבלות, ומי שנוהג בו שמחה עושה היפך ההלכה הפסוקה בשולחן ערוך. אף על פי שתורת החסידות גילתה והדגישה, ואנו מאמינים בזה באמונה שלימה שכל החורבן היה לצורך הגילוי הנעלה והמופלא, וגם יש על כך רמזים שונים (ולדוגמא: בא"ת ב"ש תשעה באב חל באותו יום בשבוע שבו חל יום ראשון של פסח, זמן חרותנו, היפך ענין הגלות).

וכהסיפור הידוע שפעם שאל יהודי אחד את הרב המגיד ממעזריטש שיפרש לו את דברי הגמרא בברכות (מח, ב) אשר כשם שמברך על הטובה כך מברך על הרעה, ו"לקבולי בשמחה". איך יתכן לקבל יסורים בשמחה? וענה לו המגיד שילך לשאול את הרה"ק ר' זושא מאניפולי. ר' זושא היה ידוע כאיש מכאוב ובעל יסורים, אבל כשהלה באה אליו בשאלה אמר לשואל,

נדפס
לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

לע"נ
בני יקירי
זלמן אליהו ע"ה
נלב"ע ד' שבט תשע"ז
נדפס ע"י אבלחט"א נתן נטע ציבין
ולזכות כל בני משפחת ציבין שיחיו, להצלחה
רבה ומופלגה בגשמיות וברוחניות